

Tisdagen den 26 januari

Kl. 13.00–15.57
18.00–21.06

---

§ 1 Aktuell debatt om Sveriges deltagande i kampen mot Daish

*Aktuell debatt om
Sveriges deltagande
i kampen mot Daish*

Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Kampen mot den internationella terrorismen är någonting som angår oss alla. På Daishkontrollerat område pågår systematiserade kränkningar av de mänskliga rättigheterna och ett brutalt våld av sällan skådat slag. Det här berör oss också i Sverige, av moraliska och medmänskliga skäl men också av nationella säkerhetsskäl.

FN:s säkerhetsråd har länge lamslagits av konflikten i Syrien, men efter terroristattentaten i Paris i november kunde rådet ändå samla sig. FN:s resolution 2249 uppmanar alla världssamfundets medlemsstater att vidta alla nödvändiga åtgärder på de territorier i Syrien och Irak som kontrolleras av Daish för att förhindra terroristattacker.

Direkt efter attackerna i Paris begärde Frankrike stöd från Sverige i kampen mot Daish. Även USA har framfört önskemål om ett ökat svenskt bidrag.

Moderaterna kunde konstatera att regeringens svar på Frankrikes begäran om stöd i kampen mot Daish var otillräckligt. Bidraget är så begränsat att det endast i en del kommer att kräva riksdagens godkännande. Men det är lika fullt angeläget att riksdagspartierna får möjlighet att föra en bred debatt och dialog med regeringen kring hur Sverige bäst svarar upp mot världssamfundets uppmaning.

Det finns många frågor som vi vill diskutera här i kammaren med alla riksdagspartier och där vi vill ha svar från regeringen. Det är därför som vi har begärt denna aktuella debatt.

Jag koncentrerar mig inledningsvis på tre frågor.

För det första: Hur ser regeringens analys ut av Daish och andra liknande organisationers hot mot det svenska samhället?

För det andra: Vilka konkreta åtgärder har regeringen vidtagit med anledning av FN-resolutionen?

För det tredje: Hur lever vi upp till vårt ansvar att bekämpa Daish – ett globalt hot mot fred och säkerhet av aldrig tidigare skådat slag?

Anf. 2 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Redan när regeringen tillträdde, hösten 2014, började vi undersöka möjligheten om och hur Sverige skulle kunna utöka sina insatser till stöd för demokrati och mänskliga rättigheter och mot Daesh.

Fram till våren förra året agerade Sverige på tre sätt:

För det första agerade vi politiskt för att nå en långsiktig lösning på de underliggande politiska problemen i regionen som har gett Daesh fotfäste. Vi stöder de politiska processer som på sikt ska eliminera grogrunden för terroristorganisationer som just Daesh.

Två svenskar bistår FN-sändebudet Staffan de Misturas viktiga ansträngningar. För att öka förutsättningarna att samtalen i Genève ska lyckas har vi förberett ett omfattande stöd till de syriska kvinnorna för att öka möjligheten att deras krav ska beaktas, och vi stöder civilsamhällesföreträdares deltagande i Genève.

Här måste jag uttrycka min oro över att om Rysslands bombningar och ifrågasättande av den opposition som har samlats kring förhandlingsspåret tillåts undergräva samtalen i Genève kommer det att ytterligare spä på extremisternas dragningskraft.

Vi arbetar också politiskt genom att verka för ett inkluderande och sammanhållet Irak, som med stärkta demokratiska institutioner möjliggör inflytande för landets många olika grupperingar, både religiösa och etniska.

Framväxten av ett rättssamhälle är nödvändig för att långsiktigt kunna bekämpa terroristerna. Och en långsiktig hållbar lösning i Irak måste vara politisk och bygga på att alla folkgrupper och religiösa minoriteter inkluderas i det politiska livet och respekteras fullt ut.

För det andra agerar vi humanitärt för att lösa den akuta krisen på plats, för att lindra lidande och nöd. Vi har gett och fortsätter att ge ett omfattande humanitärt stöd.

Vi har bidragit med 1,9 miljarder kronor i humanitärt stöd för Syrienkrisen. Vi har bidragit med 345 miljoner kronor genom olika Syrienkrisrelaterade utvecklingsinsatser. Vi ökar vårt stöd med ytterligare 1,7 miljarder kronor över fem år genom den nya Syrienkrisstrategin.

Vi vidtar därtill åtgärder för att förhindra eventuella sympatisörer att resa till regionen i syfte att delta i terroristhandlingar eller terroristträning.

För det tredje har Sverige, som vi alla vet, tagit ett stort ansvar genom ett generöst flyktmottagande. Sedan 2011 har Sverige tagit emot 120 000 asylsökande från Syrien.

Herr talman och ärade ledamöter! Det är uppenbart att det även krävs militära insatser för att stoppa Daesh. Därför undersökte regeringen redan förra vintern Sveriges möjlighet att delta också i de militära utbildningsinsatserna mot Daesh.

I början av april lämnade vi en proposition till denna riksdag med förslag om att vi skulle delta i den militära utbildningsinsatsen i Irak, något som riksdagen ställde sig bakom. Och vi välkomnade oppositionens stöd för insatsen.

Jag erinrar mig att oppositionen vid det tillfället gav uttryck för i alla fall viss självkritik för att den tidigare regeringen inte hade förmått leverera det som den nya svenska regeringen nu föreslog.

Sedan några månader finns nu en svensk väpnad styrka som omfattar 35 personer på plats. De deltar i den militära utbildningsinsats som genomförs av den internationella koalitionen mot Daesh.

Terroristattacken i november i Paris benämns som det värsta angrepp som drabbat Frankrike på fransk mark sedan andra världskriget. Och

Frankrike har som första EU-land någonsin aktiverat EU-fördragets artikel 42.7.

Sverige var bland de första medlemsstaterna att svara Frankrike efter flera samråd med riksdagens partier, och det svenska stödet är bland de mest substantiella. De militära delarna består av strategisk och taktisk lufttransport, bidrag till krishanteringsinsatser, som till exempel i Mali, för att avlasta Frankrike samt materiellt stöd som nu bereds enligt särskild beslutsordning.

Det vi erbjuder är efterfrågat, folkrättsenligt och ändamålsenligt, och vårt bidrag har välkomnats av Frankrike. Men kanske Moderaterna anser sig veta bättre än den franska regeringen och försvarsminister Jean-Yves Le Drian. Han skrev nämligen den 20 januari till den svenska regeringen: ”... je tiens, par la présente lettre, à vous exprimer toute ma reconnaissance et celle du gouvernement français pour cette importante contribution. (...) la Suède confirme une nouvelle fois sa volonté d’assumer ses responsabilités en matière de sécurité européenne.”

På svenska: Jag vill uttrycka min och den franska regeringens tacksamhet för Sveriges viktiga bidrag angående det väsentliga stöd som den svenska regeringen meddelat efter Frankrikes åkallan av artikel 42.7 i Lisabonfördraget. Sverige bekräftar återigen, genom sitt stöd till vår bilaterala relation samt inom ramen för EU- och FN-samarbetet, sitt åtagande och ansvar för Europas säkerhet.

(Applåder)

Anf. 3 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Som den här kammaren väl känner till utgör terrorismen ett stort hot mot såväl stater som individer och ytterst mot de värderingar som vårt öppna samhälle vilar på. Arbetet med att motverka terrorism måste bedrivas på plats där den uppstår men också mot de medlemmar och sympatisörer som återfinns i andra delar av världen.

Enligt Global Terrorism Index dödades 32 685 människor i terroristattacker under 2014. Antalet terroristbrott i världen ökade under 2014 med 80 procent, och den utvecklingen fortsatte under 2015. Det vi kan se är alltså att det här är någonting som ökar och inte minskar.

Uppskattningsvis har 30 000 personer, förmodligen ännu fler, anslutit sig utifrån till Daish i Irak och Syrien. 21 procent av dessa sägs komma från Europa.

Terrorismen är också en starkt bidragande faktor till de enorma flyktingströmmar vi har sett de senaste åren. Från de länder som har mest terrorism kommer också de största flyktingströmmarna.

Den ökande terrorn och känslan av ett ökat terrorhot förändrar allas vårt sätt att se på världen och på vår säkerhet. Det utmanar vårt öppna samhälle och våra system och ställer nya krav på åtgärder både här hemma och ute i världen.

Frågan om hur vi ska kunna bekämpa Daish är mer aktuell än någonsin. Attentaten i Paris i november innebär av allt att döma att Daishs terror i Europa har gått in i en ny fas där även helt vanliga medborgare betraktas som legitima mål av terroristerna.

Så sent som i går meddelade Europol att Europa lever under det största terrorhotet på över tio år och att Daish åter planerar en storskalig attack i Europa.

Prot. 2015/16:58
26 januari

-----
*Aktuell debatt om
Sveriges deltagande
i kampen mot Daish*

Det är hit jag vill komma. Eftersom hotet är så stort måste vi självklart vidta åtgärder i Sverige med nationell lagstiftning och förebyggande insatser. Vi måste också se på vårt ansvar. Det ligger i vårt och EU:s intresse att tillsammans göra allt vi kan för att bekämpa Daish.

Vi ska förutom att skydda oss själva också vara solidariska med andra, precis som det står i Lissabonfördragets artikel 42.7 och som det formulerades i solidaritetsförklaringen från 2009. Efter Parisattentaten har artikel 42.7 prövats för första gången, och vi moderater tycker att det svenska svaret var otillräckligt.

Samtidigt finns en resolution från FN:s säkerhetsråd som är betydelsefull, för här har säkerhetsrådet kunnat samla sig.

Slutsatsen är att vi tillsammans måste samla oss i kraftfulla åtgärder för att kunna bekämpa Daish på plats i Irak och Syrien och vidta effektiva åtgärder för att förhindra nya terrorattentat i andra delar av världen.

Riksdagen fattade före jul ett beslut om en förlängning av den svenska utbildningsinsatsen i Irak. Det är bra men inte tillräckligt. Mer måste göras.

Sverige kan och ska hjälpa till i kampen mot Daish. För att kunna göra det måste vi givetvis först ha en analys på plats, en bedömning av alla faktorer. Hur ser läget ut i regionen? Hur ser läget ut i Sverige? Vilka resurser har vi till vårt förfogande? Kan Sverige prioritera insatserna bättre?

Det är därför jag har ställt frågan hur regeringens analys ser ut efter Parisattentaten och inte minst efter Europols bedömning i går. Hur ser hotet mot Sveriges säkerhet ut?

Vi har redan haft en attack. Den misslyckades lyckligtvis. Det var självmordsbombaren på Drottninggatan för ett par år sedan. Nu är hotet ännu större. Vad är då regeringens helhetsbedömning? Vilket ansvar har Sverige i kampen mot Daish?

Här krävs en mängd insatser. En hel del av det som utrikesministern beskrev i sitt anförande är mycket bra. Det krävs politisk handling och mod, det krävs diplomati och förhandlingar, det krävs bistånd och det krävs självklart stöd till fredsprocessen. Det krävs också militära medel, precis som utrikesministern sa.

Har Sverige gjort tillräckligt? Eller kan vi tillsammans med övriga medlemsstater i EU göra mer? Det handlar om allt från att på lagstiftningsområdet få stopp på finansiella flöden som stöder terroristorganisationer till hur vi bygger säkerhet på bästa sätt. Har regeringen vidtagit några konkreta åtgärder med anledning säkerhetsrådsresolutionen? Har resolutionen haft någon effekt på hur regeringen ser på Sveriges bidrag?

Utrikesministern har sagt att det råder en folkrättslig gråzon när det gäller att bidra i kampen mot Daish. Står utrikesministern fast vid det?

Hur kan Sverige, vilket vi tycker, vara pådrivande i EU-arbetet mot den internationella terrorismen?

(Applåder)

Anf. 4 KENT EKEROOTH (SD):

Herr talman! Det är positivt att Moderaterna har kommit till insikt om att något behöver göras. När jag i en interpellationsdebatt 2012 eller 2013 frågade ett moderat statsråd vad de ville göra åt terrorresorna fick jag svaret att Moderaterna och regeringen var nöjda med hur det var. Nu har några år gått och ny insikt kommit, och det är bara att tacka och ta emot.

Vi är här för att debattera Sveriges deltagande i kampen mot Islamiska staten. Det är en kamp som måste föras på flera plan.

Ett militärt försvar brukar ibland liknas vid en hemförsäkring, och de flesta ser det inte som särskilt klokt att sluta betala premien bara för att det inte brinner i huset just för tillfället.

Så ser de flesta på försäkringar, och vi sverigedemokrater gör det definitionellt. Vi betalar dessutom försäkringspremien genom en ökning av försvarsbudgeten med 18 miljarder över en fyraårsperiod jämfört med regeringens förslag.

Det finns de som konsekvent misslyckas i sin analys av verkligheten, och det är övriga sju partier. Sedan 90-talet har de monterat ned vårt försvar till oigenkännlighet.

Sverigedemokraterna däremot har år ut och år in tjatat om vikten av att ha ett funktionellt, välutrustat försvar just för den situation vi nu står inför. Vi har fått till svar att det inte behövs eftersom det inte finns några militära hot mot Sverige – eller som förre statsministern uttryckte saken: Försvaret är ett särintresse.

Värnplikten avskaffades också av den förra regeringen. Men nu vill man plötsligt ha tillbaka den, eller åtminstone vill delar av den förra regeringen det.

Herr talman! Jag kan bara konstatera att vår bedömning hela tiden var den rätta, som i så många andra fall.

Hur vi än utformar vårt stöd till Frankrikes insats kommer den absolut mest betydelsefulla faktorn att vara den närmast totala bristen på allt: utrustning, fordon, reservdelar, ammunition och personal.

Sverige har ett vapensystem som är världsledande, JAS, och Frankrike efterfrågade om vi kunde skicka det här systemet för spaningsuppdrag. Men Stefan Löfven sa nej eftersom han och hans företrädare inte brytt sig om att betala försäkringen. Oavsett hur mycket Sverige skulle vilja bidra har samtliga övriga partier i den här kammaren sett till att vi inte har så mycket att bidra med.

Herr talman! Sverigedemokraterna uppmärksammade långt före alla andra behovet av att ta ett samlat grepp om kampen mot IS. För nästan precis ett år sedan, i samband med att riksdagen behandlade den första propositionen om utbildningsinsatsen i irakiska Kurdistan, väckte Sverigedemokraterna en följdmotion med förslag på en samlad IS-strategi. Vi sammanfattade även förslaget i en debattartikel.

Våra yrkanden, som handlade om krafttag mot IS, fick tyvärr inte tas upp till behandling eftersom de ansågs ligga utanför förslagens ram. Ingen var heller intresserad av att publicera artikeln. Men nu står vi här och debatterar precis en sådan strategi.

Samtidigt som vi givetvis är glada för att regeringen äntligen tar hotet från IS på allvar konstaterar vi att man inte har lyckats prestera särskilt mycket här annat än på migrationsområdet. Där har man gått i SD:s ledband, om än för lite och för sent.

Regeringen har lagt fram förslag om terrorresor – till skillnad från förra regeringen, som var nöjd med de dåvarande lagarna – om mottagning av träning och finansiering. Det är välkommet att detta till slut presenterats.

Sverigedemokraterna anser dock att den föreslagna lagstiftningen ska skärpas. Straffsatserna för den här typen av brottslighet måste skärpas och

undantaget för ringa fall tas bort när det gäller finansiering av terrorverksamhet.

Vidare ska terrorresor bestraffas även när resan går till gärningsmannens medborgarskapsland, vilket inte kommer att vara fallet med nuvarande lagförslag. Regeringens resonemang i propositionen om att en sådan lag skulle bryta mot regeringsformen eller andra internationella regler om förbud mot landsförvisning är förvirrat och naivt.

Vi vill att Försvarets radioanstalt ska ha möjlighet att bedriva signalspaning även under förundersökning.

Vi vill att rekryterings- och finansieringsbrott av normalgraden ska innefattas också för tvångsåtgärder och hemlig avläsning.

Vi vill dra in medborgarskapet för terrorister. Även om de bara har svenskt medborgarskap ska de kunna göras statslösa.

Vi vill att det kriminaliserade området avseende terrorpropaganda utökas.

Terrorresor går åt båda hållen – både utåt och inåt. Det såg vi exempel på i Stockholm 2010 och nu senast i Paris. Ingenting tyder på att Sverige har upphört att vara en måltavla för den sortens aktiviteter. Terrorhotet kommer bara att öka, inte minst om vi bidrar till den franskledda insatsen. Bättre verktyg behövs därför för att skydda Sverige och svenskarna från utländska och närodlade terrorister.

Avslutningsvis vill jag säga att man måste slå hårdare mot finansieringen av IS. Regeringen borde sätta sig in i frågan om Islamiska statens finansiering. Time Magazine har rapporterat att IS tjänar hundratals miljoner dollar om året på flyktingsmuggling över Medelhavet. Den understöds av naiva europeiska politiker som välkomnar den illegala handeln och till och med ser till att EU, grannländerna i Medelhavet, Italien och Frontex blir en aktiv del av den flyktingsmugglande verksamheten genom att hjälpa flyktingsmugglarna att transportera hit de illegala invandrarna till Europa. Det måste stoppas omedelbart.

Anf. 5 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Herr talman, utrikesministern, ärade riksdagsledamöter, ni som sitter på läktaren och ni som ser denna debatt på teve hemma! Tack för att ni lyssnar! Jag vill också tacka Moderaterna för att de har begärt denna viktiga debatt.

Vänner! Det finns något som kallas herd mentality, det vill säga att alla springer åt samma håll, gör samma saker och bidrar med samma saker men missar allt annat som också är viktigt. Därför är det viktigt att ha helikoptern uppe i luften och titta på helheten.

Vi har sett det förr. Se till exempel på Libyen! Då sprang det internationella samfundet åt samma håll. Man skulle skicka stridsplan. Sverige skickade JAS. Men vad hände sedan? Jo, medieljuset slocknade och så även det internationella stödet till befolkningen i Libyen. De som skulle vara med och bygga upp landet fick inte den hjälp de behövde. I stället blev landet en grogrund för terrorism. Det går inte att bomba sig till fred.

Det är här som vi och det internationella samfundet måste se till den breda om än komplexa bilden och ta ansvar för en helhet. Vi skulle kunna likna det vid ett lapptäcke som behöver sys av humanitära, politiska, militära och biståndsrelaterade delar där var och en i solidaritetens tecken bidrar med vissa bitar. Alla kan inte göra samma sak.

Herr talman! Paris, London, Stockholm, Beirut, Istanbul, Bamako, Bagdad – listan kan göras lång. Vi måste stå eniga i kampen mot terrorismen. I den här kontexten välkomnar vi FN:s säkerhetsråds resolution 2249. Resolutionen återspeglar FN:s vädjan till alla medlemsländer att med alla medel som är tillåtna under folkrätten och FN-stadgan bekämpa de hot mot internationell fred och säkerhet som bland andra IS, Daish och terrorattackerna strider för. Resolutionen understryker staternas förpliktelser och ansvar för att bekämpa terrorism och finansiering av terrorism.

Herr talman! Sveriges bidrag mot terrorism grundar sig på en väl avvägd mix av insatser. En del är det militära, för de flesta har nog insett att det inte går att tala Daish till rätta.

Här bidrar Sverige sedan tidigare i den militära utbildningsinsats som genomförs av koalitionen mot IS i norra Irak. Sverige bidrar sedan augusti 2015 med 35 personer – ett uppdrag som har förlängts under hela 2016. Sveriges bidrag i norra Irak är att utbilda och ge rådgivning till de irakiska säkerhetsstyrkorna.

Sverige har svarat på Frankrikes begäran om stöd utifrån den förfrågan som kom efter det bestialiska angreppet i Paris mot den moderna världens demokratiska ordning, frihet och kultur. Sverige var snabbt i sin respons, strax efter Tyskland och Storbritannien, och har svarat upp mot de önskemål som Frankrike hade med utgångspunkt från EU:s solidaritetsklausul.

Herr talman! Terrorism har ofta sin grogrund i sönderfallande stater. Vi har sett det tydligt inte minst i Irak och i Syrien. Nu står kanske även Tunisien på tur – landet där den arabiska våren började men där hopplösheten och våldet börjar ta över mer och mer.

Det går inte att komma till rätta med Daish utan att lösa krisen i Syrien. Al-Asads försök att med våld slå ned fredliga och legitima krav på demokratiska reformer förde landet in i vår tids värsta väpnade konflikt och största humanitära katastrof. Det sönderfallna Syrien är en grogrund för Daish att växa.

Vi stödjer Staffan de Misturas ansträngningar att mäkla fred. Vi bidrar även på ett direkt vis med det diplomatiska stöd som Sverige ger fredsprocessen i Syrien genom Birgitta Holst Alani, som på FN:s generalsekretärens förfrågan ska hjälpa FN:s sändebud Staffan de Mistura att mäkla fred.

Med emfas måste också understrykas hur viktigt det är att FN:s resolution 1325 beaktas. En fred kan inte bli hållbar om 50 procent av befolkningen ställs utanför.

(Applåder)

Anf. 6 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman, riksdagsledamöter och åhörare! Det här är en viktig debatt och dialog om förutsättningarna i vår omvärld och det hot som vi står inför tillsammans i Sverige men också inom Europasamarbetet och i övriga länder som jobbar för fred och demokratisk utveckling.

Efter terrorattackerna i Paris hösten 2015 vädjade Frankrike om hjälp och stöd från övriga EU-medlemsstater. De avskryvda terrorattackerna var inte bara en attack på Paris och Frankrike utan på hela vårt öppna samhälle. För Centerpartiet var det självklart att Sverige skulle visa solidaritet med Frankrike och skyndsamt svara positivt på deras framställan om stöd.

I början av december bjöd regeringen in oppositionspartierna för en första diskussion om vad Sveriges svar på Frankrikes framställan skulle

kunna bli. Våra ingångsvärden i dessa diskussioner var att Frankrikes uttryckliga behov och Försvarsmaktens bedömning av dessa bör ligga till grund för vilken sorts stöd Sverige ska ge men att stödet skulle vara gediget.

Vi anser även att frågor som rör svenska säkerhetsintressen och svenska medborgares liv och hälsa fordrar bred politisk enighet. Vi hade välkomnat en bred politisk överenskommelse. Vi beklagar därför att regeringen avvisade en bred lösning över blockgränserna då man efter samtal och knappt två veckor valde att avsluta diskussionen.

Regeringen litade i stället till stöd från Vänsterpartiet, vilket landade i ett rätt tunt solidaritetspaket som varken återspeglade Frankrikes behov eller vår kapacitet. Vi skulle kunna göra mer. Att man inte lyckades etablera en bred politisk enighet i kammaren är beklagligt och ett avsteg från den tidigare ambitionen om samarbete kring denna typ av viktiga frågor.

Hela paketet med strategisk flygtransport om 50–100 timmar, två stabsofficerare och lite till beräknas kosta ungefär 40 miljoner kronor. Det var vi i allianspartierna och i Centerpartiet positiva till. Men vi ville också att regeringen och Sverige skulle erbjuda Frankrike en bredare palett av stöd, till exempel spaningsinsatser med ett JAS-plan under 2016, inom de ramar som folkrätten medger och under en tydlig ledningsstruktur. För Centerpartiet var ett brett erbjudande viktigt, eftersom det handlade om att hörsamma Frankrikes begäran enligt artikel 42.7, liksom den begäran som inkom från USA. Vi var öppna för att diskutera olika sätt att stärka baspaketet och finna lämplig finansiering för detta.

Det regeringen valde att gå vidare med är en minimalistisk solidaritet, där plånboken fick avgöra storleken på bidraget – inte Sveriges kapacitet. Det är inte bara Centerpartiet och allianspartierna som tycker så. Svenska FN-förbundet kritiserade storleken på bidraget och kallade det otillräckligt. Centerpartiet har sagt att vi vill se över hur vi på bästa sätt kan dela med oss av de resurser som vi i Sverige förfogar över inom folkrättens ramar och på ett så effektivt sätt som möjligt bidra till kampen mot Daish. Där hade bland annat spaningsinsatser med JAS kunnat ingå, men även andra åtgärder. Vi kan konstatera att Tyskland ganska snabbt valde att göra mer. De satte in spaningsflyg och utökade sin insats i Mali rejält.

Herr talman! Detta agerande från Sveriges regering väcker en del frågor. En av de viktigaste frågorna är om regeringen utifrån solidaritetsklausulen förväntar sig samma typ av stöd, samma omfattning av stöd från andra länder inom vårt samarbetsområde i händelse av att något liknande skulle drabba Sverige.

Detta är första gången som principen tillämpas. Det kan i sig bli prejudicerande för vilken nivå av stöd och hjälp man kan förvänta sig. Det handlar i grunden om vad vi själva i Sverige är beredda att ge.

Vi sa också ja till att fortsätta insatsen i Irak – det tycker vi är mycket viktigt – och att fortsätta arbeta i hela regionen även med humanitära insatser. Det är grunden. Men vi måste också se på ytterligare möjligheter och redskap i kampen mot terrorismen och det som utförs av bland annat Daish i regionen. Vi kan bekämpa detta bara genom samverkan – bred samverkan – med andra länder.

Ytterst är vårt svar också ett besked till omvärlden. När vi inte lyckas samla en bred och tydlig majoritet säger det något. Det är en signal utrikespolitiskt. Det säger något om var vi i Sverige står när vi ska hantera den

här typen av framställningar. Jag hoppas att vi under våren kan förbättra det arbetet tillsammans för att nå längre i kampen mot terrorismen.

Prot. 2015/16:58
26 januari

-----
*Aktuell debatt om
Sveriges deltagande
i kampen mot Daish*

Anf. 7 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman, ledamöter och åhörare! EU-fördragets artikel 42 innehåller som bekant sju punkter om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Jag citerar från den:

”Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga.”

Det hör kanske till saken att Vänsterpartiet var emot Lissabonfördraget – av ganska goda skäl. Inte desto mindre är Sverige som nation naturligtvis bunden av detta fördrag, och det har också vi att förhålla oss till. Med detta sagt skulle jag ändå vilja säga att fördraget för oss egentligen spelar en mindre roll.

Med eller utan fördrag: När Frankrikes begäran kom sa vi vid upprepade tillfällen att det var självklart för Sverige att bistå Frankrike, eftersom det är en självklart för oss att vi ska bistå varje demokrati som utsätts för terrorhandling och som ber om hjälp.

Inledningsvis jag vill ta ytterligare ett citat, kanske hämtat från ett överraskande håll:

”Självförsvarsrätten och hänvisningen till artikel 51 behöver inte nödvändigtvis innebära ’military action’ i traditionell mening, solidariteten kan även levereras genom ekonomiskt, administrativt eller logistiskt bistånd som underlättar utövandet av militära försvarsåtgärder. Denna rätt att välja bort renodlade militära åtgärder gäller även inom Nato enligt Washingtonfördragets berömda artikel 5, något som stundom ’glöms bort’ i den politiska debatten.”

Citatet är hämtat från *Försvarspolitiskt samarbete – effektivitet, solidaritet, suveränitet*, det vill säga Tomas Bertelmans rapport, och just detta citat är från bil. 2, som är skriven av folkrättsexperten professor Ove Bring.

Det betyder att det folkrättsligt bindande åtagandet i artikel 42.7 inte i sig behöver innebära ”military action”. Det är ganska viktigt att framhålla och komma ihåg det.

Det har ibland diskuterats om det finns någon rättslig gråzon här. Man kan naturligtvis ifrågasätta om denna klausul om ”ett väpnat angrepp på sitt territorium” är tillämplig då en terrororganisation som Daish begår ett attentat i ett land och självförsvarsrätten då tolkas som att den organisationen får angripas i ett land med en helt annan regering som själv befinner sig i väpnad strid med samma organisation.

Det är väl det som gör att man ändå bör vara lite eftertänksam. Det är också det som gör att UD:s folkrättsrådgivare ambassadör Marie Jacobsson påpekar att ”FN-stadgans våldsförbud undermineras om varje terroristattack ska anses innebära ett klartecken för åtgärder i individuellt och kollektivt självförsvar under FN-stadgans artikel 51”. Det bör man också ha i åtanke. Vad skulle en sådan praxis, om den satte sig, innebära för al-lehanda regimer? Jo, en ursäkt att slå till mot verkliga eller inbillade motståndare som alltid kallas ”terrorister”.

Nåväl, Vänsterpartiet har inte motsatt sig den här tolkningen – det vill jag betona – varken tidigare eller nu. Daish är dock en entitet som knappast är förutsedd, vare sig i Lissabonfördraget eller annorstädes. Vänsterpartiet har heller inte motsatt sig de stödåtgärder som hittills har kungjorts, eftersom vi anser att de står på folkrättslig grund enligt vad jag sagt.

Sveriges respons var den tredje av EU:s övriga 27 medlemsstater, och den var av positiv och substantiell natur, vilket Frankrike har intygat. Vi kan alltså inte anse att den var vare sig långsam eller otillräcklig. Just i dag hörde vi att beslutet kanske kom för snabbt. Kritiken har varit lite olika på den punkten.

Det tråkiga är bara att det, liksom i så gott som alla debatter av den här typen, talas nästan uteslutande om militära medel, trots att det antagligen är det minst effektiva för att bekämpa terrorism.

Jag tycker att det var bra att Pernilla Stålhammar tog upp många av frågorna. Vi får inte glömma humanitärt stöd och utvecklingssamarbete. Det Vänsterpartiet skulle vilja vidareutveckla är inte fler stridsflygplan över Syrien – det finns det redan i dag ganska många av från många länder – utan humanitärt stöd till den enda effektiva motkraften i området: de mycket hårt ansatta kurderna, som bombas av Erdoğan i Natolandet Turkiet, slåss emot Daish i Irak och pressas av dem i Syrien, för det är på marken som den här striden kan vinnas.

Samtidigt som det sägs vill jag betona att alla brott mot folkrätten, mot krigets lagar, måste fördömas oavsett vem som begår dem. Amnestyrapporten häromdagen är här ett memento och en påminnelse om hur våld lätt föder mer våld.

Vi förordar alltså det som i FN:s utvecklingsprogram UNDP kallas ”mänsklig säkerhet”. Det innebär att fler stridsflygplan över Syrien inte kommer att vara lösningen på konflikten.

Karin Enström sa avslutningsvis att vi har haft en terroristattack i Sverige. Nej, vi har haft flera: Trollhättan och mordbränder mot existerande och tänkta flyktingförläggningar. Det är reellt existerande terrorism i dag i Sverige.

Anf. 8 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Det råder inget tvivel om att Daish är vår tids allra värsta gissel. Av alla de förfärande nyheter om Daishs aktiviteter i Irak och Syrien som jag har hört är uppgiften om önskan att systematiskt ta barn med Downs syndrom av daga den allra värsta nyheten.

Herr talman! Det är på detta sätt som Daish skiljer ut sig, inte bara från andra brutala regimer utan också från andra terrororganisationer. När folk som begår brott mot internationell rätt normalt försöker dölja sina aktiviteter eller åtminstone moraliskt förklara dem gör Daish precis tvärtom. De yvs över detta, och de kan inte få nog av tillfällen att för omvärlden visa upp precis vad de gör i alla dess blodiga detaljer.

Det är på grund av dessa vidrigheter som Daish aldrig kan bli en del av en politisk lösning i denna region. Därför är det utomordentligt att rubriken på denna debatt är just kampen mot Daish.

Det finns en bred koalition, ledd av USA, som under rätt lång tid riktat flygattacker mot IS. Nu menar man att dessa flygattacker uppgår till ett antal av drygt 8 000. Vi kan konstatera att de tycks ge effekt, både när det gäller Daishs ekonomi och när det gäller deras operativa rörlighet. Men

samtidigt är det viktigt att understryka att dessa flygattacker så här långt inte har varit avgörande. Det som är avgörande, vilket Stig Henriksson mycket korrekt var inne på i sitt anförande, är naturligtvis kampen på marken – boots on the ground. Detta är ingenting som är nytt, utan det har förhållit sig på liknande sätt i regionala konflikter de senaste decennierna.

Amnesty har riktat anklagelser mot KRG. Alla sådana anklagelser om brott mot internationell rätt ska tas på största allvar. Men jag vill gärna framhålla att överbefälhavare Micael Bydén i förra veckan här i riksdagen på en fråga svarade att såvitt han visste hade inget framkommit som skulle ge misstankar om att de förband som de svenska soldaterna arbetar med skulle ägna sig åt något sådant.

Herr talman! Liberalerna ville under hösten gå längre när det gällde stöd till peshmerga. Det är bra med utbildning av soldater och militära förband. Men peshmerga behöver också annat stöd, inte minst på CBRN-området, det vill säga skydd mot massförstörelsevapen. Vi vet att IS har använt kemiska vapen mot peshmerga. Det vore rimligt att vi tillgodosåg de behov av skydd som förbanden har. Detsamma gäller hjälp med logistik och självklart med sjukvårdsmateriel, men även med vapen.

Det är viktigt att framhålla att det nog inte finns någon moralisk skillnad mellan att utbilda peshmergas soldater i väpnad strid å ena sidan och att leverera vapen å den andra. I min värld är dessa saker ungefär jämlika.

Diskussionen om stödet till Frankrike slutade som vanligt med att Sverige överlät på andra länder att göra det som är svårt, det som är dyrt och det som är riskfyllt. Enligt regeringen var en insats med svenska Gripen-flygplan efterfrågad. Den var också möjlig, herr talman. Det fanns en snabbsatsberedskap igång på F 21 i Luleå från och med den 1 januari. Men vi sa till slut nej.

Herr talman! Då undrar jag följande. Om regeringen från början hade bestämt sig för att detta inte skulle bli ett svenskt bidrag, varför spelades det då så tydligt in vid våra första förhandlingar? Varför framhöll man att detta var efterfrågat av Frankrike och fullt möjligt, givet vår egen beredskap?

Utrikesministern hänvisar, som en del i det mångfasetterade stöd som Sverige ger, till det generösa flyktingmottagandet som åtminstone präglade stora delar av hösten 2015.

Det är viktigt att vi som sitter i denna kammare inte glömmer vårt ansvar här hemma. Det handlar om bostäder, det handlar om skola och det handlar om jobb. Om unga människor som just kommit till Sverige inte kan se sig själva i framtiden med jobb, med bostad och med familj har vi, herr talman, skapat bästa tänkbara jordmån för extremism även i vårt land.

Anf. 9 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! I spåren av den arabiska våren uppstod utrymme för terrorsekten Daish. Daish är den genom tiderna värsta och tyvärr även rikaste terrororganisation som världen sett. Daishs systematiska massmord av kristna och yazidier är inget annat än ett folkmord. Terrorsektens grundläggande motiv finns tydligt uttalat och syftar till en etnisk och religiös rensning av allt det som inte passar in i den egna snäva definitionen av salafistisk sunniislam. Morden, våldtäkterna, kidnappningarna, utplånandet av kulturell och religiös historia samt kraven på underkastelse är ägnade att förinta eller fördriva kristenheten.

I praktiken handlar det om alla de människor som utgör den kaldeiska, syriska och syrianska minoriteten i Irak och Syrien. Antalet kristna i Irak har minskat från 1,5 miljoner människor till 500 000 under de senaste tio åren. Resten har dödat eller tvingats fly utomlands. Situationen i Syrien påminner om den i Irak. Minst en tredjedel av landets 600 000 kristna har tvingats fly.

Som har sagts förut gör man inte bara detta, utan man pumpar också ut nyheten så mycket man kan. Man kan inte få nog av det.

Herr talman! Fredagen den 13 november förra året minns jag mycket väl, och det tror jag att jag delar med de flesta svenskar i vårt land. När det gäller mig själv skulle min lilla treåriga dotter sövas då det ena sms:et mer förfärligt än det andra trillade in. Vad var det då som hände i Paris?

Frankrike mötte Tyskland i en vänskapsmatch. Mitt under matchen kl. 21.20 hörs den första explosionen utanför arenan som efterföljs av ytterligare två explosioner. En människa dödas. Men vi vet att de hade tänkt göra något mycket mer förfärligt. Med automatvapen i hand öppnar två män eld 21.25 mot en bar på rue Bichat. Skottlossningen fortsätter mot restaurangen på andra sidan gatan. Där fick 15 människor sätta livet till. Någon minut senare dödas ytterligare fem människor på en restaurang en bit därifrån. Fem minuter senare sker en ny skottlossning på en bar och 19 människor dödas. Kl. 21.49 börjar massakern i konserthallen. Terroristerna skjuter rätt in i publiken. Ett hundratal människor tas som gisslan, och 89 personer mördas. Totalt dödades 130 personer och 350 skadades vid detta terrorattentat.

Herr talman! Utifrån denna vedervärdiga attack valde Frankrike den 17 november, för första gången i Europeiska unionens historia, att åberopa EU:s solidaritetsartikel 42.7 i kampen mot Daish. Där står följande: Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium är de övriga medlemsländerna skyldiga att ge denna medlemsstat stöd och bistånd med alla till buds stående medel.

Försvarsministern gick snabbt ut och lovade ett substantiellt militärt stöd. Vi kristdemokrater tyckte, då som nu, att vi skulle ha hörsammat den uppmaning om spaningshjälp som kom från Frankrike och även från USA om hjälp av JAS 39 Gripen.

Det lyssnade dock inte regeringen på. I stället blev det, som vi alla vet, ett mycket begränsat stöd. Det blev 50–100 SAC-timmar med transportflyg, det vill säga fem eller sex transportflyg med C-17. Det blev en liten förstärkning med några stabsofficerare i Mali och ett – jag säger *ett* – Herculesplan i Mali, som inte kommer i vår eller i höst utan 2017.

Detta är ett bidrag som många anser gränsar till ett hån mot den europeiska solidaritetstanken. Frågan inom regeringen tycks ha varit: Vad är det minsta vi kan ge utan att tydligt uttala att detta med att ge stöd enligt artikel 42.7 i EU-fördraget bara gäller andra, inte oss?

Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman och ärade ledamöter! Det här är en så viktig fråga att man verkligen skulle önska att vi fick diskutera om oppositionspartierna har fler förslag för att bekämpa Daesh. Har de en annan analys än vad regeringen har?

Jag har försökt beskriva hur vi från början har följt de tre spåren. När det gäller det politiska spåret är vårt arbete mycket uppskattat – vi är ett av

få länder som faktiskt även tar sådana initiativ som att se till att kvinnorna får en röst i fredsförhandlingarna. Vi bidrar hela tiden med stöd till Staffan de Misturas arbete och så vidare. Jag tror att vi är en uppskattad och tydlig röst i allt det arbetet.

När det gäller det humanitära spåret är det ingen som kan ifrågasätta oss. Om någon tycker att vi borde göra mer och har fler förslag vill jag säga att jag inte har hört fler förslag från oppositionen om vad vi i så fall borde göra politiskt för att stärka detta. Vi för en bra diskussion om flyktingmottagandet, förstås, och den diskussionen kommer att fortsätta. Det är gott.

Jag tycker att Allan Widman har gjort ett intellektuellt hederligt inlägg här. Han säger ändå att oppositionen vad han förstår inte motsatte sig några av de insatser regeringen föreslog, utan den har hela tiden försökt säga att det var för sent. I själva verket var det en av de första insatserna. Vi var det tredje landet, av 28, som gick ut och sa vad vi avsåg att jobba med och vilka förslag som fanns på bordet.

Ni har inte motsatt er det, men ni har sagt att det ska vara ett JAS-plan. Annars är det som att det inte räknas. Allan Widman påpekar att man å andra sidan kan säga att det heller inte verkar hjälpa fullt ut när det gäller att bekämpa Daesh, utan det handlar om boots on the ground. Föreslår ni då kanske att vi ska skicka dit soldater som blir boots on the ground, eller vad är det som ska till? Är det bara ett JAS-plan som är hela skillnaden i synen på vad vi ska göra för att bekämpa Daesh?

Som jag gärna återkommer till tittar vi även på vilken lagstiftning vi behöver ha. Jag hör inga ordentliga, sakliga förslag, utan ni försöker hela tiden köra med detta att det har varit för sent och för lite. Det är inte så. Jämfört med vad alla andra länder bidrar med är detta ett substantiellt bidrag, och det är väl ändå Frankrike som ska avgöra vad landet tycker. Vi har inte fått annat än tack och beröm, både för att vi var snabbt ute och för det sätt på vilket vi hela tiden har fört en dialog med Frankrike.

Det är ju så att vi diskuterar vad vi är bäst på. Vad är det vi kan bidra med omedelbart? Det första Frankrike bad om när det gäller stöd var backfillers och att man ersatte landets insatser i Afrika – i Mali – och i Irak, liksom på andra håll. Det var det första Frankrike bad om, och det är också det vi svarar mot.

Jag tycker därför att den här debatten blir sorglig. Vi har en så viktig uppgift gemensamt, nämligen att formulera en politik som håller samman. Vi borde kanske kunna göra den lite mer substantiell i så fall. Kan man kanske få höra förslag? Vad är det ni tycker borde läggas till? Allan Widman har faktiskt formulerat några, som jag tycker, intressanta förslag vi kan resonera kring. I övrigt klagar ni dock bara på sådant som inte ens är korrekt.

Till sist, herr talman, vill jag säga att Sverige liksom andra länder härnäst kommer att använda namnet Daesh för den här terroristorganisationen. Som president Obama har sagt: "ISIL is not 'Islamic.' --- And ISIL is certainly not a state." Det är faktiskt en organisation som bara jobbar med hat, hot, våld och terrorism.

(Applåder)

Anf. 11 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Vi begärde den här debatten inte för att i första hand peka finger eller hitta fel utan för att tillsammans och i lugn och ro – så mycket lugn och ro det nu kan bli i en kammardebatt – se vad det senaste halvårets och årets utveckling och det ökande hotet från särskilt Daish har för inverkan på Sverige, på EU och självklart på regionen. Vi begärde debatten för att kunna diskutera vägar framåt.

Därför har jag valt att inte fokusera på det stöd regeringen till slut bestämde sig för skulle bli svaret på Frankrikes begäran. Det har diskuterats, och jag har konstaterat att vi tyckte att det skulle kunna ha gjorts mer. Men vi lägger det lite åt sidan ett tag, för det handlar faktiskt om mer än bara vad Frankrike bad om hjälp med från övriga medlemsländer. Vi behöver också få diskutera vad detta innebär för Sverige och vår säkerhet. Vad är det mer vi kan göra? Vad kan vi fylla på med?

Det politiska spåret är självklart ett av spåren, och det är det humanitära spåret också. Här kan man inte nog understryka vikten av att stödja FN-processen och nu hoppas på att den syriska oppositionen kan starta samtalen, även om det ser mörkt ut. Samma sak gäller det humanitära, där regeringen nu har fastställt en Syrienkrisstrategi. Det kommer att vara mycket svårt att nå fram till de grupper man vill nå, men det innebär inte att man inte ska försöka.

Samtidigt måste vi se om det finns någonting mer vi kan göra. För Sverige är EU den närmaste arenan när det gäller att försöka möta gemensamma hot. Det här är verkligen ett gemensamt hot, och då måste vi också hitta gemensamma lösningar. Det handlar om att hitta alltifrån om det finns mer på den militära sidan till om det finns mer vi kan göra nationellt respektive från EU:s och FN:s sida när det gäller att komma åt finansiella flöden. Det är häpnadsväckande att en organisation som Daish kan sälja olja, bomull och andra typer av råvaror i världen i dag, när alla vet vilket hot det innebär. Finansiering är ju en grund för Daish att fortsätta sin verksamhet.

Huvudsyftet för oss i den här debatten är alltså att just få höra hur regeringen – för det är regeringen som har huvudansvaret – ser på vad Sverige har för ansvar i den samlade kampen. Vad kan Sverige göra nationellt? Här har vi i andra debatter, inte framför allt utrikespolitiskt, diskuterat alltifrån strängare straff och ny lagstiftning till förebyggande arbete, som ju är jätteviktigt.

Sedan har vi dock nästa del, nämligen vad vi driver i EU. Det gäller alltifrån att som sagt jaga finansiering och finansiella flöden till att se om Europa och EU kan göra mer när det gäller andra typer av stöd, utöver bistånd och den politiska processen. Jag tycker inte att jag har fått svar på detta.

Jag tycker inte heller att utrikesministern har svarat på frågan vilken bedömning och analys regeringen har gjort av vad FN-resolution 2249, som antogs precis före jul, innebär. I den uppmanas ju faktiskt varje nation att se över detta – det står att man ”calls upon Member States” att göra vad de kan för att stoppa hotet. Det är för vår egen skull och för Europas skull men självklart även för de människors skull som är mest drabbade, nämligen de som bor i Irak och Syrien.

(Applåder)

Anf. 12 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Ibland kan benämningen på saker och ting vara viktig. Folk brukar kalla det för Daish i stället för IS och är stolta över att de kallar det för en stat eller Islamia, som utrikesministern sa. Men jag vet inte om utrikesministern har sett efter vad Daish egentligen står för. På arabiska betyder det al-Dawla al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham, alltså Islamiska staten i Irak och Syrien. Ni säger Daish och känner er stolta, fina och gul-liga över att ni använder en annan beteckning, men ni säger exakt samma sak som Islamiska staten står för fast ni säger det på arabiska. Jag vet inte hur mycket det kommer att hjälpa.

IS och Syrien är inte synonymt med varandra. Vid sprängdådet på Drottninggatan i Stockholm 2010 refererade terroristen till IS, och detta var alltså innan kriget i Syrien. Det kan också tilläggas att personen i fråga var sjukgymnast. Man önskar att han hade kunnat få jobb i Sverige.

Ibland när man pratar om terrorism anser vissa att det inträffar när stater faller samman eller att viljan att utföra terroristattentat har att göra med fattigdom eller något liknande. Men det stämmer inte heller. Det behöver inte vara några sammanfallande stater för att terrorism ska stå på agendan. Iran och Saudiarabien är två talande exempel på att den kopplingen inte nödvändigtvis behöver vara stark.

När det gäller terrorism i relation till fattigdom finns det många fattiga länder i världen. Det finns vissa länder som utmärker sig i förmågan att producera terrorister eller att stödja terrorism. Här finns det en ideologisk koppling. Som exempel kan nämnas elfte-september-terroristerna. De var högtbildade individer. Londonattackerna 2005 utfördes av personer från medelklassen varav en av dem var läkare. Yasir Arafat var en terrorist av rang. Han hade en lång karriär av terrorism, och han var utbildad i London.

The Journal of Economic Perspectives visade 2003 att terrorister ofta är mer välbeställda, och att de mer välbeställda är mer positiva till terroristhandlingar. Detsamma gäller om man beaktar utbildning. Man visade också att Hizbollahterroristerna generellt sett har en högre utbildning än befolkningen i stort. Sannolikheten för att fattiga skulle begå terroristhandlingar var mindre.

Sverigedemokraterna har i flera år i rad i sin budget ökat det humanitära biståndet till områden där Sverige kan göra störst insats, alltså situationen för de människor som lider av det som händer i Syrien och Irak. Vi satsar 9 miljarder mer än regeringen, och en andel av dessa medel skulle gå till konfliktområdet där nere.

Margot Wallström talade om flyktingmottande som en kamp mot IS. Men flyktingmottagandet är en katastrof för Sverige. Det är också en grogrund för IS i Sverige, som på något sätt har blivit en fristad för terrorister.

En viktig skillnad handlar nog bara om finansiering. Man bör se till att EU arbetar med ”pushbacks” i Medelhavet så att båtinvandrarna skickas tillbaka till Afrika. Därmed skulle den vinstindustrin upphöra för bland annat IS.

JAS-planen skulle kunna komma till användning. De kunde användas i spaningssyfte för att till exempel slå ut tankbilarna som innehåller olja och som IS tjänar stora pengar på. Det har vi inte heller gjort.

Prot. 2015/16:58

26 januari

-----

*Aktuell debatt om
Sveriges deltagande
i kampen mot Daish*

Detta med ett gränsfritt Europa, massinvandring, när Sverige stödde Gaddafi, och Libyen som föll blev en fristad för terrorism och för pengamaskinen när man skickar invandrare kors och tvärs över Europa. Det är där som vi ska göra våra insatser, och då skulle vi kunna slå mot IS finansiering.

Anf. 13 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Herr talman! Detta är en oerhört viktig debatt och viktiga utmaningar som vi har framför oss. Visst, jag håller med om att breda politiska lösningar är det allra bästa. Men på något vis tycks det som att Alliansen har hakat upp sig på JAS. JAS, JAS och JAS var lösningen på allt i stället för att se på den breda bilden. Jag ställer mig väldigt frågande till det och skulle vilja höra något slags analys från alliansföreträdarna om varför man har hakat upp sig så till den grad enbart på JAS-plan.

Det är ganska befriande att höra Karin Enström prata mer om den breda bilden. Vi har fått höra Allan Widman ta upp andra aspekter. Jag instämmer i det som utrikesministern sa om att vi måste titta på den breda bilden. Sverige var snabbt med sin respons. Vi svarade också upp mot det som Frankrike frågade efter.

Om Sverige skulle behöva hjälp skulle vi inte få någon hjälp därför att vi inte skickade några JAS-plan. Jag förstår inte det här. Jag kan tänka mig att vi inte bara skulle vilja ha stridsflygplan till hjälp om vi behövde åberopa solidaritetsförklaringen i framtiden. Jag tror att vi skulle vilja ha den breda bilden, det lapptäcke som jag pratade om i mitt tidigare anförande.

Därför vill jag ägna en liten stund åt att gå vidare med vad Sverige faktiskt gör i förhållande till Daish och konflikterna i Mellanöstern.

Det är enormt många människor som befinner sig på flykt i världen i dag. Många flyr just från Daishs terrorvälde. Det är bara ett fåtal som tar sig till Europa, men det är många fler som tar sig till länderna runt omkring. Då spelar det roll att Sverige är det land i Europa som tar emot flest asylsökande. Det spelar också en roll att vi samtidigt värnar biståndet och fortsätter att vara den största givaren per capita. Det är också viktigt att regeringen skjuter till pengar till det humanitära biståndet i en tid då människors, inte minst kvinnors och flickors, liv står på spel i underfinansierade flyktingläger.

På Folk och Försvar i Sälen var det någon som sa att tidigare kunde man räkna med att få en matsändning i jordanska flyktingläger en gång i månaden. Numera kommer matsändningarna en gång varannan månad.

Lika viktigt som att stödja arbetet med att mota undan Daish är arbetet med att stabilisera de områden som har befriats. Där är behoven stora av snabba insatser för att få igång det grundläggande stöd som civilbefolkningen behöver och stödet till de personer som faktiskt vågar återvända.

För att bekämpa Daish måste vi också ingjuta framtidstro hos dem som ska bygga upp regionen efter kriget och hos dem som söker sin tillflykt till Daish därför att de inte ser någon annan framtid.

Genom den nyligen antagna strategin för Syrien satsar Sverige 1,5 miljarder på bistånd till Syrienkrisen. På ett nytt sätt gifter vi nu samman det humanitära biståndet med det långsiktiga biståndet. Det är ett bistånd som kommer såväl Syrien som de kringliggande länderna till del. Detta är oerhört viktigt.

Olika FN-organ kommer att hantera biståndet. Behoven i Syrien är enorma, och läget är jättesvårt. Vi och många andra givare anser att vi ändå måste försöka att möta dessa svårigheter. Det är i dag 2 miljoner barn i Syrien som inte går i skolan. Det är mycket svårt för människor att över huvud taget kunna försörja sig utanför krigsekonomin.

Sverige ska därför bidra till att tillhandahålla sådana grundläggande samhällstjänster som utbildning och försörjningsmöjligheter inne i Syrien där så är möjligt. Genom strategin ökar vi vårt stöd till det civila samhället samt stödet till de demokratiska krafter som är avgörande för att förbereda för en hållbar fred och verka för en framtida demokrati.
(Applåder)

Anf. 14 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Det är många viktiga punkter som aktualiseras i den här debatten. Det grundläggande är att vi för dialogen här hemma om vad som kommer att behövas och vad som behövs i närtid och på längre sikt.

Förra året hade vi förhandlingar om den försvarspolitiska inriktningen under de närmaste fem åren. Vid det tillfället föreslogs det att vi skulle minska de internationella insatserna och öka fokus på vårt geografiska när-område i Sverige och i Östersjöområdet. Så blev det, men med en viss justering. Vi satsade ytterligare pengar, men trots det är det för den här perioden ett mindre belopp för internationella insatser än vad det har varit tidigare.

Det är också därför som det ekonomiska utrymmet är väldigt begränsat. Därför blev också ramen 40 miljoner i ambitionsnivå som regeringen i det här steget väljer att ge som stöd – detta för att kunna fortsätta arbetet efter det som hände i Frankrike.

En fråga jag vill ställa till regeringens representanter är hur regeringen under innevarande år kommer att jobba för att det ska finnas utrymme för ytterligare eventuella internationella insatser med ekonomiska medel. Helt klart är det så att vi behöver ha fokus på vårt närområde utifrån det beslut som ligger, så att Försvarsmakten kan fortsätta att arbeta här hemma, i Östersjöområdet och i andra områden där vi samverkar för att bidra till säkerhet. Men vi behöver också fortsätta att jobba för att kunna vara operativa i internationella insatser, och det kräver pengar. Det är en väldigt viktig fråga här och nu att ha med sig inför fortsatta samtal. Hur får vi loss mer finansiering, och hur tänker regeringen hantera den frågan?

Sedan är det mycket vällovligt och bra arbete som görs utifrån det som ministern har presenterat kring humanitära insatser. Det är stora insatser. Det är jättemycket som når många behövande. Rapporterna som kommer fram visar att det är många som här och nu har stora behov på både mat- och klädfronten. Det är en utsatt situation i flyktingläger och i områden både inom Syrien och i Irak. Det kom nyligen en rapport från Amnesty International som presenterar hur det ser ut i områden som tidigare varit under Daishs styre men där sedan peshmergastyrkor gått in i stället – vad som har hänt med befolkningen och vad som har hänt i enskilda städer. Den brutalitet som förekommer handlar inte bara om en sida utan om flera sidor och på flera sätt.

Det är oerhört viktigt att säkerställa att de medel som Sverige bidrar med i humanitärt stöd hanteras på ett varsamt och riktigt sätt när de kommer fram, med tanke på att det är så många intressen som håller på och

fajtas. Det finns en osäkerhet om hur man ska kunna förvalta detta på bästa sätt hela vägen. Vi måste kunna försäkra oss om att den hjälp vi ger inte på något sätt gagnar fel syften och underblåser övergrepp av den typ som rapporteras från Amnesty International.

Sedan vill jag också prata lite om det långsiktiga perspektivet. Vi behöver bidra. Det var också därför frågan om spaningsflyg kom. Den diskussionen förs för att det var en framställan. Men jag tror också att vi behöver rikta fokus på vad det är som får bestående effekt när det handlar om människors inställning till varandra, deras medvetande och förhållningssätt. Hur ska vi arbeta för att kunna nå in i den grundläggande problematiken bakom sådana här fruktansvärda konflikter?

(Applåder)

Anf. 15 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Vi behöver utveckla vårt stöd till de demokratiska grupper som ändå finns i det här området och som kämpar i hård motvind. Det är bra att utrikesministern tar upp det politiska stödet, det humanitära stödet och även det militära stöd vi faktiskt redan i dag ger genom att utbilda peshmergor.

Som sagt tror jag inte att stridsflygplan är lösningen. Karin Enström kopplade ihop det hela på ett klokt sätt när hon talade om terrorismen som skapar flyktingströmmarna. Men vi ska backa bandet ett steg till, tycker jag. Vad är det som har skapat bägge de här företeelserna? Jo, det är de på alla sätt oerhört misslyckade och kostsamma krigen i Afghanistan, Irak och Libyen. De har skapat enorma flyktingströmmar och har också varit grogrund för terrorism. Det måste vi lära oss någonting av.

Det har talats lite grann om pengar. Det finns ett budgetproblem i det här stödet. Då kan man erinra om att vi hade haft sisådär 50 miljoner ytterligare att göra insatser för om vi inte hade tagit det olycksaliga beslutet att fortsätta misslyckandet i Afghanistan.

På tal om pengar är det fascinerande att se hur det ganska samfällt tigs om Turkiets mycket märkliga roll. De är de facto finansiärer av Daish.

Att Daish är en mycket bättre benämning än Islamiska staten har inte att göra med att man ska visa sig duktig, som kanske någon tror, utan det har att göra med att Daish låter likadant som ett ord på arabiska som betyder trampa eller krossa. Anhängarna till Daish vill absolut inte att det ordet används. Det kan vara skäl nog, om än förvisso en detalj i sammanhanget.

Men åter till Turkiets roll! Det är ett Natoland som främst bombar sin egen befolkning men även gör räder in i Syrien och skapar ytterligare kaos i luftrummet där. Men framför allt finns det goda skäl att misstänka att till och med Erdoğan's familj är inblandad i oljesmugglingen från Daishkontrollerade områden och på så sätt finansierar terrorism. Det finns alltså få goda krafter, men många som har väldigt dubiösa agendor.

Jag skulle vilja säga någonting om terroristhandlingar i Sverige. Jag kan inte annat än säga att jag tycker att det är en skam att det i Sveriges riksdag finns ett parti vars företrädare på olika sätt hejar på, bejakar och försöker underlätta terroristhandlingar i Sverige riktade mot tänkta eller existerande flyktingförläggningar. Detta tycker jag att alla politiska krafter borde ta starkt avstånd från.

Sammanfattningsvis: Vänsterpartiet har inte motsatt sig Frankrikes begäran eller regeringens svar på denna begäran. Vi kommer att pröva varje

ytterligare steg som föreslås utifrån principen om folkrätt, effektiviteten i terroristbekämpningen och säkerheten för svenska soldater och Sverige. (Applåder)

Anf. 16 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Jag tycker att det är utmärkt att Stig Henriksson påminner oss om att terrorismen har många olika ansikten. Självklart är det värdefullt att alla partier tar avstånd från det som inträffat i Trollhättan och på våra flyktingboenden runt om i landet.

Herr talman! Alldeles oavsett vad Sverige hade erbjudit i form av hjälp till Frankrike är det min övertygelse att den franska regeringen hade uttryckt sin tacksamhet till oss. Så fungerar det internationella umgänget, och det tror jag att många av oss ändå inser.

Visst är det korrekt att fyra eller sex svenska spaningsplan inte hade gjort någon avgörande skillnad i den här operationen. Men det hade varit synligt och tydligt. Som jag sa i mitt första anförande hade det varit förenat med risker, inte bara risker för den militära personal som skulle ha utfört spaningsuppdrag i regionen, utan säkerligen också ökade risker för svenskt vidkommande. Och det är detta som är kärnan i solidariteten – att inte behöva stå ensam, utan veta att det finns andra som delar det som är kostsamt och riskfyllt.

Därför tror jag, herr talman, att JAS-flygplanen hade haft stor betydelse på ett annat plan, på ett mer politiskt och moraliskt plan, om än inte inom ramen för den militära operationen. Som Daniel Bäckström var inne på i sitt första anförande är det viktigt att komma ihåg att provningen av 42.7, försvarsklausulen, kommer att få en stark prejudicerande verkan, oavsett vem som råkar illa ut.

Jag ställde en fråga till utrikesministern i mitt första anförande, men jag kände inte riktigt att den blev besvarad, så jag måste ställa den igen. I förhandlingarna höll regeringen fram svenska spaningsplan som en mycket efterfrågad insats från svensk sida och dessutom en mycket möjlig insats med hänsyn till vår snabbinsatsberedskap. Varför gjorde man det om man ändå till syvende och sist skulle tacka nej?

Stig Henriksson var inne på en folkrättslig diskussion i sitt första anförande. Han kunde konstatera att försvar och säkerhet inte är ett område där EU fungerar överstatligt. Det är alldeles korrekt. Man kan inte med bindande verkan tvinga enskilda medlemsländer att utföra det ena eller andra på det här området. Men Stig Henriksson missar att det finns en moralisk skyldighet och att det är den som i detta sammanhang är det allra viktigaste. I tillägg till det, herr talman, kan man säga att Sverige som medlem av FN faktiskt binds ganska hårt folkrättsligt av en resolution som handlar om att med alla till buds stående medel ingripa i kampen mot Daish.

Herr talman! Oppositionen fick kritik för att vi inte pekade på konkreta alternativ där Sverige hade kunnat göra mer. Jag pekade på flera sådana som handlade om sjukvårdsmateriel, CBRN-utrustning och vapen till peshmerga.

Jag är också ledsn över att när vi prövade utbildningsinsatsen i Irak senast här i kammaren kunde regeringen inte förmå sig till att säga att den var långsiktig och att Sveriges engagemang där nere var långsiktigt. Jag undrar: Står den uppfattningen fortfarande kvar?

(Applåder)

Prot. 2015/16:58
26 januari

-----
*Aktuell debatt om
Sveriges deltagande
i kampen mot Daish*

Anf. 17 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Det är uppenbart att den i EU-fördraget inskrivna solidaritetsklausulen, artikel 42.7, väger lätt i de svenska övervägandena. Frågan kommer säkert upp i såväl de nordiska som baltiska huvudstäderna i vad mån det finns skäl att fördjupa det militära samarbetet med Sverige, ett land som tycks ta så lätt på sina utfästelser.

Det rimmar också illa med den bild regeringen vill måla upp av Sverige som en seriös samarbetspartner med USA som det är värt att ha ett djupare samarbete med. Då Sverige tyvärr inte är medlem i Nato i dagsläget bygger vår utrikespolitik på nämnda solidaritetsförklaring.

Det är då av yttersta vikt att Sverige också agerar solidariskt mot de länder som hamnar i kris, oavsett om det handlar om en väpnad attack från främmande makt, terrorism eller en miljökatastrof. Att inte agera solidariskt underminerar kraftigt svensk utrikespolitik och våra möjligheter att få hjälp i framtiden.

Tror inte utrikesministern att detta får följder för Sveriges ställning internationellt? Det regeringen nu gjort är att sända en mycket tydlig signal som får betydelse för vilken typ av hjälp vi kan räkna med att få vid en väpnad kris riktad mot Sverige.

Herr talman! Att som regeringen gör å ena sidan prata om ett närmande till USA, å andra sidan avvisa de önskemål om tämligen specifik hjälp som inkommit är en dålig taktik att bygga ett samarbete med USA på.

Herr talman! Det har sagts att vi ska låna ut materiel. I Svenska Dagbladet den 12 januari säger ÖB att det svenska försvaret har tillgång till modernerna precisionsbomber mot markmål som Frankrike har bett att få låna från svenska förråd som en del av det militära stödpaketet.

Det verkar alltså som om vi ska låna ut bomber till andra länder som ska bekämpa IS. Men själva ställer vi inte ens upp med den spaning som Frankrike och USA efterfrågat. Budskapet som vi sänder ut är detta: Vi överlåter åt andra att utföra det tuffa jobbet, det som måste göras om Daish ska kunna stoppas. Att låta andra länders söner och döttrar riskera livet därför att vi är för fina att ställa upp i kampen mot Daish är i mångas ögon inget annat än hyckleri.

Till sist vill jag instämma i Allan Widmans förslag, som också Kristdemokraterna instämde i. Vi måste kraftigt utöka vårt stöd till peshmerga. Det handlar om sjukvårdsutrustning och skyddsutrustning mot kemiska vapen – vi vet att de till exempel har använt senapsgas – och vapen.

Detta är ett långsiktigt arbete som måste göras. Den förre utrikesministern Carl Bildt uttalade för en tid sedan att vi i värsta fall står inför 30-åriga kriget. Då vill det till att vi i Sverige gör vad vi kan och ställer upp när vi efterfrågas.

(Applåder)

Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Jag kanske var lite för snabb med att berömma dig, bäste Allan Widman. Detta låter ärligt talat inte riktigt klokt. Sverige skulle bidra med någonting som du hävdar inte skulle ha någon militär betydelse, medföra ökad risk för dem som ingår i insatsen, till exempel piloterna, öka risken för Sverige och vara mycket dyrt, och vi skulle göra det för syns skull. Vous avez sous-estimé les Français. Du har underskattat fransmännen. De är klokare än så.

De diskussioner och dialoger vi har haft med Frankrike har handlat om: Vad är Sverige bäst på? Vad är det ni kan bidra med som hjälper Frankrike bäst? Jag tror inte att de skulle kunna klara av att skriva ett brev till oss där de säger till exempel att de tackar för le soutien très substantiel eller le soutien significatif, det vill säga ett signifikativt, betydande och substantiellt stöd, och inte ens med den bästa av diplomati skulle använda det språket om de inte menade det. De har inte gjort kravlistor. De har sagt att detta är exempel som länder kan bidra med. Vi har haft en mycket bra diskussion med Frankrike. Detta låter inte riktigt vettigt, ärligt talat.

Sverige ingår i koalitionen mot Daesh. Vi är medlemmar i koalitionen kärngrupp som samlar ett tjugotal av de större bidragsgivarna för att diskutera insatserna och säkerställa att vi når målen. Där kan vi diskutera: Hur utvecklas insatserna när det gäller att bekämpa Daesh? Vad är det vi bäst kan bidra med? Det blir lite ensidigt.

Det är klart, Karin Enström, att vi gör analysen. Den gör vi ständigt. Därifrån har också vår Syrienstrategi sprungit, som är en omfattande femårig strategi. Självklart gör vi allt detta som ni har frågat efter. Vi hoppas att vi ska kunna göra det i större politisk enighet. Men då måste vi också vara lite sansade i vad vi föreslår.

(Applåder)

Anf. 19 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Det var väldigt bra att utrikesministern nämnde koalitionen. Det var den jag tänkte ta upp. Den har inte varit uppe till diskussion. Sverige är med i koalitionen mot Daish. Men vi hör egentligen väldigt lite om vad det är för arbete som sker där.

Hur koordineras arbetet, och vad är Sveriges roll? Det efterlyser jag mer både information och diskussion om. Finns det skäl att omvärdera vår roll i koalitionen? Finns det skäl att, som utrikesministern öppnade för här, titta på om det är fler saker som koalitionen kan göra och fler saker som Sverige kan bidra med utöver det vi nu gör?

Utifrån en förhoppningsvis klok analys bör man komma fram till att vi måste kunna göra mer. Hotet minskar inte, utan det ökar. Då är vår bestämda uppfattning att Sverige måste vara berett att använda ytterligare militära medel. Därför bör man inledningsvis se över: Vad finns det för militära insatser som vi skulle kunna bistå med ytterligare i kampen mot Daish? Det var tydligt i förfrågan från både USA och Frankrike att det var en viss typ av stöd som man efterfrågade.

Oavsett det: Nu är det förbi. Nu handlar det som hur vi gemensamt inte bara hjälper Frankrike utan oss själva, EU och resten av världen att bekämpa denna organisation. Daishs varumärke är byggt på framgång. Allt som man kan göra för att försvaga organisationen är betydelsefullt. Därför måste vi också kunna överväga militära medel.

Jag har ställt en fråga som handlar om just FN:s säkerhetsrådsresolution, som är så bred. Vad kan vi ytterligare göra? Har regeringen vidtagit några åtgärder eller gjort någon analys av vad uppmaningen till alla medlemsstater innebär? Det har jag inte fått svar på. Vi kan göra mer, och vi ska göra mer.

(Applåder)

Anf. 20 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Det låter bra när människor går upp och talar sig varma för att bekämpa terrorism på olika sätt. Det blir lite ihåligt när vi har ganska många partier i denna kammare som aktivt och direkt, och dessutom förmodligen medvetet, stöder terrorism och terroristorganisationer.

Vi har en regering som har chockhöjt biståndet till palestinska myndigheten, som betalar ut löner till terrorister. Det är en myndighet som propagerar öppet och ivrigt för att begå terroristbrott och döda så många judar som möjligt.

Vi har samma partier som i Stockholms stad beslutar att ge terrorister förtur i bostadskön, vilket kanske inte är världens bästa sätt att bekämpa terrorism på. Vi har en invandring, en massiv invandring, till det här landet som skapar grogrund för just terrorism när vi samtidigt har ett gäng partier som i samma anda uppmanar och stöder de strukturer som göder terrorism. De stöder segregeringen bland annat med skapandet av muslimska friskolor och moskéer som poppar upp som svampar ur marken.

Återigen: När folk talar om vad Sverige kan göra för att hjälpa till handlar diskussionen ofta mycket om Sveriges försvar. Den enkla sanningen är att vartenda parti förutom Sverigedemokraterna konsekvent har monterat ned Sveriges försvar till en löjeväckande nivå. Det verkar inte finnas någon direkt självinsikt. Det finns ingen som säger förlåt eller som erkänner att de hade fel. Ingen säger: Vi hade fel. Värnplikten kanske inte skulle ha avskaffats, som folk var ivriga att göra. Vi kanske inte skulle ha gjort det vi gjorde med försvaret under så lång tid.

Det finns över huvud taget ingen insikt om att man har gjort fel under decennier. Om man inte har denna insikt lär inte problemen kunna lösas över huvud taget. Väljarna borde inte heller ge de partier som har stått för denna politik i decennier något vidare förtroende, för detta tyder på att deras analys av verkligheten är gravt bristfällig. Då borde väljarna söka sig till nya alternativ.

Anf. 21 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Herr talman! I de flesta krig har motståndarna åtminstone en sak gemensamt: Ingen vill egentligen dö. Men hur bekämpar man en fiende som i stället vill dö och som har uppfattningen att man genom att ta med sig flera andra in i döden når till paradiset?

Den frågan måste följa oss, och svaret måste vara att vi aldrig får glömma bort den utstötta människans ensamhet – människans eviga sökande. Vi behöver göra allt som står i vår makt för att fånga dem som är på väg in i radikaliserings garn. Vi behöver motverka terrorismens fula grogrund och erbjuda dem ett annat alternativ i de odelbara mänskliga rättigheternas namn här hemma och ute i världen.

Tack för debatten!
(Applåder)

Anf. 22 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! När andra EU-länder attackeras och ber om vår hjälp är det självklart att vi ska bistå på bästa sätt och utifrån de förutsättningar vi har men också de som vi kan tillskapa oss.

Med erfarenhet av de senaste månadernas arbete finns det mer att önska inför det kommande. De insatser som nu görs och ska göras kommer att

utvärderas enligt regeringens plan. Det är då viktigt att under denna utvärdering också komma fram till vad som kommer att krävas i nästa steg.

Samtidigt vet vi inte vad vi kommer att möta den här våren. De händelser som har utspelat sig under det senaste halvåret visar på överraskningarna och det oförutsägbara. Med denna erfarenhet är det oerhört viktigt att tänka framåt och att ha beredskap för att det kan hända saker både i vårt närområde, här hemma, och i Europas övriga länder. Det behöver vi alltså ha en beredskap för, och vi behöver arbeta förebyggande för att förhindra den typen av oförutsedda händelser.

Den praktiska handlingen säger dock mer än många uttalade ord. Den praktiska handlingen visar vår egentliga vilja, vår förmåga och vår hållning. Den kan också förklara en del av vår förståelse, vårt engagemang och vår inställning. Det påverkar i hög grad bilden av Sverige vad vi i praktisk handling kan göra för att hjälpa människor i utsatta situationer. Det är människor som får utstå fruktansvärda övergrepp.

Vi måste göra allt vi kan det här året för att bidra till stabilitet och ge tydliga signaler – signaler som ökar säkerheten här hemma, inom Europas gränser, i våra närområden och inte minst i Mellanöstern.

Tack för en mycket viktig debatt, herr talman!
(Applåder)

Anf. 23 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Allan Widman och jag är oense om en hel del saker. Vi är oense om JAS-planen och om att skicka vapen till peshmerga. Man kan säga att vi har en vapenexportlagstiftning som behöver beaktas i sammanhanget, för att uttrycka sig diplomatiskt.

Däremot tycker jag inte att det folkrättsliga stödet har varit något större problem i de insatser som har föreslagits. Allan Widman säger att jag har glömt den moraliska skyldigheten, men jag vill upprepa det jag sa i inledningen: Med eller utan fördrag – när Frankrikes begäran kom sa Vänsterpartiet vid upprepade tillfällen att det var självklart för oss att Sverige skulle bistå Frankrike eftersom det var en demokrati som utsattes för terrorhandling och som ber om hjälp. Det tycker jag är en moralisk ståndpunkt.

Jag tycker också att Allan Widman i sitt inledningsanförande på ett förtjänstfullt sätt också han breddade debatten till att även handla om det vi kan, bör och måste göra i Sverige för att dränera underlaget för terroristaktiviteter som kommer från Sverige.

Till slut: Kent Ekeröth fördömde partier som stöder terrorn och terrorismen. Jag trodde för ett ögonblick att det var självkritik. Men jag hade fel, åtminstone på den punkten. Jag vill också bara erinra om att värnplikten lades vilande före min tid här i kammaren. Men som jag har förstått det var det med några få rösters övervikt, så alla var inte så överens i de andra partierna heller.

Tack för en intressant debatt! Vi lär få anledning att återkomma, som de numera alltid säger i tv-nyheterna. Jag vill bara påpeka att Sverige kom trea av 28 länder. Om det går lika bra i handbolls-EM, som pågår nu, kan vi vara stolta.

(Applåder)

Anf. 24 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Jag har under många år haft förmånen att få besöka såväl svensk trupp utomlands som en lång rad länder och företrädare för både militärt och civilt försvar. Det har aldrig vid något av dessa tillfällen saknats komplimanger för vad Sverige gör och vad vi står för. Jag tror att det är en del av det internationella umgänget att visa artighet och tacksamhet.

Däremot är jag inte beredd att sätta så stor tilltro till det som utrikesministern påstår: att det enkom är innehållet i hjälpen som har betydelse. Det är alltså inte uppoffringarna, och det är inte riskerna. För mig är det fullständigt självklart att när man utsätter sig för risker och lider förluster tillsammans med andra är det detta som är säkerhetspolitikens kärna. Det är det som gör att stora länder med mycket resurser som USA, Tyskland och Storbritannien snabbt och mycket resolut ägnar sig åt att stödja med de allra tyngsta, de allra mest kostsamma och de allra mest riskfyllda insatserna när Frankrike så begär.

Herr talman! Också jag vill tacka för debatten och till slut konstatera att jag fortfarande inte har fått svar från utrikesministern på min fråga. Om regeringen ändå till sist skulle säga nej och Sverige inte skickar några stridsflygplan eller spaningsflygplan – det är ju samma plattform – varför hölls då detta alternativ så tydligt upp? Varför var försvarsministern ute gång efter annan och efterlyste just åtgärder med substantiellt militärt innehåll?

(Applåder)

Anf. 25 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Solidaritet är från början ett franskt ord. Kort summerat kan man förklara det så här: En för alla, alla för en. Är det inte just detta som solidaritetsklausulen som Frankrike nu åberopar bygger på? En för alla, alla för en. Om inte Sverige vill stå upp för frihet och säkerhet med de kompetenser vi har och som efterfrågas i en så tung kris som Frankrike nu befinner sig i, vilka signaler skickar vi då? När ska vi då stå upp för en nation som vi har lovat vår solidaritet och när vi förväntar oss att andra ska ställa upp för oss?

Det är inte omöjligt att det redan på kort sikt kan påverka möjligheterna till ett fördjupat säkerhetspolitiskt och militärt samarbete med såväl våra grannar i Norden och Baltikum som USA.

Regeringens beslut att knappt ge ens symboliskt stöd till Frankrike svarar inte upp mot solidaritetsförklaringen, och det sätter Sveriges trovärdighet och säkerhet på spel. Utrikesministern säger att man från Frankrikes sida är nöjd med det svar som har getts. Jag vill instämma i det som Allan Widman sa förut om att utrikesministern borde vara väl medveten om det diplomatiska språket. Det kan vara någonting att komma ihåg för framtiden att man inte förolämpar ett land.

(Applåder)

Anf. 26 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Tack för den här debatten! Jag vill gärna svara på den konkreta frågan från Karin Enström om hur vi hanterar koalitionen och vad vi gör i den här kärngruppen som vi ingår i. Jag tror att två frågor behöver komma upp, och jag tror att den ena är finansieringen, som flera av er har nämnt. Hur ska vi komma åt det faktum att

Daesh finansieras genom att handla med olja och inte minst slavar? Det här måste vi göra mer för att hantera.

Den andra frågan som jag tror behöver komma upp handlar om någonting lite mer långsiktigt, djupare och svårare, och det är en interreligiös och interkulturell dialog som på sikt också påverkar vår förståelse för varandra. Det är en mycket svårare och mer djupgående fråga, men jag tror ändå att den så småningom kommer att behöva hanteras. Kan vi skapa institutioner och plattformar för detta?

Vi har naturligtvis analyserat säkerhetsrådsresolutionen, som ju inte förespråkar våldsanvändning. Man ska komma ihåg det. Det finns inte uttryckligt ett sådant mandat, men vi har alltid varit noga med att det måste finnas en sådan folkrättslig grund, och det gör det på annat sätt, när det gäller våra insatser både i Irak och i Syrien. Men ändå ska vi vara försiktiga i hur det används, särskilt när vi vill ingripa på ett annat lands territorium.

Jag delar engagemanget som har visats i kammaren för att bekämpa Daesh, och jag tror att ni kommer att få rätta till er bild av att vi skulle vara sena och göra för lite. Den stämmer inte på något sätt.

Vi behöver få ett stopp på de här skoningslösa härjningarna som Daesh står för – våldtäkterna, slaveriet och kvinnohatet som syns i det här. Där behöver vi hjälpas åt. När vi kan lämna det här med att anklaga varandra bakom oss kan vi också samlas kring åtgärder som är framåtsyftande. Det är en av de viktigaste uppgifter vi har.

Vi är också glada för att vi kunde få en ny nationell strategi mot terrorism, och där blev det ju en överenskommelse med Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. Det är vi glada för. Låt oss hoppas att vi kan skapa en ny dialog kring detta.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollen för den 12 och 13 januari justerades.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:300

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:300 Kärnkraften, effektskatten och jobben
av Jörgen Warborn (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 februari 2016.

Prot. 2015/16:58

26 januari

-----

*Aktuell debatt om
Sveriges deltagande
i kampen mot Daish*

Prot. 2015/16:58
26 januari

Energiministern har inte möjlighet besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 20 januari 2016
Miljö- och energidepartementet
Ibrahim Baylan (S)
Enligt uppdrag
Lena Ingvarsson
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:305

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:305 Polisens information till allmänheten av Andreas Carlson (KD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 12 februari 2016.

Stockholm den 20 januari 2016
Justitiedepartementet
Anders Ygeman

Interpellation 2015/16:306

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:306 Effektskatten av Maria Weimer (L)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 februari 2016. Energiministern har inte möjlighet besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 20 januari 2016
Miljö- och energidepartementet
Ibrahim Baylan (S)
Enligt uppdrag
Lena Ingvarsson
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:323

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:323 Barnäktenskap och familjeplaceringar av Christina Örnebjär (L)

Interpellationen kommer att besvaras den 11 februari 2016.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 22 januari 2016
Socialdepartementet
Åsa Regnér (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2015/16:3312 och 3313 till arbetsmarknadsutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2015/16:AU4 Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända

Civilutskottets betänkanden

2015/16:CU11 Ändring i reglerna om aggressiv marknadsföring

2015/16:CU10 Modernisering av lagen om ekonomiska föreningar

Justitieutskottets utlåtande

2015/16:JuU26 Subsidiaritetstest av förslag till ändring av EU:s va-
pendirektiv

Utrikesutskottets betänkande

2015/16:UU9 FN:s säkerhetsrådsresolution 1325

§ 6 Svar på interpellation 2015/16:291 om överstatligt beslutsfattande i FN:s säkerhetsråd med parlamentarisk förankring

Svar på

interpellationer

Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att, som Widman uttrycker det, överstatligt beslutsfattande i FN:s säkerhetsråd under två års tid ska ha samma tydliga parlamentariska förankring som sådant beslutsfattande inom EU.

Jag vill börja med att konstatera att FN:s säkerhetsråd har samma befogenheter nu som det har haft alltsedan dess inrättande 1945. Dessa befogenheter kan innebära att säkerhetsrådet med bindande verkan för Sverige och alla andra FN-stater kan besluta i frågor som rör såväl oss som andra länder. Detta gäller oavsett om Sverige är medlem i säkerhetsrådet eller inte.

Ökad transparens och öppenhet i säkerhetsrådets arbete är en prioritet för regeringen oavsett om vi blir invalda i rådet eller inte. Vid ett eventuellt medlemskap i säkerhetsrådet avser regeringen att med konkret handling visa den vikt vi lägger vid dessa frågor, både i internationella sammanhang och i nationella processer.

Valet till säkerhetsrådets icke-permanenta medlemmar äger rum i juni, och det är först därefter som det finns anledning att utarbeta de exakta formerna för hur arbetet ska bedrivas. Sverige har suttit tre gånger i FN:s säkerhetsråd, varav två under nuvarande regeringsform. Min utgångspunkt är att sedvanliga rutiner för förankring i riksdagen ska gälla även denna gång.

Anf. 28 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för det utförliga svaret! Tack också för att svaret innehåller en lång rad betoningar av värdet och vikten av transparens och öppenhet när det gäller den överstatliga maktutövningen som tillkommer säkerhetsrådet.

Det jag blir lite bekymrad över, herr talman, är att trots en god inledning i svaret från utrikesministern landar det i slutsatsen att det kommer att bli en sedvanlig rutin för förankring i riksdagen för det fall att Sverige skulle ta sig in i säkerhetsrådet.

Detta låter i mina öron lite defensivt, herr talman. Jag hade nog med inledningen som utgångspunkt föreställt mig att man skulle vilja flytta fram positionerna och att inte minst utrikesministern skulle vilja göra detta såväl när det gäller öppenheten och stödet från parlamentet som när det gäller öppenheten och stödet från NGO:er som är engagerade på det här området.

Anf. 29 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret och det tydliga budskapet att regeringen kommer att verka för att öppenheten och transparensen ska öka i FN och att det ska fortsätta prägla kontakten med riksdagen, vilket är något som vi riksdagsledamöter uppskattar. Jag vill också tacka Allan Widman för möjligheten att här få chans att debattera frågan om Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd.

FN är ju en viktig pelare i svensk utrikespolitik. Det är inte den enda, men den kompletterar andra pelare i utrikespolitiken. Det vore en fantastisk möjlighet om vi fick chansen att ingå i säkerhetsrådet som en av de icke-permanenta medlemmarna under två år.

Det här är en fråga som närmar sig sitt avgörande. I juni ska omröstningen ske, och det är en viktig tid fram till dess. Jag är glad över det mycket breda stöd som kandidaturen har haft i utrikesutskottet men också i hela riksdagen sedan ansökan lämnades in av den förra regeringen. Men jag är ännu gladare över den entusiasm och det engagemang som den här regeringen, med statsministern och utrikesministern i spetsen, har visat för att driva Sveriges kandidatur på ett konstruktivt sätt.

Sverige är måhända ett litet land i utkanten av Europa, men i FN-sammanhang har vi ett mycket imponerande cv och en stolt historia.

Ända sedan Folke Bernadottes tid har svenskar spelat en viktig roll i FN, inte minst genom de närmare 100 000 svenskar som under året har tjänstgjort i 120 internationella uppdrag i 60 länder. Andra personer som vi ska vara mycket stolta över och som har varit framstående genom åren är Dag Hammarskjöld, Rolf Ekéus och Hans Blix. Det gäller även aktuella och framstående personer som Jan Eliasson – som nu sitter högst upp i FN-skrapan – Anders Kompass, Staffan de Mistura – som vi väl till hälften kan ta åt oss äran för – och Birgitta Holst Alani – som nu ska bistå de Mistura i Syrien.

Vi är också en av de största bidragsgivarna till FN per capita men också i faktiska tal. Det är vi med all rätt stolta över. Sveriges cv kommer förmodligen att hjälpa oss nu när vi konkurrerar med Italien och Holland om en plats i säkerhetsrådet.

Jag vill ta tillfället i akt och fråga utrikesministern: Varför är det viktigt att Sverige tar plats i säkerhetsrådet? Och vilka frågor kommer vi att prioritera när vi tar plats där?

Prot. 2015/16:58
26 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Om Sverige väljs in kommer det att vara 20 år sedan vi senast var medlem i säkerhetsrådet. Vi kandiderar för det första eftersom det ytterst handlar om Sveriges röst i det multilaterala samarbetet. Det är en grundpelare för vår utrikespolitik. Säkerhetsrådet är på många sätt världspolitikens epicentrum. Vi berömmar dem, och som vi alla vet skäller vi på dem när vi tycker att det finns tillkortakommanden. Men det är också det enda FN-organ vars beslut är juridiskt bindande för medlemsländerna.

Vi kandiderar för det andra eftersom Sverige är FN:s sjätte största bidragsgivare och en stark röst för global fred och utveckling, liksom för FN-reform.

För det tredje kandiderar vi eftersom vi då under två år skulle ha möjlighet att driva och påverka frågor och bidra till att säkerhetsrådet agerar där det behövs. Man utträttar avgörande insatser för freden, bland annat genom hur man styr de 16 pågående krishanteringsinsatserna.

Jag vill säga något när det gäller information, eftersom Allan Widmans fråga gällde hur vi i så fall ska sköta konsultationen och informationen. Förra gången gav man fortlöpande information i utrikesutskottet minst en gång i månaden. Det var huvudsakligen chefen för berörd enhet på UD som redogjorde för de frågor som hanterats i rådet, och det gavs tillfälle till frågor och diskussion. Om vi väljs in måste vi såklart ha en fungerande form för information och i förekommande fall också förankring i riksdagen, i enlighet med gällande lagar och regler.

Vi måste också se till att vi kan fullgöra ett rådsmedlemskap. Det är nämligen väldigt många möten och mycket korta ledtider, vilket det måste vara i säkerhetsrådet. Under 2015 ägde 167 möten rum i säkerhetsrådet. 64 resolutioner diskuterades. 56 antogs med enhällighet. Och 128 pressuttalanden gjordes.

Det vi gör nu är att vi lär av till exempel Litauen, som nu har avslutat sitt medlemskap i säkerhetsrådet. Vi hör med dem. Det som har tillkommit på sistone handlar mycket om civilsamhället. Och mediebevakningen ser förstas helt annorlunda ut än för 20 år sedan. Det får man lägga till och lära av länder som har nutida erfarenhet av vad det innebär rent praktiskt.

Det går inte att bygga exakt på EU-modellen. Den är väldigt tungrodd och omgärdas av ett helt annat regelverk. I så fall måste vi självklart – det är regeringens avsikt – få till en ordning där riksdagen blir ordentligt informerad och får chans att framföra synpunkter.

Anf. 31 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Jag kan inte tala för talmanspresidiet. Men jag antar att riksdagen skulle välkomna alla möjligheter till information och feedback ifall Sverige skulle ta ställning till svåra avgöranden som medlem i FN:s säkerhetsråd. Det kan handla om både rapporter till sammansatta utskott – utrikes och försvar – och rapportering till hela kammaren när särskilt viktiga punkter har behandlats eller ska behandlas.

Det är min övertygelse att det är en styrka för Sverige och svenska förhandlingspositioner varje gång en minister kan åka till Bryssel och säga att den svenska riksdagen står bakom den uppfattning som Sveriges regering framför. Jag tror att det skulle fungera på precis motsvarande sätt när det gäller säkerhetsrådet.

Jag gör en välvillig tolkning av det som utrikesministern säger om att pröva nya former. Jag hoppas innerligt att det finns möjlighet att flytta fram positionerna här, inte minst för utrikesministern och det nytänkande som utrikesministern representerar inom Utrikesdepartementet.

Herr talman! Med det sagt vill jag återigen tacka för svaret.

Anf. 32 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret.

Jag vill ägna mitt andra och sista inlägg åt att återigen betona det breda stöd som finns i riksdagen för Sveriges kandidatur. Det är ett gemensamt åtagande som riksdag och regering har i fråga om att verka för att det ska gå bra.

Allan Widman och övriga riksdagsledamöter! Vi kan måhända ha olika meningar om delar av utrikespolitiken, huruvida JAS-plan är allena saliggörande, ifall franska diplomater bara är artiga eller både artiga och uppriktiga i sina svar, om olika insatser i biståndet och huruvida en spade faktiskt ska kallas för en spade även av den som är utrikesminister. Men FN är en viktig arena för Sverige, och att FN har en vital roll att spela i freds- förebyggande konfliktlösning och säkerhetsskapande står utom allt tvivel för alla partier i den här riksdagen.

Just därför ska Sverige finnas med i säkerhetsrådet. Vi vill förstås vara med och påverka så mycket vi kan i de forum som har störst betydelse.

FN har förstås sina brister. Säkerhetsrådet, inte minst, behöver reformeras. Effektiviteten i vissa delar av organisationen kan med rätta ifrågasättas. Syrienkriget visar i allra högsta grad vilka katastrofala följder det får när världssamfundet och säkerhetsrådet inte förmår enas om en väg framåt. Men FN är det forum vi har. Och vi måste ha rimliga förväntningar på FN.

Jag vill avsluta med att citera Dag Hammarskjöld som sa att FN skapades inte för att föra oss till himlen men för att rädda oss från helvetet.

Med det vill jag tacka för möjligheten att delta i denna viktiga debatt.

Anf. 33 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka Allan Widman och Olle Thorell för fina och viktiga inlägg. Det är en styrka för vår kandidatur att den har uppbackning av såväl riksdagen som våra nordiska grannländer. Den här kampanjen handlar om vår röst i det multilaterala samarbetet och om att axla vårt globala ansvar.

För oss är det självklart att, via den tidigare regeringen, kandidera när det är vår tur att aspirera på en plats i rådet. Nästa möjlighet ligger nämligen väldigt långt fram i tiden.

Jag tror att vi ses som en konstruktiv och brobyggande aktör. Det är den erfarenheten som finns av Sveriges engagemang för att lösa globala utmaningar. Vi jobbar också för ett säkerhetsråd som kan bli effektivare, öppnare och framför allt mer representativt. Det är ett viktigt budskap som vi skickar ut nu när vi talar om vår kandidatur.

Självklart måste vi titta på hur vi, när vi sitter där och använder vår plats i säkerhetsrådet, kan se till att förankra, informera och diskutera med framför allt riksdagen men också det civila samhället för att lösa säkerhetspolitiska utmaningar och andra utmaningar i världen i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:58
26 januari

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2015/16:296 om den svenska kreativa näringen

Anf. 34 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jörgen Warborn har tagit upp situationen för de kreativa näringarna och den pågående översynen av EU:s upphovsrättsliga regelverk. Han har frågat mig om det stämmer att regeringen inte driver några frågor aktivt inom EU när det gäller översynen av upphovsrätten och piratkopiering. Han menar att regeringen är passiv på detta område och undrar hur det kommer sig med tanke på att de kreativa näringarna växer i betydelse och bygger sin affärsmodell på immateriella rättigheter.

Låt mig inleda med att säga att Sverige är ett framgångsland när det gäller de kulturella och kreativa näringarna såsom musik-, film-, mode- och dataspelsbranscherna. Musikbranschens intäkter fortsätter att öka, och dataspelsbranschen har vuxit med i genomsnitt 39 procent årligen sedan 2006. De kulturella och kreativa branscherna är framtidsbranscher. De bidrar till ett rikare samhälle, både ekonomiskt och kulturellt, och är även värdefulla för hur Sverige uppfattas utomlands.

Frågan om åtgärder för att stärka svenska företag inom de kulturella och kreativa näringarna uppmärksammas i den exportstrategi som regeringen lanserade i september förra året.

Nämnas kan också att bland annat kreatörer och entreprenörskap lyfts fram i den strategi för arbetet med Sverige-bilden i utlandet som tagits fram av Nämnden för Sverige-främjande i utlandet.

Kommissionens arbete med översynen av upphovsrätten påbörjades år 2012. Utvecklingen av ny teknik medför stora möjligheter men också utmaningar när det gäller gränsöverskridande tillgång till upphovsrättsligt skyddat material. Kommissionens arbete spänner över ett stort antal komplexa frågor på ett område där det finns starka motsatta intressen. Det har sannolikt bidragit till att kommissionen först nu har presenterat något mer konkret om vad den avser att arbeta med och då i form av meddelandet *Mot en modernare och mer europeisk ram för upphovsrätten*. Kommissionen har också föreslagit en förordning om gränsöverskridande portabilitet för innehållstjänster online. Regeringen har vid möten med kommissionen och i andra sammanhang aktivt medverkat utifrån den information om kommissionens avsikter som varit tillgänglig.

Huvudinriktningen för kommissionens arbete har varit att underlätta gränsöverskridande användning av upphovsrättsligt skyddat material inom EU. Det har funnits en oro att denna inriktning skulle kunna resultera i försämringar för rättighetshavarna, särskilt om det skulle innebära större förändringar i den grundläggande upphovsrätten eller till och med fullständig harmonisering. Regeringen har arbetat för att värna upphovsrätten och

har drivit linjen att det ska göras insatser där det finns ett faktiskt behov i stället för att stora förändringar görs som inte efterfrågas och som till och med riskerar att försämrå situationen för rättighetshavarna. Det är viktigt att det finns en balans så att både rättighetshavares och användares intressen tillvaratas.

Regeringen ser därför positivt på det tillvägagångssätt som anges i meddelandet från kommissionen, det vill säga att man väljer att lägga fram förslag i avgränsade frågor samtidigt som man fortsätter med sitt analysarbete. Det ligger också i linje med det som hittills i huvudsak framkommit från svenska upphovsrättsintressenter. Meddelandet har remitterats.

Regeringen kommer naturligtvis även framöver att arbeta aktivt för att de kommande förslagen från kommissionen ska få en önskvärd inriktning. I det fortsatta arbetet är det viktigt att verka för att en ökad harmonisering inte leder till onödigt ökad administration för rättighetshavare, användare eller konsumenter och att ett förbättrat skydd av upphovsrätten kombineras med ett väl fungerande skydd för enskildas integritet.

När det särskilt gäller frågan om piratkopiering och andra intrång i immateriella rättigheter välkomnar regeringen att kommissionen fokuserar på dem som gör intrång i kommersiell skala. Inkomsterna av dessa intrång måste begränsas.

Anf. 35 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! Ministerns svar bekräftar att regeringen inte driver någon fråga inom EU för att förbättra för den kreativa näringen när det gäller upphovsrättsområdet.

Det är sant som ministern säger att de kreativa näringarna såsom film, musik, dataspel, litteratur, kommunikationsbranschen, modeföretag med flera är viktiga och växande företag i Sverige.

Eftersom Sverige har framgångsrika kreativa näringar skulle man hoppas att regeringen tog tillfället, nu när upphovsrätten ska moderniseras inom EU, att aktivt driva några av sektorns upplevda tillväxthinder inom EU. Men den bild jag fått genom näringsutskottet bekräftar nu ministern – alltså inget aktivt pådrivande från regeringen när det gäller intrång i upphovsrättsområdet.

Jag tror att dessa företag kommer att ha ännu större betydelse i framtiden. Sverige har alltså mycket att vinna på att regeringen tar tydlig ställning för en stark upphovsrätt eftersom dessa företag bygger hela sin affärsmodell på immaterialrätten. Här önskar jag att vi kunde se mer från regeringen.

Kommissionen skriver i sitt meddelande från den 9 december att man anser det nödvändigt att vid behov anpassa upphovsrättsbestämmelserna till den tekniska verkligheten.

Ett exempel i den svenska lagstiftningen är att vi inte tillåter nedladdning av upphovsrättskyddat material från illegal källa, men vi tillåter streaming av samma material.

I ljuset av kommissionens syn på teknisk verklighet undrar jag om regeringen delar kommissionens åsikt om att anpassa lagstiftningen till den tekniska verkligheten och om regeringen i så fall överväger att göra en översyn av lagstiftningen runt streaming.

Min andra fråga gäller kommissionens strategi att följa pengarna. Metoden är alltså att stoppa intäktsflöden till dem som i kommersiell skala

tjänar pengar på upphovsrättsskyddat material. Här har kommissionen målbilden att redan under våren 2016 nå fram till färdiga överenskommelser med berörda parter. Betyder det här något för den svenska regeringens agerande?

Prot. 2015/16:58
26 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 36 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är naturligtvis tvärtom. Vi är inte bara mycket aktiva i den här processen; vi är också mycket mer aktiva än den tidigare regeringen var.

Precis som Jörgen Warborn pekar på är de skapande näringarna enormt viktiga för Sverige till följd av de kulturvärden som skapas inom konst, musik, film, litteratur och design. Det är ett pågående skapande av det som är vårt kulturarv och som till syvende och sist är med och definierar Sverige som nation. Det är oerhört viktigt för oss.

Men det finns också stora ekonomiska värden. Sverige är på många sätt en musikalisk stormakt och har en mycket mer framträdande position på musikens område än vår förhållandevis lilla folkmängd skulle peka mot. Men det gäller också film och litteratur, för att inte tala om mode och design.

Jag var i Davos förra veckan på World Economic Forum, och det första som händer när jag kliver ur bilen i Davos är att jag får syn på ett stort H&M-varuhus. Bara det ger en bild. Det är roligt att se att svenska företag, oavsett område, tar för sig så pass mycket i världen som de gör.

Dessutom håller vi oss väl framme på de nya arenorna, till exempel inom dataspelsbranschen. Det räcker att nämna Mojang med Minecraft och King med Candy Crush för att visa hur framgångsrika vi är.

De som arbetar i de här sektorerna måste ha goda förutsättningar. Den viktigaste av dessa är att de har möjlighet att få betalt för sitt arbete. Om en författare inte kan få betalt för sitt arbete kommer han inte att kunna fortsätta skriva. Om en filmmakare inte kan få betalt för sitt arbete kommer han eller hon inte att kunna fortsätta göra film. Då undermineras den ekonomiska grunden för kulturen. Men inte bara det – då skadas på sikt vårt kulturarv.

Därför är upphovsrätten helt central för den här regeringen. Frågar ni mig vad den svenska regeringen driver och vilka prioriteringar den har är mitt svar att det i första hand är att slå vakt om upphovsrätten – mycket tydligare än den förra regeringen.

Ni minns kanske när Fredrik Reinfeldt fick en fråga om fildelning i valrörelsen 2006 och svarade: Vi vill inte kriminalisera en hel ungdomsgeneration. Då sände han en signal att för den regeringen, den borgerliga regeringen, var detta med upphovsrätt inte så noga, inte så viktigt.

För oss är detta oerhört viktigt. Den synen har vi. Vi slår vakt om upphovsrätten. Vi vill till exempel inte se en utveckling mot att man inte kan licensiera film land för land, någonting som den svenska filmbranschen har haft farhågor att upphovsrättsöversynen skulle kunna leda till.

Nu är EU-kommissionen inte inne på den linjen. Tvärtom följer man en strategi som vi i mångt och mycket kan stå bakom och som vi varit pådrivande i. Det är inte fråga om en stor systemförändring, utan man begränsar sig till att försöka hitta problemen och göra punktinsatser för att lösa dem praktiskt. Det gäller till exempel portabiliteten, det vill säga att

om du har betalt för en streamingtjänst i ett land ska du kunna ta med den till ett annat land. Det handlar om att kunna lösa sådana praktiska frågor. Det är precis den strategi vi vill se. Därmed välkomnar vi också EU-kommissionens ingång gällande piratsajterna, att följa pengarna och göra det svårare att finansiera dessa sidor.

Regeringens prioriteringar är alltså att slå vakt om upphovsrätten, att lösa de praktiska gränsöverskridande problemen och att klämma åt piratsidorna. Det vill vi. Vad vill egentligen Jörgen Warborn?

Anf. 37 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! Ministern nämner ett antal framstående företag på området, och jag delar åsikten att de verkligen är framgångsrika. Ministern talar också om filmmakare, och det är just ett av de områden där det finns stora utmaningar. Alldeles för många i Sverige laddar ned eller streamar material från olaglig källa. Där saknar jag förslag. Jag hör ministern säga att det är viktigt och att regeringen är aktiv, men ord räcker inte. Jag märker ingenting i handling.

Ministern frågar mig vad jag har för förslag. Jag har i tidigare debatter fört fram tre olika förslag. De gäller streaming, blockering av sajter och att se över straffskalan. Det är naturligtvis inte några förslag till skarp lagstiftning, utan jag föreslår att förslagen utreds för att se om vi, liksom andra nordiska länder, kan hitta lösningar för att få ned piratkopieringen till liknande nivåer som de andra länderna har.

Jag har fyra frågor till justitieministern. För det första: När det gäller strategin att följa pengarna har jag tidigare argumenterat för att man efter domstolsprövning ska kunna blockera sajter med illegalt material. Det har regeringen valt att inte titta på, utan har avvaktat en dom. Dom har nu fallit. Är regeringen beredd att agera?

För det andra: Hur ser regeringen på att det av staten delägda bolaget Telia troligtvis transporterar illegalt material i sina nät och troligtvis "hostar" en del sådant material? Har regeringen några tankar om följ-pengarna-strategin när det gäller Telia? I klartext: Tänker regeringen agera för att Telia, som till stor del ägs av staten och förvaltas av regeringen, inte ska tjäna pengar på det olagliga materialet?

För det tredje: EU har bjudit in till en konsultation om dessa frågor. Jag har förstått att bland annat regeringarna i medlemsstaterna kan fylla i en ganska omfattande enkät gällande dessa frågor. Min enkla fråga är om regeringen avser att skicka in enkäten. Då menar jag inte att någon annan myndighet, PRV eller liknande, ska göra det, utan min fråga är om ansvarigt departement – jag antar att det är Justitiedepartementet – kommer att svara kommissionen.

Min fjärde och avslutande fråga är mer öppen till sin karaktär. Vid vår senaste debatt avslutade ministern med att säga följande: "Jag är beredd att gå vidare med ytterligare insatser, framför allt på EU-nivå." Vilka insatser vill Morgon Johansson gå vidare med?

Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag pekade på att den förra regeringen inte hade drivit de här frågorna över huvud taget. I stället fick vi ta över och driva dem. När

det gäller fildelningsfrågan visade Fredrik Reinfeldts svar att upphovsrätten inte var särskilt viktig för den borgerliga regeringen. Det gäller en serie frågor, bland annat den som Jörgen Warborn tar upp, den om blockeringen. Moderaterna satt på Justitiedepartementet i åtta år men drev över huvud taget inte blockeringsfrågan. Tvärtom framgår det av den information jag har att Moderaterna under sin tid i regeringsställning var emot att man skulle gå fram med blockeringsfrågan.

Nu kanske det finns en annan politik. Man har kanhända ändrat åsikt. Jörgen Warborn ska veta att det bland dem som driver dessa frågor, upphovsrättsinnehavarna, är väl känt att inställningen hos den tidigare regeringen var mycket passiv. Det berodde naturligtvis på hela integritetsdiskussionen. Det finns en del liberala grupperingar som, framför allt när vi diskuterar fildelning, tycker att det är något slags mänsklig rättighet att få tillgodogöra sig allt som finns på nätet. Dem fanns det också företrädare för i den tidigare regeringen.

Den nuvarande regeringen är mycket tydligare. Vi säger att vi slår vakt om upphovsrätten. Man måste få betalt för sitt arbete.

Blockeringsfrågan är föremål för fortsatt rättslig prövning. Det är riktigt att det kommit en tingsrättsdom, men den har överklagats och ärendet ligger nu i hovrätten. Vi måste avvakta den processen. Jag utesluter inte att vi från vår sida kan behöva vidta ytterligare åtgärder i den frågan, men innan vi tar några sådana initiativ måste vi avvakta och se hur den rättsliga processen avlöper.

Låt mig summera: Vi slår vakt om upphovsrätten i EU-förhandlingarna. Det handlar bland annat om att försöka se till att vi exempelvis inte hamnar i ett läge där de licensieringsmöjligheter som i dag finns land för land undergrävs. Det vore mycket dåliga nyheter för bland annat filmbranschen.

Vi driver på för att försöka klämma åt piratsidorna. Som vi förstår det är kommissionens tanke – det är ju en process som pågår – att man i första hand ska försöka använda sig av något slags självsaneringsmekanismer, det vill säga få aktörerna att agera snarare än ta till lagstiftning. Där är man ännu inte från kommissionens sida. Vi måste avvakta och se vad kommissionen kommer fram till.

Slutligen handlar det om att lösa problemen. I stället för att se på stora systemförändrande insatser måste vi försöka lösa de praktiska gränsöverskridande problemen, till exempel portabiliteten.

Det är en klar och enkel dagordning vi har från den svenska regeringens sida. Den är mycket tydligare än den som den tidigare regeringen lyckades prestera.

Anf. 39 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! Ministern recenserar den förra regeringen. Det kan man möjligtvis göra när man är minister. Jag skulle kunna recensera den nuvarande, men jag tror inte att branschen imponeras särskilt mycket av att vi talar om dåtid. Branschen och upphovsrättsinnehavarna vill nog veta vad regeringen tänker för framtiden. Jag tycker inte att det framkommer tillräckligt tydligt att regeringen med kraft driver de här frågorna.

Blockering nämdes. Ja, ministern kan i motioner från Moderaterna se att vi numera vill se blockering. Vidare säger ministern att det har funnits en otydlighet inom den förra regeringen. Frågan är om inte anledningen

till att det just nu saknas kraft är att de båda partierna i den nuvarande regeringen har lite olika inställning till upphovsrätt. Möjligtvis är det så.

Ministern säger att man ska slå vakt om upphovsrättsområdet. Jag menar att vi, givet den stora piratkopiering som sker, måste stärka upphovsrätten. Jag tycker att vi i debatten har fått bekräftat att regeringen inte driver några egentliga frågor inom EU för att förbättra för alla de företag som är beroende av upphovsrätten.

Jag har kommit med en del förslag i tidigare debatter och fortsätter med det. Men tyvärr ser jag en passivitet från regeringens sida när det gäller lagstiftning. Regeringen och ministern gömmer sig bakom domstolsprocesser eller arbete inom EU. Frågan verkar dessutom skickas mellan Kulturdepartementet och Justitiedepartementet. Jag tycker inte att någon i regeringen agerar med kraft.

Jag är glad att man från regeringens sida tycker att det är viktigt att värna upphovsrätten, men det är oroväckande att det bara är ord och ingen handling. För att vi ska komma till rätta med stölderna från kreatörer behöver regeringen komma med initiativ.

Avslutningsvis vore det bra om ministern kommenterade det jag sa om Telia och att följa pengarna.

Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi har en mycket nära dialog med rättighetsinnehavarna, både på tjänstemannanivå och på politisk nivå. De vet vilka frågor vi driver och att vi gör det med kraft. Jag måste samtidigt säga att första gången vi träffade dem – då var det på statssekreterarnivå – var de oerhört frustrerade över att det inte hade hänt någonting på, som de sa, ett halvt decennium, det vill säga fem år. De var oerhört frustrerade över situationen eftersom den tidigare regeringen inte hade orkat ta tag i dessa frågor.

Då den tidigare regeringen inte tog tag i frågorna får vi göra det. Våra prioriteringar är som sagt tydliga. Vi slår vakt om upphovsrätten. Det var så jag uttryckte det. Jag kan lika väl säga att vi gärna vill stärka upphovsrätten. Det är mer en fråga om formulering. Den är central för oss, det är den vi driver hårdast, och vi säger i förhandlingarna med EU att det gäller att lösa de praktiska gränsproblemen i stället för att hitta på något stort nytt system som riskerar att undergräva upphovsrätten. Lös alltså de praktiska problemen i stället, och kläm åt piratsidorna.

Såvitt jag vet är EU-kommissionens linje att man ska hitta en branschlösning, en självsaneringsmekanism där man till exempel ser till att begränsa möjligheten att göra reklam på piratsidorna. Det är detta de vill komma åt snarare än dem som bär själva informationen. Vi får se hur pass effektivt detta blir.

Sedan får vi säkert anledning att återkomma också till blockeringsfrågan. I den roll jag har måste jag dock avvakta den rättsliga process som nu pågår. Jag tänker inte föregripa den, men jag utesluter inte ytterligare åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 41 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Erik Ottoson har frågat mig om jag avser att ge Transportstyrelsen i uppdrag att se över och föreslå förbättringar av regelverket för trafik med lättare obemannade luftfartyg. Han har också frågat om jag avser att ge Transportstyrelsen i uppdrag att kommunicera de regelverk som gäller på ett tydligare sätt gentemot den som flyger drönare, och om jag avser att vidta några åtgärder för att skapa en säkrare tillvaro i lufttrummet avseende de risker och möjligheter som drönare innebär under de kommande 2–3 åren utöver det som Easa så småningom kommer att föreslå.

Sedan jag senast diskuterade dessa frågor med Erik Ottoson i november har EU-kommissionen den 7 december 2015 presenterat förslag till ny flygsäkerhetsförordning inom EU. I förordningsförslaget ingår ett ramverk för drönarreglering och mandat för EU-kommissionen att ta fram detaljerade regler genom delegerade akter. EU:s flygsäkerhetsbyrå Easa presenterade den 18 december ett tekniskt utlåtande om mer detaljerade regler. Just nu analyseras förslagen av Regeringskansliet och Transportstyrelsen. Som jag informerade Erik Ottoson om i november undersöker Transportstyrelsen också om förslagen föranleder några ändringar i de svenska föreskrifterna för obemannade luftfartyg.

Samverkan och dialog med branschen och andra myndigheter om de utmaningar men också möjligheter drönare skapar och hur detta bäst hanteras är givetvis viktigt. Jag har tidigare informerat Erik Ottoson om den dialog som finns mellan Regeringskansliet och berörda myndigheter om drönarreglering. Ett ytterligare exempel är den workshop Transportstyrelsen anordnade den 20 januari 2016 om flygning med drönare i kontrollzoner, där de fyra certifierade leverantörerna av flygtrafiktjänst i Sverige, inklusive Luftfartsverket, deltog.

Det är givetvis också viktigt att användare av drönare känner till de regelverk som finns. Transportstyrelsen sprider därför information exempelvis genom sin hemsida, kontakt med leksaksbutiker och flyern *Flyg säkert med din drönare*. Myndigheten för också en dialog med operatörsföreningen UAS Sweden om de händelser som skett och hur flygsäkerheten kan förbättras.

Jag håller med Erik Ottoson om att detta är angelägna frågor men kan konstatera att ett mycket aktivt arbete redan sker inom ramen för Transportstyrelsens ordinarie verksamhet. Jag avser därför för närvarande inte att ta initiativ till något ytterligare uppdrag till myndigheten.

Anf. 42 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det stämmer mycket riktigt att jag och statsrådet har diskuterat de här frågorna tidigare. De tål att diskuteras. Det finns väldigt många olika dimensioner i de problem som kan uppstå och i de möjligheter som kommer fram när drönare blir vanligare, billigare och enklare att tillgå. Vi måste såklart sätta värnandet av säkerheten i främsta rummet, samtidigt som vi måste lyckas ta vara på de möjligheter som drönarna skapar i form av bättre samhällsservice och kommersiella möjligheter.

Jag hör vad statsrådet säger om den verksamhet som nu pågår i Rege-
ringskansliet och på Transportstyrelsen. Det är mycket glädjande.

Det som sker på EU-nivå tar inte på långa vägar hand om alla de
aspekter som kommer att behöva beaktas när det gäller drönartrafiken.
Man beaktar i huvudsak de frågor som rör det internationella förhållnings-
sättet till drönare med gemensamma standarder, säkerhetssystem och an-
nat som sker på internationell basis. Det kommer fortfarande att finnas
mycket kvar för oss att ta hand om på nationell nivå när det internationella
arbetet är klart.

Jag har i en tidigare interpellationsdebatt – jag tror att det också var
med statsrådet Anna Johansson – citerat min far, som när jag var liten bru-
kade säga: Se dig omkring! Du lever på stenåldern. Om bara några år kom-
mer man att se tillbaka och tycka att vi var hopplöst omoderna där vi be-
finner oss i dag.

Samma sak gäller nog här. Vi befinner oss i startgroparna när det gäller
drönarna. Om några år kommer vi att se tillbaka och undra varför vi inte
var mer framsynta.

Fru talman! De problem som uppstår blir också hämmande på utveck-
lingen av drönarverksamheten. Om säkerheten i luften inte kan garanteras
blir det också hämmande för ryktet för den här formen av teknik och för
de förutsättningar man får som aktör på marknaden. Man behöver
långsiktigt tydliga regler.

Det som nu kommer att regleras på EU-nivå är sådant som bedöms
innefatta en större säkerhetsrisk. Man går ned från den tidigare definitio-
nen, 150 kilo, och börjar nu i stället tala om saker som kan framföras med
eller utan betydande risk. Men det som hamnar under den nivå som EU
lägger sig på är tills vidare en nationell angelägenhet. Här finns stora möj-
ligheter men också stora risker. Det är något som det är oerhört viktigt att
förhålla sig till.

Min fråga till statsrådet som uppföljning på detta blir: Är statsrådet
nöjd med det regelverk och den säkerhetssituation vi har i dag? Kan hon
med trygghet säga att hon med det regelverk vi har i dag inte ser framför
sig att vi råkar ut för några obehagliga olyckor i framtiden?

Anf. 43 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag ska börja med att svara på frågorna. Det regelverk vi
har i dag är inte tillräckligt, för precis som Erik Ottoson nämner går ut-
vecklingen fort. Vi är fortfarande i ett tidigt skede av drönarutvecklingen.
Självklart kommer denna verksamhet att behöva regleras mer eller an-
norlunda när vi ser vart utvecklingen går. Vi behöver ett regelverk som
inte hämmar den tekniska utvecklingen men samtidigt garanterar säkerhet.
Det gäller både integritetsfrågor, flygsäkerhetsfrågor och annat. Självklart
behöver alla regelverk ständigt förbättras och utvecklas, i synnerhet på
områden med en sådan stark och snabb teknisk utveckling.

Även på områden där man har väldigt tydliga regelverk sker det tyvärr
ibland olyckor. Att det finns ett regelverk är inte detsamma som att reg-
lerna alltid följs. Transportstyrelsens arbete med att informera om de regler
som finns och med att ge rekommendationer för hur man ska framföra
drönare är väldigt viktigt. De flesta som kör med drönare vill naturligtvis
inte att deras verksamhet ska utgöra en risk eller en fara.

Hur fantastiskt regelverk vi än har på det här området är det inte någon garanti för att det inte inträffar olyckor eller överträdelser. Inte på något enda område kan vi garantera att inga olyckor sker, antingen det gäller våra vägar, i sjöfarten, i luftfarten eller med drönare.

Det arbete som Transportstyrelsen gör, där man är aktiv på många olika nivåer och på många olika områden, är väldigt positivt. När jag går igenom de frågor som Erik Ottoson ställer i interpellationen och de frågor som har ställts tidigare ser jag att samtliga handlar om områden där det pågår ett aktivt arbete. Det som saknas är med andra ord inte politiska initiativ. Det behövs att myndigheten och berörda aktörer kommer vidare i det arbete som nu pågår med hög intensitet.

Det är också viktigt att de regelverk vi tar fram är i samklang med regelverken i EU, inte minst för att tillgodose behovet av klara och tydliga regler, något som Erik Ottoson själv efterfrågar.

Om vi skulle hamna i en situation där Sverige går före på ett antal områden och reglerar på ett väldigt tydligt sätt och det sedan visar sig att det strider mot EU:s regelverk skulle det innebära antingen att vi får göra om regelverket, med risk för att människor inte vet vad som gäller från den ena dagen till den andra, eller att vi står med ett regelverk där en sak gäller i ett land och en helt annan sak gäller i ett annat land, vilket naturligtvis skulle vara ett stort hinder när det gäller standardisering och så vidare.

Sammantaget vill jag nog påstå att på samtliga de punkter där Erik Ottoson efterfrågar aktivitet och handling sker precis just det just nu. Det kan jag stå i talarstolen och vara helt trygg med.

Anf. 44 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för de utvecklade tankarna på området! Jag tror att statsrådet och jag har lite olika bild av hur frågan ska hanteras. Till dess att vi får de gemensamma europeiska reglerna dröjer det två och ett halvt till tre år. Så lång tid dröjer det innan man har kommit hela vägen fram. Det är värdefull tid som kan innebära både problem och riktigt stora problem om det vill sig illa. Det är bland annat mot den bakgrunden som interpellationen har kommit till.

Vi behöver med största sannolikhet någon form av övergångslösning, någon form av interimregler, som gör att vi på ett bättre sätt kan garantera säkerheten i luftrummet under den tidsperioden. Två och ett halvt till tre år är en väldigt lång period, framför allt vad det gäller teknikutveckling. Man hinner flyga mycket drönare på de två och ett halvt till tre åren.

Sedan gäller det Transportstyrelsens informationsinsatser. Ja, strax före jul började de komma igång. Statsrådet beskriver dem som omfattande och bra. Jag skulle vilja säga: Äntligen har man vaknat. De är långt ifrån tillräckligt omfattande.

Att ha dialog, som statsrådet beskriver, med försäljare och leksaksleverantörer i Sverige har säkert sin nytta. Det måste säkert också göras. Men det som krävs är en avsevärt bredare informationsspridning, även till dem som har köpt den via en utländsk hemsida och fått den levererad via posten. E-handel är knappast ett ovanligt fenomen när det gäller just den här formen av teknik och hur man tillgodogör sig den rent fysiskt. De informationsresurser som man riktar måste även träffa dem som får den här utan att köpa den i butik eller via en svensk hemsida. Jag tror att det är väldigt viktigt att komma ihåg det.

När det gäller internationella regler och standardiseringar håller statsrådet och jag helt och hållet med varandra om att det är väldigt viktigt att ha de gemensamma regelverken. Men, som sagt, de kommer på plats om två och ett halvt till tre år. Och det finns saker som vi redan nu, utifrån det arbete som bedrivs inom ramen för Easa, ser kommer att vara oreglerade i den formen av regelverk. När vi ser det redan nu är det rimligt att vi tar tag i saken och ser till att vi inte kommer som trea eller fyra på bollen utan garderar oss för framtiden. Vi tar då vårt ansvar för flygsäkerheten även vad gäller de delar som sannolikt, eller bestämt, inte kommer att regleras på europeisk eller internationell nivå.

Det här är någonting som vi måste angripa utifrån principen att vi värnar om flygsäkerheten, att den alltid kommer först. Men det handlar också om att det måste finnas bra möjligheter att genomföra det här på ett säkert sätt. Det finns en rad intressanta förslag som kommer från aktörer på området. Statsrådet har själv, utifrån min interpellation, nämnt UAS Sweden, som är branschorganisation på området och som har en rad idéer. Luftfartsverket har också en rad idéer om hur man skulle kunna lösa saker och ting. Och statsrådet Morgan Johansson, som var här i kammaren tidigare, har tillsatt en utredning vad gäller just kameror ombord på drönare.

So far so good, men detta kräver en viss form av politiskt ledarskap. Om vi ska hantera de frågor i lagstiftningen som krävs, som inte kommer att omfattas av de europeiska reglerna, är det faktiskt någonting som politiken kommer att behöva ta hand om. Mig veterligen har inte Transportstyrelsen lagstiftande makt ens över den delen av luftfartslagstiftningen.

Anf. 45 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Nej, så är det naturligtvis. Transportstyrelsen eller någon annan myndighet har inte rådighet över lagstiftning. Däremot har Transportstyrelsen rådighet över de föreskrifter som man utfärdar som rör handhavande och andra frågor kring exempelvis hantering av drönare.

Även på det här området är det faktiskt så att Transportstyrelsen jobbar med precis det som Erik Ottoson efterfrågar. Man har kontakt med Luftfartsverket, med andra berörda som sysslar med luftrumsfrågor och med intresseorganisationer. Man sprider den information man har i olika kanaler. Det handlar naturligtvis inte enbart om leksaksaffärer, vilket inte heller framgick av interpellationssvaret. Man har en uppdaterad och mer användarvänlig hemsida. Och man har, som sagt, täta kontakter med olika intressenter.

I det här ingår det självklart också att man tittar på om det finns behov av ytterligare lagstiftning eller av annan typ av regelförändringar som Transportstyrelsen själv inte förfogar över. Det ingår självklart i det arbete som man gör att i så fall påkalla uppmärksamhet och gå vidare med det. Men det finns i dag ingenting som gör att jag tycker att det finns anledning för regeringen att agera och ge ytterligare uppdrag. På samtliga de punkter som Erik Ottoson lyfter fram i interpellationen pågår det ett arbete inom de myndigheter som har ansvar för de här frågorna.

Om det i nästa steg kan innebära att det behövs lagstiftning blir det självklart en politisk fråga. Men det är bra om man först skaffar en överblick och tar reda på vilken typ det handlar om. Att bara säga lagstiftning blir ingen gladare av, utan det är bra om man i så fall har en idé om vad

det är som det behöver lagstiftas om, baserat på de erfarenheter som man gör.

Prot. 2015/16:58
26 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 46 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag skulle snarare vilja säga så här: Jag tror att vi har stora anledningar att bekymra oss över att saker och ting inte kan komma till stånd snabbare än statsrådet nu annonserar att de kan. Om Transportstyrelsen skulle komma fram till att man behöver göra någonting även på lagstiftningsområdet kommer det att behöva utredas utifrån de beredningskrav vi har i fråga om ny lagstiftning. Det kommer att behöva tröskas genom de politiska kvarnarna i ett par vändor. Innan vi har någonting för beslut i den här kammaren, ifall det skulle behövas, är risken att det har gått väldigt lång tid och att vi har en situation i luftrummet som visar sig vara ohållbar.

Man kan som politiker välja en av två utgångspunkter. Antingen bestämmer man sig för att ligga i framkant och driva på utvecklingen eller bestämmer man sig för att sätta sig i baksätet och åka med sina myndigheter medan de kör. Det är beklagligt att statsrådet väljer den andra varianten där man förlitar sig helt och hållet på att myndigheterna ska flagga om det behövs någon form av politisk ambition. Personligen tycker jag att de politiska ambitionerna är någonting som vi politiker ska stå för. Statsrådets ingångar och utgångsvärden i den här debatten visar inte på någon direkt politisk initiativförmåga i de här frågorna. Man säger: Ja, om Transportstyrelsen flaggar för någonting kommer vi absolut att göra det. Men var är den politiska ambitionen?

Jag tror att det behövs en ganska tydlig politisk ambition när det gäller den här formen av teknikutveckling. Därvidlag tror jag att jag och statsrådet även den här gången kommer att avsluta debatten med att vara oense.

Anf. 47 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag skulle nog vilja påstå att jag inte sitter i baksätet. Det gör jag inte i den här frågan och inte i så många andra frågor heller. Där emot ser jag ingen anledning att agera politiskt i frågor där det redan pågår ett omfattande arbete på myndighetsnivå. Det finns ju en anledning till att vi har valt att ha expertmyndigheter i Sverige, nämligen att de ska reda ut en hel del detaljfrågor som inte nödvändigtvis kräver politiska beslut.

Den politiska ambitionen är väldigt klar och tydlig. Vi ska se till att vi har regelverk och en hantering av drönarfrågor som gör att vi främjar en teknisk utveckling och främjar den användning av drönare som kan medföra nya jobb och smidigare transportlösningar. Det handlar också om att se till att vi har ett säkert luftrum. Det är den politiska ambitionen. Skulle vi dessutom behöva ta politiska initiativ kring lagstiftning skulle det i så fall bygga på att det regelverk vi har i dag inte leder till de politiska målsättningarna. Där är vi inte i dag.

Transportstyrelsen arbetar med frågorna. Om man råkar på frågor på det här området som visar att det behöver vidtas ytterligare åtgärder som också kräver lagstiftning kommer det naturligtvis att tas upp till den politiska nivån.

Jag vet inte vad Erik Ottoson har för bild av vad vi ska ha våra myndigheter till. Ska vi som politiker och, i mitt fall, som statsråd i varje detalj styra exakt vad de ska göra? Den bilden delar jag i så fall inte. Det är nog

precis som Erik Ottoson säger: Vi är inte helt överens. Men det är kul att vi i alla fall är överens om att det finns drönare, att de är viktiga och spännande och att de behöver regleras på ett bra sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2015/16:270 om flygets gröna omställning

Anf. 48 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit som främjar flygets gröna omställning och samtidigt säkrar goda kommunikationer i hela landet.

Välfungerande och hållbara transporter i hela Sverige är en prioriterad fråga för regeringen. I det ingår att minska transportsektorns och flygets klimat- och miljöpåverkan. Självfallet ingår också att säkra god tillgänglighet i hela landet. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att detta ska uppnås.

Flyget är till sin natur en internationell företeelse. En stor del av arbetet sker därför inom ICAO, FN:s luftfartsorganisation. Där har Sverige och övriga europeiska länder under lång tid drivit på för att begränsa den internationella luftfartens klimatpåverkan.

År 2013 beslutade ICAO:s generalförsamling att ett globalt, marknadsbaserat styrmedel ska införas för den internationella luftfarten från och med 2020. Vid höstens generalförsamling ska den närmare utformningen av detta globala system beslutas. Sverige, genom Transportstyrelsen, har också varit ledande i ICAO:s arbete med att utarbeta globala CO₂-krav för nya flygplan.

Nationellt har regeringen påbörjat ett arbete med att ta fram en svensk flygstrategi om flygets roll i transportsystemet. Strategin tar sin utgångspunkt i de transportpolitiska målen samt regeringens mål om EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. Utredningen om en skatt på flygresor ska se över möjligheterna för hur en skatt kan bidra till att nå miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan utan att det äventyrar målen om jobb och utveckling samt god tillgänglighet i hela landet.

Regeringen kommer att fortsätta sitt arbete internationellt och nationellt för att minska flygets klimat- och miljöpåverkan. Det är ett centralt arbete för att flyget även i fortsättningen ska kunna tillgodose behovet av god tillgänglighet i hela landet.

Anf. 49 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Sverige har sedan 1990-talet minskat utsläppen av växthusgaser med 20 procent samtidigt som bnp har ökat med 50 procent. Den mest fantastiska utvecklingen kan vi dock se inom flyget. Där har utsläppen per passagerarkilometer minskat med ungefär 70 procent sedan 1960-talet. Flygbranschens fortsatta mål är högt ställda. Man avser att fram till 2020 årligen minska utsläppen med 1 ½ procent. De modernaste flygplanen drar i dag ungefär 3 deciliter bränsle per passagerare och mil.

I min interpellation frågar jag statsrådet vilka åtgärder hon vidtagit för att främja flygets gröna omställning och samtidigt säkra goda kommunikationer i hela landet. Jag kan i ministerns svar, fru talman, inte se en enda åtgärd från ministern för att faktiskt främja den gröna omställningen. Ministern räknade upp mycket av sådant som tidigare regeringar har gjort. Det internationella samarbetet är viktigt, men det är inte på något sätt ministerns förtjänst.

Däremot drar ministern upp regeringens planerade flygskatt som tvärtom riskerar att stoppa införandet av mer miljövänliga bränslen i flyget. Det var inte alliansregeringens förtjänst, men flygbranschen tog själva initiativ till att börja använda bättre och mer miljövänliga bränslen. Dessa är dock dyrare. Det kostar mer för flygbolagen att använda dessa bränslen, och det flygbolagen själva säger är att inför man en flygskatt så minskar givetvis flygbolagens marginaler och sannolikt kommer man då, enligt branschen själv, att vara tvungen att sluta använda de mer miljövänliga bränslena.

Det är en dålig politik för miljön, och det är en dålig politik för goda kommunikationer i hela landet, därför att en flygskatt kommer att göra resandet dyrare.

Fru talman! Jag vill fråga ministern om hon kan tänka sig att införa en flygskatt även om hon ser att det faktiskt bidrar till precis det motsatta, det vill säga sämre miljö och sämre kommunikationer i vårt land.

Anf. 50 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Utöver det som jag nämnde i mitt interpellationssvar finns det naturligtvis många andra saker som pågår. När det gäller alternativa bränslen och den typen av frågor ligger det ansvaret till största delen på andra departement och under andra ministrars ansvarsområde, till exempel energiministern, där Energimyndigheten har ett antal forskningsprojekt och där man tar en aktiv del i att utveckla nya bränslen. Trafikverket, som ligger under mitt område, har en aktiv del i bland annat Karlstads utveckling med en fast tankstation, och även från Vinnova finns projekt som pågår.

Här finns alltså ett arbete som pågår och som är väldigt positivt. Jag tror ändå att man kan konstatera att eftersom det här är en internationell bransch där man också konkurrerar internationellt är det viktigt att de internationella regelverk som finns främjar en omställning. Även om svenska flygbolag eller svensk flygindustri är väldigt framsynta och går före kan man ju inte göra det på ett sätt som långsiktigt undergräver den ekonomiska konkurrenskraften.

Därför är de internationella regelverken och att verkligen driva på i internationella sammanhang men också i EU-sammanhang väldigt viktigt. Det handlar om både regelverk och till exempel regleringar av nya flygplan och deras koldioxidutsläpp, men det handlar också om att exempelvis komma vidare med frågorna om ett gemensamt europeiskt luftrum som när man kan välja kortare och mer effektiva rutter också kan bidra till minskade utsläpp.

När det gäller flygskatt står det väldigt tydligt i direktiven att en sådan ska bidra till målet om minskat koldioxidutsläpp och att skatten inte får utformas på ett sätt som äventyrar tillväxt och tillgänglighet i hela landet och naturligtvis inte heller jobb. Det innebär att om utredningen kommer med ett förslag som inte bidrar till minskade växthusgaser och som hotar

jobb, tillväxt och tillgänglighet så kommer regeringen inte att anta ett sådant förslag.

Direktiven till utredningen om flygskatt är väldigt tydliga. Man kan till exempel tänka sig att flygbolag som använder bränslen som är fossilfria till en viss mängd får bättre konkurrensvillkor än dem som fortsätter att köra med traditionella flygbränslen. Hur skatten ska utformas är fortfarande inte klart och tydligt, men direktiven om vad skatten ska åstadkomma är klara och tydliga, så vänta gärna med skrämselfpropagandan om vad den kommer att innebära tills utredningen är färdig med sitt förslag. Direktiven till utredningen är glasklara: Flyget behöver minska sin negativa klimatpåverkan, men det får inte ske till priset av hotade jobb, hotad tillväxt och hotad tillgänglighet i delar av Sverige. Det är väldigt enkelt.

Anf. 51 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag vill först säga att jag självfallet delar ministerns uppfattning att det är bra med internationellt samarbete på flygets område. Det är ju det som har gjort att vi har kunnat ha en positiv utveckling vad gäller miljö men framför allt säkerhet inom flygets område.

Ministern svarar att bränslefrågan inte primärt ligger under hennes område, utan det är andra ministrar som har ansvar för detta. Jag vet att man delar upp arbetet i regeringen på det sättet, men frågan kvarstår. Om man gör en del åtgärder påverkar det annat, och det är det som är grundfrågeställningen.

Återigen, det mesta av det ministern räknar upp är sådant som tidigare regeringar har gjort och sådant som sker i det internationella samarbetet. Ingenting av det som ministern själv lyfter fram är egentligen ministerns egen förtjänst, och det var det jag frågade efter. Vad gör ministern för att främja den gröna omställningen av flyget?

Mycket pågår, men vi får väldigt få exempel. När jag ber om exempel kommer Karlstad fram, men Karlstad startade ju under den förra mandatperioden. Det var inte tack vare alliansregeringen, men det var i alla fall under alliansregeringens tid.

Jag kan fortfarande inte se att ministern och den här regeringen på något sätt för någon politik för grön omställning av flyget. Tvärtom är det som jag sa från början. Min fråga handlade om huruvida ministern kommer att införa en flygskatt även om det innebär att de gröna bränslena slås ut. Då är svaret att direktiven är tydliga.

Jag har haft en debatt med statsrådets kollega i regeringen, finansministern, om just flygskatt. Finansministern var tydlig under den debatten – men det kan ha ändrats, det är flera månader sedan vi hade den debatten och regeringen kan ha bytt fot – och hon svarade att flygskatt var en fiskal åtgärd, det vill säga att man ville få in pengar på den. Då blir jag fundersam när jag hör infrastrukturministern här säga helt andra saker, det vill säga att skatten ska utformas så att pengar kommer in, så som finansministern sannolikt vill, men det ska inte drabba kommunikationer runt om i landet. Sannolikt blir det dyrare att införa en skatt. Jag har svårt att se något annat utfall av en skatt.

Samtidigt undrar jag vad som händer med de gröna bränslena. Om flygskatten på något sätt kommer att slå ut den gröna omställningen, kan ministern tänka sig att inte gå vidare med flygskatten?

Anf. 52 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Självklart är syftet med en skatt att staten ska få in pengar. Annars väljer man andra sätt att reglera inkomster.

Det är tydligt uttryckt i direktiven till utredningen att syftet med skatten utöver att dra in pengar till staten också är att främja omställningen och att flyget ska nå miljömålen om minskad klimatpåverkan. Det står också tydligt uttryckt i direktiven att detta inte får ske på ett sätt som hotar jobb, tillväxt och tillgänglighet.

Det finns i dag sträckor där det finns andra alternativ som är mindre miljöpåverkande. Det är klart att det också med ekonomiska styrmedel går att påverka människors val av hur de reser. Det kan också handla om att optimera rutter eller ha högre fyllnadsgrad i planen. Det finns naturligtvis mycket mer att göra för att både minska kostnader och minska klimat- och miljöpåverkan. Jag är säker på att det går att åstadkomma saker också med hjälp av ekonomiska styrmedel, som ju en skatt delvis är.

Direktiven är tydliga. Det är väl bra om både jag som minister och Edward Riedl som interpellant avvaktar utredningens förslag innan vi börjar diskutera detaljutformningen. Det blir spekulativt, och det blir verkligen en diskussion i blindo. Ingen av oss vet vad utredningen kommer att föreslå. Det vi vet i dag är vad den har fått för direktiv. Det kan vi diskutera, om Edward Riedl vill det, men vi kan inte diskutera vad utredningen ska komma fram till.

Anf. 53 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Ministern har under den debatt vi har fört inte räknat upp ett enda exempel där hon eller regeringen på något sätt har tagit initiativ till en grön omställning av flyget. Det är synd. Det har räknats upp många bra exempel på saker som pågår, som har startats av tidigare regeringar, som görs internationellt, men ingenting om vad den här regeringen tänker göra för att bidra till en grön omställning av flyget.

Jag förstår också, fru talman, att ministern inte alls vill prata flygskatt. Det skulle jag inte heller vilja göra om jag vore i ministerns kläder. Det finns ingen i branschen som vill ha flygskatten. Den bidrar tvärtom inte till bättre miljö, så som en del partier säger. Sannolikt kommer den i stället att bidra till precis det motsatta. De miljövänliga bränslena, som är dyrare, fasas ut, som flygbranschen ändå håller på att rulla in. Ministern nämnde det positiva exemplet i Karlstad. Det är tack vare att flygbolagen själva är beredda att ta kostnaden som det kan hända. Men det kommer att omöjliggöras om en flygskatt införs. Då blir marginalerna mindre för flygbolagen, och de har inte längre råd att genomföra den gröna omställningen. Det är synd.

Jag förstår att ministern inte vill prata flygskatt därför att det inte finns något positivt med flygskatt, inte för miljön, inte för goda kommunikationer i hela Sverige, inte för jobb och tillväxt. Det finns ingenting positivt med flygskatt. Visst kommer vi att fortsätta debatten när utredningen kommer på plats. Men kom ihåg vad utredningen syftar till. Den syftar faktiskt till att införa en flygskatt. Finansministern var mycket tydlig med att syftet är att ta in pengar. Då händer inget annat än att flygets förutsättningar påverkas negativt.

Anf. 54 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag är inte så förvånad över att Edward Riedl motsätter sig en flygskatt. Min erfarenhet är att moderater nästan alltid motsätter sig alla typer av skatter.

Jag tror att skatt kan vara ett bra styrmedel. Det är också ett effektivt sätt att få in pengar till statskassan som gör det möjligt med satsningar på forskning om alternativa drivmedel eller olika typer av bonus–malus-system. Det finns en hel del på planeringsstadiet. Jag och energiministern hade sent i höstas en gemensam hearing om alternativa drivmedel. Den gällde inte specifikt flyget utan gällde över hela linjen. Här pågår en spännande utveckling där vi självklart med hjälp av de statliga aktörer som vi förfogar över ska medverka till en positiv utveckling.

Det handlar om Swedavia, som kan göra mycket. Luftfartsverket kan göra en hel del. Även våra myndigheter, till exempel Vinnova, kan främja och stötta och se till att utvecklingen kan gå fortare för de alternativ som nu finns.

Om jag var Edward Riedl skulle jag vara lite försiktig med att tvärsäkert uttala mig om vad en skatt kommer att få för konsekvenser utan att det föreligger något enda förslag om hur en sådan skatt ska vara utformad. Edward Riedl säger att en skatt kommer att innebära att de alternativa drivmedlen kommer att fasas ut. Vad har Edward Riedl för belägg för det?

Jag skulle vilja föreslå att vi återtar diskussionen när vi har sett resultatet av den pågående utredningen. Jag kan inte uttala mig tvärsäkert om vad den ska komma fram till, och det kan inte faktiskt inte heller Edward Riedl. Det Edward Riedl säger i talarstolen i dag är ren spekulation.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

§ 10 Svar på interpellation 2015/16:272 om byggandet av Norrbotniabanan

Anf. 55 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig vid vilken tidpunkt regeringen avser att påbörja byggandet av Norrbotniabanan. Frågan ställs mot bakgrund av att regeringen, trots statsministerns löfte om att bygget av Norrbotniabanan skulle bli av, inte avsatt några medel för det.

Edward Riedl ställde mig i mars förra året en liknande fråga, om jag tänkte verka för att regeringen skulle lämna förslag om att bygget av Norrbotniabanan ska påbörjas under denna mandatperiod.

Norrbotniabanan är en strategiskt viktig infrastruktursatsning. Regeringen avser att inom ramen för nästkommande infrastrukturplan genomföra byggstart av banan. Det handlar om en första etapp mellan Umeå och Dåva. Ambitionen är att denna etapp ska kunna påbörjas under denna mandatperiod, troligen under 2018. Det förutsätter givetvis också att det finns en gällande järnvägsplan för sträckan.

Regeringen är nu inne i arbetet med att ta ett samlat grepp om satsningarna på infrastrukturen under 2016 i en proposition och framtagandet av nästa nationella plan för utveckling av transportsystemet 2018–2029. Regeringen avser att i samband med detta precisera genomförandet av byggstart avseende Norrbotniabanan.

Anf. 56 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret.

Bygget av Norrbotniabanan mellan Umeå och Luleå är det sista steget för att knyta ihop kustjärnvägen i norra Sverige. När banan är helt färdig kommer den att vara en viktig del både för gods och för persontransporter. Därigenom bidrar den till jobb och tillväxt i hela Sverige.

Jag fortsätter att på olika sätt försöka att få besked av regeringen när det gäller byggandet av Norrbotniabanan. Jag fortsätter att göra det eftersom jag tycker att regeringen inte ger tillräckligt klara besked på det här området.

Före valet tävlade enskilda företrädare för de tre rödgröna partierna om att förklara hur snabbt bygget av Norrbotniabanan skulle ske, om de bara vann valet. Snart har det gått två år, och ännu finns det inget konkret löfte om ifall byggstart ska ske under den här mandatperioden eller inte. Ministern svarade även i dag att hon inte kan lova byggstart under innevarande mandatperiod.

Före valet lät det på ministrernas partikamrater som att spaden i praktiken skulle ned i marken redan måndagen efter valet, om man bara fick väljarnas förtroende. Som jag sa har det nu snart gått två år, och byggandet av Norrbotniabanan är inte påbörjat.

Fru talman! Före valet lovade Socialdemokraterna att de inte skulle införa en flygskatt. Nu utreder regeringen införandet av en flygskatt. Före valet lovade Socialdemokraterna att de inte skulle höja bensinskatten. Vid årsskiftet höjde man bensinskatten. Före valet lovade Socialdemokraterna att börja bygga Norrbotniabanan. Än så länge ligger inte en enda meter järnvägsräls på plats.

Som jag förstår av ministrernas svar finns det inget konkret löfte om att bygget ska påbörjas ens under den här mandatperioden. Jag tänker vara besvärlig, och jag kommer att se till att ministern inte glömmer bort Norrbotniabanan, för den har hennes parti lovat väljarna.

Fru talman! Min fråga till ministern är i grund och botten väldigt enkel: Kan hon lova att Norrbotniabanan kommer att börja byggas under den här mandatperioden, eller riskerar detta att bli ännu ett i raden av alla löftesbrott som den här regeringen har gjort under sin tid vid makten?

Anf. 57 LEIF PETERSSON (S):

Fru talman! Det är välkommen tillnyktring hos Moderaterna, eller rättare sagt hos Edward Riedl. Jag vet inte om Moderaterna står bakom det här.

Den förra regeringen var väldigt noga med att tala om att en Norrbotniabana inte fanns med i någon som helst plan. Det är av den anledningen som Norrbotniabanan inte finns med i den nuvarande åtgärdsplanen som Trafikverket har lagt fram. Norrbotniabanan fanns inte heller med i den infrastrukturproposition som den förra regeringen lade fram.

Tvärtom talade Anders Borg om överinvesteringar i järnvägar. När Fredrik Reinfeldt var i Bastuträsk gav han beskedet att banan nog inte skulle komma att byggas, om inte näringslivet i norra Sverige tillsköt betydande belopp. Ingen annanstans i Sverige har sådana krav ställts på näringslivet, att man ska ställa upp och bygga statlig infrastruktur. Men när det skulle byggas järnväg i Norrland, då tyckte den moderatledda regeringen att det var lämpligt att ställa sådana krav.

Men, som sagt, det är en välkommen tillnyktring från Edward Riedls sida, att han nu driver den här frågan. Tidigare kunde han inte använda sig av så stora ord när han pratade om Norrbotniabanan.

Edward Riedl försöker göra en poäng av att vi skulle ha lovat att bygga banan direkt efter valet. Både Edward Riedl och jag kan vara överens om en sak: Sluta med dumheterna! Det är ingen som har trott att man kan börja att bygga en bana dagen efter valet när det inte ens fanns en järnvägsplan på plats.

Vi har nu fått pengar från EU och skjutit till egna pengar från staten för att klara av att göra planen färdig för sträckan från Umeå till Skellefteå. Det arbetet, som var på gång, stoppade den förra regeringen. Samtidigt som man stoppade det förbjöd man Trafikverket att fortsätta med sitt arbete. Den grupp som hade hand om den planeringen fick helt enkelt andra arbetsuppgifter. Det var den förra regeringens politik: Stopp för Norrbotniabanan! Nu är det annat ljud i skällan, och vi ska sätta igång igen. Men vi måste börja med att göra en planering för banan, och det vet Edward Riedl mycket väl. Då behöver han inte hålla på med de dumma utfallen om att vi skulle ha påstått att man kan börja bygga banan dagen efter valet.

Jag vädjar till Edward att sluta med de dumheterna och i stället diskutera banans förutsättningar, om nu Edward Riedl tycker att den här banan är så viktig. Vi måste också diskutera hur vi ska få fram en Norrbotniabana.

I sitt inlägg pratade Edward Riedl också om flygskatt. Nog för att Norrbotniabanan kanske kommer att gå fort, men någon höghastighetsjärnväg är det inte, och den är definitivt inte något flyg. Så det har ingenting med varandra att göra. Den interpellationen hade du uppe tidigare. Det får väl vara ordning och reda i argumenten.

När det gäller bensinskatt höjde den förra regeringen den tre gånger. Det sa man aldrig någonting om i någon valrörelse att man tänkte göra. Bensinskatten har alla regeringar fått bära som ett kors. Man har höjt den när det har funnits behov av att förstärka inkomsterna till staten.

Med detta vill jag bara säga att jag tycker att det är ett väldigt välkommet svar från regeringen att man har siktet inställt på att börja bygga Norrbotniabanan under denna period. Jag för min del har hört Trafikverket säga att det här kommer man att klara av.

Anf. 58 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Om jag var företrädare för ett parti som var ansvarigt för den nu gällande nationella planen för transportsystemets utveckling hade jag kanske inte varit fullt så stursk i talarstolen som Edward Riedl är. Det hade nämligen funnits betydligt bättre förutsättningar för att få en snabb byggstart av Norrbotniabanan om den hade funnits med i den nuvarande nationella planen, den plan som den tidigare regeringen fattade beslut om 2014. Den tidigare regeringen tyckte inte att Norrbotniabanan skulle vara med i den nationella planen eftersom den inte skulle prioriteras.

Den nuvarande regeringen prioriterar Norrbotniabanan. I budgetpropositionen för 2015 uttalade vi att den ska börja byggas. Vi har dessutom tillstyrkt en EU-ansökan som gäller Norrbotniabanan för att man ska kunna påbörja arbetet. Just nu pågår arbetet med att ta fram en järnvägsplan och en bygghandling, järnvägsplan för sträckan Luleå–Umeå och bygghandling för sträckan Umeå–Dåva.

Det betyder att förutsättningarna är ganska goda för byggstart under innevarande mandatperiod, högst sannolikt under 2018. Men eftersom jag som statsråd inte vare sig kan eller ska ta fram den typen av handlingar kan jag naturligtvis inte lova att de är klara. Jag har dock sagt vid ett antal tillfällen, och upprepar det även i dag, både i mitt interpellationssvar och nu i den fortsatta diskussionen, att regeringens ambition är att den första etappen på Norrbotniabanan ska byggstartas under innevarande mandatperiod.

Vallöften är viktiga. De visar väljarna vilken inriktning de olika partierna vill ha på politiken. Vi har faktiskt levererat på väldigt många av våra vallöften, framför allt i de allra viktigaste frågorna, såsom mer resurser till skolan, mer resurser för att fler ska komma i arbete och ett fokus på att investera i det som bygger Sverige starkt för framtiden. På område efter område levererar regeringen politik som stärker Sverige och dess invånare.

Men med vallöften är det också så att man har fyra år på sig att leverera. Huruvida regeringen har levererat på alla vallöften eller inte kan väl vara lämpligt att utvärdera inför valet 2018. Den takt som vi nu håller känner jag mig väldigt stolt över. Jag ser dessutom med stark tillförsikt fram emot att en sådan utvärdering kommer att falla mycket väl ut för regeringen, trots att vi har ett parlamentariskt läge som man nog får anse som det svåraste och mest svårhanterliga i Sveriges moderna riksdagshistoria.

Bekymra dig inte över vallöften från regeringspartierna, Edward Riedl! Men stöd oss gärna i det fortsatta arbetet med att få byggstarten av Norrbotniabanan till stånd! Påverka gärna också dem i ditt parti som har motverkat det här bygget under ganska många år!

Anf. 59 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Leif Pettersson från Socialdemokraterna säger att det nog inte fanns någon som trodde att det skulle gå väldigt fort att börja bygga Norrbotniabanan. Jag ska vara uppriktig och säga till Leif Pettersson att jag tror att väljarna i Norrland uppfattade era vallöften på precis det sättet. Jag minns många debatter där vi försökt sansa diskussionen kring både finansiering och tidsplan för hur snabbt det går att bygga eller inte bygga järnväg. Men det var rödgröna politiker som gick ut och lovade att spaden i praktiken skulle åka i backen så fort man vunnit valet. Det ser inte ut så

just nu, utan precis tvärtom. Det ser inte ut att bli någon järnväg under den här mandatperioden åtminstone.

Leif Petterssons överord i talarstolen gör mig uppriktigt orolig. Är det på det sättet att det socialdemokratiska partiet står och svajar i den här frågan och därför tycker att anfall är bästa försvar?

Anledningen till att jag tar upp flygskatt, bensinskatt med mera är att det var sådant som Socialdemokraterna före valet lovade att inte införa. Det är vallöften som man sedan har brutit.

Sedan är det viktigt med fakta också i den här diskussionen. Det var faktiskt alliansregeringen som åkte ned till EU och förhandlade fram det som sedan gett oss möjligheten till medfinansiering. Det glömmer både ministern och Leif Pettersson lägligt nog bort.

Moderaterna har inte varit negativa till järnvägssatsningar. Men vi har hela tiden pratat om att man behöver pengar. Det har jag också gjort på hemmaplan i Norrland. Det räcker inte med vackra ord och fagra löften. Man måste i slutändan ha pengar om man ska bygga infrastruktur. Det är det som har gjort att Trafikverket satt tummen på den här frågan igen och meddelat att de inte kan gå vidare i arbetet om inga medel tillskjuts eller avsätts. Det har gjort att debatten väckts på nytt.

När Anders Ygeman under förra mandatperioden var ansvarig för infrastrukturfrågor i den dåvarande socialdemokratiska oppositionen frågade jag honom i den här kammaren hur många kilometer järnväg Socialdemokraterna tänkte bygga fram till år 2029 med de löften de hade gett. Anders Ygeman svarade att löftet var 9 kilometer järnväg inom Umeå kommun fram till 2029. Det är långt ifrån de 270 kilometer järnväg som behövs för att färdigställa Norrbotniabanan och ta sig mellan de två städer i Norrland som det handlar om.

Fru talman! Kanske kan ministern eller Leif Pettersson svara på hur många kilometer järnväg man avser att bygga fram till år 2029 om Socialdemokraterna får vara med och bestämma i regeringsställning.

Anf. 60 LEIF PETTERSSON (S):

Fru talman! Det var väl bäst att Edward Riedl lade till det sista: ”om Socialdemokraterna får vara med och bestämma i regeringsställning”. Om ni får vara med och bestämma blir det nämligen inga kilometer alls. Det har historien tydligt utvisat.

Det är väldigt viktigt att vi ser till att fortsätta ha en rödgrön regering i Sverige, så att vi kan få till stånd några järnvägsbyggen. Nog är underhåll av järnväg viktigt. Det måste vi alla understryka. Vi har ett stort eftersatt underhåll. Men det finns också sträckor som måste nybyggas. Där är Norrbotniabanan en mycket viktig del.

När det gäller löften om när man ska börja bygga järnvägar eller inte kan jag säga att vi var väldigt tydliga före valet med att vi måste få till stånd en järnvägsplan. Vi försökte få den förra regeringen att gå med på att vi i alla fall skulle få färdigställa planen genom städerna – Skellefteå, Piteå och Luleå. Men inte ens det kunde man gå med på. Det finns stora markreservat i städerna som lägger en död hand över planeringen. Nu hoppas jag att vi kan få till stånd den här planeringen så snabbt som möjligt, så att markreservaten kan bli till ett minimum där järnvägen ska dras fram. Det innebär i så fall att vi tar några steg närmare ett förverkligande av banan.

Jag har varit i kontakt med Trafikverket och frågat dem när vi kan börja med den här banan. Deras besked har varit att detta kommer att kunna påbörjas våren 2018.

Anf. 61 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Planeringsarbetet för transportsystemet i Sverige går i fyraårscykler. En regering kommer till riksdagen med en proposition någon gång näst sista året på mandatperioden. Sedan fattar riksdagen beslut om propositionen. Därefter återkommer regeringen med en utarbetad nationell plan. Så gjorde den förra och den förrförra regeringen, och så kommer även den här regeringen att göra. Det innebär att den nuvarande planen för utvecklingen av transportsystemet i Sverige antogs av den tidigare regeringen 2014. Och där finns inte Norrbotniabanan med.

Den nuvarande regeringen har svårt att påverka hur den förra regeringen lade fram den nationella planen. Däremot jobbar vi för fullt med att ta fram en proposition till riksdagen och så småningom också fatta beslut om en nationell plan för nästa planperiod, som sträcker sig från 2018 och fram till 2029. Redan i budgetpropositionen för 2015 angav vi att Norrbotniabanan ska finnas med i den planen. Vi har också uttryckt att byggstart ska ske under innevarande mandatperiod, det vill säga före oktober 2018.

Detta är fortsatt regeringens ambition. Därför ser vi också positivt på att Trafikverket nu arbetar med att ta fram en järnvägsplan och byggplaner för att kunna sätta spaden i backen, eller hur man nu väljer att uttrycka det, så att vi får en byggstart för Norrbotniabanan denna mandatperiod. Det är regeringens uttryckliga ambition, och detta kommer vi att fortsätta att arbeta för. Som sagt hade det också varit enklare att genomföra det här projektet om den tidigare regeringen hade drivit frågan lika ambitiöst som Edward Riedl gör nu i opposition.

Anf. 62 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag påminner återigen om att det var alliansregeringen som åkte ned till Bryssel och förhandlade fram möjligheten att medfinansiera Norrbotniabanan. Den fick in Norrbotniabanan i det som är core network som möjliggör EU-medfinansiering.

Inom ramen för det Alliansen presenterade före valet – som då hette Sverigebygget och som i dag är Sverigeförhandlingen – fanns järnväg i norra Sverige med, det vill säga Norrbotniabanan. Anledningen till att Sverigeförhandlingen nu inte gör någonting på området är att regeringen har meddelat att man avser att bygga Norrbotniabanan. Det finns inget skäl för Sverigeförhandlingen att förhandla om något som regeringen redan har sagt att den tänker genomföra.

Det är fakta. Men jag förstår att regeringen och dess representanter i riksdagen hellre talar om tidigare regeringar och vad Moderaterna har tyckt eller inte har tyckt. Man försöker därigenom förminska de misstag som man har begått i egen regeringsställning.

Jag ställde en fråga till Leif Pettersson och till ministern som ingen av dem valde att svara på. Hur många kilometer järnväg vill Socialdemokraterna bygga fram till år 2029? Jag kan bara tolka avsaknaden av svar på ett enda sätt. Man har tänkt att bluffa norra Sverige. Man har tänkt att bygga 9 kilometer och ingenting mer.

Skulle man vilja bygga mer än 9 kilometer järnväg – Norrbotniabanan består av 270 kilometer järnväg – skulle man gissningsvis säga någonting här. Jag frågar återigen: Finns det någon som kan ge något svar på det, eller är det en bluff för Norrland som sannolikt inte ens kommer att genomföras under innevarande mandatperiod?

Anf. 63 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag vill uppmärksamma Edward Riedl på att regeringen inte heller lämnar några besked om hur många kilometer väg, hur många rondeller eller hur mycket av någonting annat vi har för avsikt att bygga under mandatperioden. Vi kommer att ta ställning till nationell plan 2018. Vi kommer kanske inte ens där svara på frågan hur många kilometer ska byggas. Det handlar mer om att peka ut vilka objekt som ska genomföras 2018–2029.

Självklart står inte vare sig jag eller någon av de socialdemokratiska riksdagsledamöterna i riksdagens talarstol och talar om hur många kilometer järnväg nästa nationella plan ska innehålla. Det återkommer vi till 2018. Men vi har gett ett klart besked vad gäller byggstart av Norrbotniabanan. Där är ambitionen att den ska byggstartas under innevarande mandatperiod. Jag hoppas att Edward Riedl är lycklig och glad över det beskedet, eftersom det är precis det som Edward Riedl har efterfrågat.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2015/16:277 om minskade konkurrenshinder på kollektivtrafikmarknaden

Anf. 64 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Erik Ottoson har frågat mig vad jag avser att göra för att det ska bli enklare för kollektivtrafikresenärer att välja mellan olika utförare på marknaden exempelvis genom det konkurrensneutrala system som Samtrafiken i dag förvaltar. Erik Ottoson har vidare frågat mig vilka av de verktyg som står till buds som jag kommer använda mig av i syfte att driva fram en situation där det är enkelt för resenären att välja mellan olika kollektivtrafikutövare utan att behöva använda olika boknings- och betalsystem.

En intern utredning på Näringsdepartementet presenterade i februari 2015 ett antal förslag i syfte att utifrån ett resenärsperspektiv förbättra möjligheterna till information kring resealternativ och prisinformation vid kollektivtrafikresor. Förslagen remitterades under våren 2015.

Jag kan konstatera att det har skett en utveckling med branschgemensamma initiativ och att det nu sedan en tid finns en etablerad oberoende försäljningskanal för kollektivtrafikresor via www.resrobot.se där resenärer kan planera resor och köpa biljetter för kollektivtrafik i hela Sverige. Det tar dock tid att ändra invanda mönster, och ännu vänder sig flertalet resenärer till de sedan tidigare välkända försäljningskanalerna.

Då det har skett en positiv utveckling genom branschinitiativ planerar jag i dagsläget ingen åtgärd. Jag avser att följa frågan och utesluter inte att

Anf. 65 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Statsrådet känner till att kollektivtrafiken är en fråga som ligger mig varmt om hjärtat. Jag tycker precis som statsrådet att det är en av de viktigaste delarna i hur vi framför allt ska få våra städer att fungera väl i framtiden men även i hur vi ska kunna göra det mer attraktivt att bo på landsbygden och ibland välja bort bilen.

Framför allt för sällanresenärer som väljer bort bilen vid enstaka tillfällen och i stället väljer kollektivtrafiken är det viktigt att kunna få hjälp att planera hela sin resa och kunna ta del av hela det utbud av kollektivtrafik som finns oavsett vem det är som bedriver den. Det är egentligen bakgrunden till min fråga om hur vi ska kunna stimulera detta ytterligare.

Statsrådet nämner i sitt svar resrobot.se som ett branschgemensamt initiativ. Jag tror att både statsrådet och jag välkomnar det branschgemensamma initiativet. Det man ska komma ihåg när man talar om det är att det drevs fram utifrån en tydlig signalpolitik från Näringsdepartementet och hennes företrädare Catharina Elmsäter-Svärd som då var infrastrukturminister.

Hon sa att om det nu inte är så att branschen själv arbetar fram detta kommer vi att behöva tillgripa politiska medel för att driva fram den formen av neutrala plattformar för att hitta sin kollektivtrafikresa. Det gjorde att man kom framåt i frågan och de branschgemensamma initiativen kom fram. Man föredrog att göra det själv utan att vara tvingade av lagstiftning. Det tycker jag i grunden är väldigt bra.

Det som man dock skulle vilja efterlysa är att Anna Johansson som statsråd väljer att fortsätta den tydliga signalpolitik som drevs under den förra regeringen och fullfölja detta hela vägen in i mål. Det problem som finns nu med bland annat denna plattform men också en rad andra plattformar som finns att tillgå är att de inte marknadsförs. De får inte utrymme eftersom varje entreprenör och utförare sitter på sin egen plattform och håller på sina kort.

Det jag skulle vilja efterlysa från statsrådet är en politisk ambition för hur vi går vidare med detta. Hon säger att hon inte utesluter att använda fler verktyg i framtiden om det visar sig att det inte löser sig självt. Om man tittar på hur läget nu ser ut finns det inte ens några förhoppningar om det ska lösa sig självt.

De alternativ som finns som är konkurrensneutrala har inte någon positiv trend, någon tendens eller någon faktor som skulle tala för att det skulle kunna uppstå en positiv trend, utan man står och stampar där man befinner sig. Därför skulle jag vilja efterlysa den fortsatta signalpolitiken som drevs under Alliansens tid vid makten som ledde fram till den punkt där vi står nu. Men detta behöver man sedan ta vidare.

Jag skulle också vilja höra vad statsrådet har för tankar om möjligheten att göra med den här formen av biljett- och betalssystem och kanske också bokningssystem och reseplanerarsystem på samma sätt som man har gjort med annan nödvändig infrastruktur som till exempel busshållplatser, tågstationer, räls och för all del vägar. Där säger man att det ska tillhandahållas tillträde till den formen av digital infrastruktur som vi egentligen talar

om på samma villkor för vem som helst. I dagsläget har vi statliga, kommunaldrivna och landstingsdrivna bolag som stänger ute andra aktörer från att visa sina avgångar på vissa eller flera linjer för att det inte finns något sådant krav.

Anf. 66 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i Erik Ottossons uppfattning att det är viktigt att det finns plattformar där resenärer kan få en överblick över hur resan kan företas men också boka biljetter och lösa hela sin resa på en gång.

Det som är upprinnelsen till interpellationen handlar om att man som resenär ska kunna välja mellan olika konkurrerande bolag på samma sträcka. Jag ser egentligen en betydligt större och viktigare funktion. Det handlar om att man ibland rör sig över gränser där det är olika kollektivtrafikbolag som trafikerar på exempelvis varsin sida av en länsgräns.

I en förlängning kan jag också se att det finns behov av att kunna kombinera resor med olika typer av fordon, det vill säga att man åker regionaltåg en bit av sträckan och kanske tunnelbana, buss eller spårvagn en annan bit. Man kanske vill komplettera med en taxi sista biten hem. Man kanske vill ha en hyrcykel eller någonting annat. Det är alltså det som man kallar för intermodalitet och Mobility as a service. Det är någonting som jag tror definitivt kommer att vara ett jätteviktigt arbete framöver för att underlätta människors möjlighet att göra kloka och välavvägda val och att få resandet att fungera så smidigt som möjligt från dörr till dörr.

Detta är verkligen ett utvecklingsområde, och jag kan försäkra Erik Ottosson om att jag driver på dessa frågor. Det gäller gentemot departementet, där vi under hela den tid som jag har varit statsråd har haft fokus på frågan. Jag har också haft dialog med ett antal olika aktörer, även med någon form av underliggande förståelse för att om man inte på frivillig väg inom branschen löser detta, det vill säga erbjuder resenärnyttan, är vi beredda att gå vidare med åtgärder av politisk karaktär. Det skulle kunna vara lagstiftning, och det skulle kunna vara åtgärder av annan karaktär.

Det behöver tas fler steg i denna riktning; där är vi alldeles överens.

Anf. 67 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet! Jag välkomnar verkligen detta besked, för jag tror att det är precis det som kollektivtrafikbranschen behöver få höra såväl på järnväg som på gummihjul. Oavsett hur man väljer att resa tror jag att det är ett välkommet besked från statsrådet.

Jag delar hennes ambition och hennes vision om det intermodala resandet, som jag tror kan ta riktig fart och bli någonting riktigt attraktivt i samma ögonblick som vi går från att ha manuellt styrda och körda fordon till att kunna ha helt autonoma fordon som opererar helt och hållet på demand. Linjelagd trafik kanske inte alltid behöver vara normen, utan vi talar då snarare om en dörr-till-dörr-service som tillhandahålls på det intermodala sätt som statsrådet beskriver.

I ett sådant kollektivtrafiklandskap kommer möjligheterna och även fördelarna med att ha fler än en aktör inom ett avgränsat geografiskt område att öka ännu mer. Också förutsättningarna för att det ska vara en väl fungerande marknad kommer att öka ännu mer.

Därför ser jag nog att det finns skäl att ta tydliga steg redan i dag där vi ser möjligheter att släppa in andra aktörer på marknaden som är med och tillhandahåller vad som ibland kanske till och med är en bättre service, ett bättre pris eller en kortare körtid eftersom man väljer bort vissa stationer längs vägen. Det kan vara andra sådana initiativ som man kan använda för att mana på de etablerade aktörer som i huvudsak är statligt eller kommunalt ägda.

Jag tror att det finns många fördelar att hämta. Ett exempel som man skulle kunna dra är att om man startar en busslinje i dag har man möjlighet att göra det med två veckors varsel så länge man meddelar den regionala kollektivtrafikmyndigheten. Men möjligheterna att saluföra linjen är begränsade. Det är en kapitalintensiv verksamhet, och man kommer att behöva göra omfattande reklamkampanjer för att över huvud taget saluföra en sådan här linje. Där folk ändå går och letar efter sina resor i vanliga fall kommer den inte att kunna återfinnas.

När Stockholms läns landsting gjorde sin första regionala kollektivtrafikstrategi kom denna diskussion upp. Vad gör vi om det kommer en aktör och vill vara en del av den reseplanerare som Stockholms läns landsting tillhandahåller? Då fick man lämna frågan öppen. Men vi vet vad SJ har gjort. Det är ett statligt bolag, som inte statsrådet har bolagsansvaret för. Men hon har kollegor som har det. SJ stänger ute aktörer från marknaden och från att använda SJ:s reseplanerare medan andra aktörer, som har en bättre relation med SJ och som kanske inte konkurrerar lika tydligt och på det viset är ett hot, får vara en del av den reseplanerare som finns på sj.se.

Detta är såklart ett problem för dem som ska ta sig in på marknaden och erbjuda nya och bättre tjänster till dem som vill åka med kollektivtrafik. Om vi ska kunna höja inte bara standarden utan också statusen på att resa kollektivt – för jag tror att det är en av nyckelfaktorerna för hur vi får fler att resa kollektivt både inom län och över länsgränser – tror jag att vi kommer att behöva arbeta mer just vad gäller konkurrens men också verk samma åtgärder.

Jag välkomnar initiativet och beskedet från statsrådet, och jag uppmanar henne att vara ännu tydligare med detta ut mot branschen. Ta till exempel Resrobot, som har som sitt stora problem att man inte blir finansierad eftersom aktörerna upplever att det är bättre att hålla på sitt. Men med statsrådets besked upphör det incitamentsläget att gälla.

Anf. 68 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag vågar nog påstå att branschen har uppfattat budskapet eftersom jag har framfört det, inte i den här typen av publika sammanhang men i olika typer av dialoger. Det kommer jag självklart att fortsätta göra.

Jag tror dock att det finns fler saker som påverkar i vilken utsträckning människor väljer att åka kollektivt. De undersökningar som görs visar exempelvis att sådana saker som bekvämlighet, förutsägbarhet och tillförlitlighet är avgörande faktorer. I det sammanhanget kan man säga att det handlar om sammanhållna tidtabeller med fasta avgångar, exempelvis så att man vet att ungefär vid samma tidpunkt varje timme kan man räkna med att det kommer en buss eller ett tåg. Det gäller också att man inte behöver bli stående vid ett byte, utan att det är synkroniserade avgångar. Det är ytterligare en faktor som gör att det blir enklare, mer förutsägbart och enklare att planera.

Det är klart att med många olika aktörer som planerar utan samordning är det inte säkert att just detta syfte uppnås. Konkurrens kan ha sitt värde, men konkurrens som enda medel för att öka kollektivtrafikresandet vågar jag påstå inte är särskilt framgångsrikt. Det finns exempel i världen som snarare visar att när man har släppt konkurrensen helt fri har det uppstått totalt kaos där det som har stått i fokus definitivt inte har varit resenärernas möjlighet att planera och känna trygghet med sin resa.

Vi är dock fortfarande överens om det som interpellationen gäller, det vill säga möjligheten att via en neutral plattform ta del av både tidtabeller och biljettpriser samt att också kunna köpa biljetter så att man kan ta sig smidigt från dörr till dörr.

När det gäller den fråga som handlar om de befintliga bolagen och i vilken utsträckning de ska tillhandahålla denna plattform tycker jag att det sätt på vilket Moderaterna förhåller sig till samhällsägda verksamhet respektive privat verksamhet är intressant. Om någon, till exempel Erik Ottoson eller någon annan, väljer att starta ett bussbolag är det väl ganska självklart att ansvaret för att marknadsföra denna verksamhet ligger på den som startar bolaget. Någonstans blir det ett konstigt mischmasch av att å ena sidan framhäva marknadskrafterna och konkurrensen, å andra sidan ställa andra krav på ett bolag som till exempel SJ, som verkar på marknadsmässiga och affärsmässiga villkor. Det som de har byggt upp med andra pengar ska de tydligen tillhandahålla till andra aktörer. Den typen av krav ställer Moderaterna sällan, skulle jag vilja påstå, på privata aktörer.

Därför tror jag att den framkomliga vägen är att det byggs upp plattformar som inte är knutna till ett specifikt bolag eller en specifik operatör utan som är just neutrala. Det är ungefär så flygbranschen fungerar, där man kan hitta ett antal olika plattformar där man kan boka sin resa oaktat vilket flygbolag man vill resa med och så vidare. Den typen av lösningar kommer att växa fram; det är jag helt övertygad om.

Jag tror att man behöver fortsätta att föra en dialog med kollektivtrafikmyndigheter och företag för att skynda på utvecklingen, men jag tror inte att lösningen ligger i att tvinga enskilda bolag som verkar på affärsmässig grund att släppa ifrån sig sina plattformar gratis.

Anf. 69 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Om vi börjar där statsrådet började, kring vilka incitament det är som driver folk till att välja kollektivtrafiken framför andra trafikslag, håller jag helt och hållet med henne. Det var lite grann det jag menade med bättre service. Jag använde möjligen ett samlingsord för det som statsrådet sedan benade ut, och det var bra att hon gjorde det.

Vad gäller den andra frågan, som statsrådet avslutade med, är det trots allt så att SJ under den period som det var statligt ägt arbetade fram till exempel sin plattform för bokningar och den formen av system. Även om SJ ligger på marknaden och agerar som en aktör just nu kan vi inte utesluta att man har en otillbörlig marknadsfördel från den tid då man var statligt ägd och hade tillgång till skattepengar för att bedriva sin verksamhet. Det är utifrån den principen som jag talar.

Det här blir ännu mer relevant när man talar om de regionala kollektivtrafikmyndigheterna som bedriver sin egen trafik där i snitt hälften av kollektivtrafikens kostnader går via skattsedeln. Såväl en socialdemokrat

som en moderat kan utan bekymmer konstatera att det är mycket skattepengar som går in i detta.

En sådan här plattform för att nå ut till resenärer bör kanske snarare vara någonting som anses vara en konkurrensneutral tjänst som samtliga kan anslutas till, mot erforderlig ersättning såklart, på samma sätt som sker vid många andra tillfällen.

Det är inte så att SJ har varit fritt i konkurrensen under alla tider och att det inte finns någon historia att ta hänsyn till här. Det finns många andra tillfällen då man har avreglerat saker och ibland har behövt tänka en vända till – blev det hundraprocentigt rätt? Jag är den första att vilja återgå till sådana tankar.

Anf. 70 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det trots allt är att föredra att det växer fram helt neutrala plattformar som varken är knutna till enskilda företag eller till kollektivtrafikmyndigheter, just därför att behovet av att kunna hitta resor som spänner över ett ganska brett fält av möjligheter är stort. Jag tror kanske inte att de regionala kollektivtrafikmyndigheterna eller något enskilt företag är bäst lämpade att ta fram den typen av allmäntillgängliga plattformar.

Jag återvänder till det som är kärnan i den här diskussionen, nämligen att vi är överens om att det är angeläget med plattformar där man enkelt kan planera och köpa sin resa och att dialogen med aktörerna på den här marknaden fortsätter för att ge resenärerna en betydligt bättre service än i dag.

Den plattform som finns kan utvecklas ytterligare och den kan marknadsföras bättre, men jag tror också att det finns utrymme för fler plattformar som kan erbjuda ännu bredare serviceutbud.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2015/16:278 om åtgärder för att minska utflaggningen av flygplan

Anf. 71 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig dels vilka åtgärder jag har vidtagit för att vända den negativa trenden och minska antalet flygplan som flaggar ut från Sverige, dels när jag beräknar att Sverige kommer att tillträda Kapstadskonventionen i enlighet med vad regeringen tidigare har aviserat.

Som jag tidigare har svarat Edward Riedl tycker jag att det vore önskvärt med en jämnare fördelning av registreringen av SAS flygplan i de tre skandinaviska länderna än vad som är fallet i dag. Hur SAS väljer att registrera sin flotta är dock en sak för SAS bolagsstyrelse.

SAS är ett skandinaviskt flygbolag. Att då tala om utflaggning så länge alla plan är registrerade i Skandinavien tycker jag är missvisande.

Jag har också svarat Edward Riedl att tittar man enbart på registreringsavgiften ser man att den är lägre i Sverige än i både Danmark och Norge,

så det är sannolikt andra faktorer än just registreringsavgiften som ligger bakom.

Sverige kommer att tillträda Kapstadskonventionen den 1 april i år. Jag är övertygad om att detta kommer att utgöra ett starkt incitament för SAS att öka andelen flygplan på svenskt register.

Anf. 72 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Om vi tar SAS som exempel, som är det stora bolaget, ser vi att de har 80 av sina 121 flygplan registrerade i Norge. Det är en betydande del. Om man får tro SAS går det inte att utesluta att den här utvecklingen fortsätter. Man jobbar, precis som ministern beskriver, på kommersiella grunder, och man väljer att registrera flygplan där man finner att det är mest fördelaktigt. Det innebär att om Sverige får utflaggning av flygplan mister vi skatteintäkter och underlag för våra myndigheter som tar ut avgifter för de här planen.

Jag har frågat ministern vad hon avser att vidta för åtgärder för att minska utflaggningen. Det känns tråkigt att höra det här svaret, måste jag säga. Jag tycker uppriktigt att ministerns svar, att det inte är något problem om det sker utflaggning till andra nordiska länder, är problematiskt ur en svensk kontext. Sverige behöver skatteintäkter och underlag för myndighetsavgifter och övervakning av flygplansflottan.

Det som händer är att om SAS fortsätter att registrera flygplan företrädesvis i Norge men också i Danmark förlorar vi intäkter och finansiering. Om man frågar flygbolagen svarar de att det stora hindret är den svenska stämpelskatten. Tillträdet till Kapstadskonventionen håller jag med ministern om är väldigt viktig. Den blir ett grundfundament för var man ska kunna registrera sina flygplan i framtiden. Men det är stämpelskatten som utgör problemet, för den är så pass mycket högre i Sverige, och då väljer man att registrera flygplanen i andra länder.

Då är frågeställningen, fru talman, om ministern kan tänka sig att se över stämpelskatten så att flygbolag faktiskt väljer att registrera sig i Sverige. Annars har vi snart en fullständig utflaggning av flygplan från vårt land.

Anf. 73 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag sa inte att det inte är ett problem, utan det jag sa var att eftersom SAS inte är ett helsvenskt företag utan är samägt mellan de tre skandinaviska länderna är det svårt att tala om en utflaggning i ordets verkliga bemärkelse. Däremot ser naturligtvis även regeringen att det är positivt att bolag väljer att registrera sina flygplan, och sina fartyg för den delen, i Sverige. Det är också skälet till att regeringen nu förbereder för att Sverige ska ansluta sig till Kapstadskonventionen. Ambitionen är att det ska ske den 1 april i år.

När det gäller stämpelskatten finns det ett antal olika avgifter och skatter som sammantaget kan påverka var man väljer att registrera flygplan. Men det är inte så enkelt att det går att bryta ut bara en del och säga att här är det mer eller mindre fördelaktigt, utan det gäller att göra en helhetsbedömning. Min bedömning är att med Sveriges tillträde till Kapstadskonventionen kommer också förutsättningarna för att fler bolag ska registrera flygplan i Sverige att bli bättre. Det ger också flygbolagen betydligt bättre

förutsättningar att genomföra nödvändiga investeringar, till exempel i flygplanstyper som är mindre miljöförstörande än gamla flygplanstyper.

Det här är ett viktigt steg i att både stärka den svenska flygnäringsen och i en omvandling inom branschen.

Anf. 74 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Som jag sa håller jag med ministern om vikten av Kapstadskonventionen, men jag tror att den bara ska ses som ett grundfundament där vi får någorlunda samma spelregler mellan olika länder. Norge var tidigare än Sverige, och det har säkert bidragit positivt för Norge när det gäller antalet registrerade flygplan där. Men det är bara *en* del. Det är fortfarande mer fördelaktigt i Norge än i Sverige. Man kan bryta ut vilka delar man vill, och det var det som jag avsåg att föra en diskussion med ministern om, alltså om hon ser några sätt att göra detta på. Då lyfte jag fram stämpelskatten, som jag vet att flygbolagen själva lyfter fram som en stark konkurrensnackdel för Sverige.

Har ministern andra tankar och idéer kring hur vi ska göra det mer fördelaktigt att registrera flygplan i Sverige tycker jag att det är positivt. Som sagt var levererade jag bara stämpelskatten som exempel på vad branschen själv lyfter fram.

Jag omformulerar min fråga till ministern, fru talman, och frågar i stället: Avser ministern att vidta åtgärder så att vi ökar inflaggningen till Sverige och den här utflaggningen inte fortsätter?

Anf. 75 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag har redan svarat på den frågan. Jag tror att Sveriges tillträde till Kapstadskonventionen är ett sådant viktigt steg. Och som jag sa i mitt svar är registreringsavgiften lägre i Sverige än i både Norge och Danmark.

Om ytterligare saker behöver göras kommer man förmodligen att titta närmare på den frågan i det arbete med flygstrategi som just nu pågår inom ramen för Näringsdepartementets arbete. Resultaten av det kommer att presenteras senare i vår. Där tar man också sikte på andra frågor, såsom flygets miljöpåverkan, tillgänglighet i hela Sverige och många fler. Men man ska naturligtvis titta vidare på det svenska flygets framtid, i meningen svenskregistrerade flygplan.

Regeringen har i dagsläget inga planer på att vidta ytterligare åtgärder. Men när Kapstadskonventionen är på plats är det rimligt att utvärdera hur den har påverkat bolagens vilja att registrera plan i Sverige. Innan det är gjort har vi inte för avsikt att titta på ytterligare åtgärder.

Anf. 76 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag har ställt många frågor till infrastrukturministern gällande regeringens flygstrategi. Det är glädjande att jag här får ett svar om ett möjligt innehåll i den, i alla fall vad gäller just detta.

Ifall regeringens enda åtgärd är att genomföra Kapstadskonventionen, som Norge och många andra länder också har gått med i, tror jag inte att det kommer att räcka. Då kommer utflaggningen att fortsätta. Och då får vi väl fortsätta den här debatten. Men det är synd att det ska behöva gå så långt. Det kommer nämligen att bli uppenbara problem.

Sveriges ekonomi står kanske inte och faller med att vi har flyg som registreras i andra länder. Men det påverkar givetvis, då skatteintäkterna blir lägre. Det blir också allvarsamt för de avgiftsfinansierade myndigheter som i slutändan inte kommer att ha några plan att ta ut avgifterna av. Då blir det problem med att lösa de delarna.

Vi lär som sagt få skäl att återkomma i den här frågan. Det är synd att regeringen inte lyssnar mer på de företag som inte flaggar flygplanen i Sverige i dag, att man inte lyssnar på vad de skulle behöva. Kapstadskonventionen är grundfundamentet, men det kommer inte att vända utvecklingen.

Anf. 77 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Vad som kommer att hända efter att en åtgärd är vidtagen är, även i den här diskussionen, en spekuliation. Jag vidhåller att jag tror att det är klokt att avvakta införandet och se vilket resultat det kommer att ge. Vi kommer självklart att följa utvecklingen. Jag tror ändå att Kapstadskonventionen är en viktig parameter i den här frågan.

Det finns såklart andra aspekter av flygfrågor. Vi kommer säkert att ha återkommande diskussioner i den här kammaren om flera av dem.

Jag kommer att följa flygstrategiarbetet med stort intresse. Det finns många viktiga frågor för flyget att reda ut. Vilken plats ska flyget ha i det framtida transportsystemet? Vilka åtgärder behöver såväl myndigheterna som regeringen och branschen vidta för att säkerställa att flyget blir mer klimatsmart men också bidrar till tillgänglighet, jobb och utveckling i vårt land?

Det här är alltså bara en del i en större fråga. Jag hoppas och tror att införandet av Kapstadskonventionen kommer att få god effekt. Men jag är självklart beredd att titta vidare på frågan om det skulle visa sig inte vara fallet. Vi kan väl avvakta och se helt enkelt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2015/16:293 om konsekvenserna för svensk landgränsöverskridande infrastruktur om vägkorridor Ring 5 i Danmark stoppas

Anf. 78 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Anders Åkesson har frågat mig hur jag ser på konsekvenserna för svensk landgränsöverskridande infrastruktur om vägkorridor Ring 5 i Danmark skrotas. Han har frågat om jag anser att det finns skäl att ge Sverigeförhandlingen ett utvecklat uppdrag att förhandla om flera alternativ till en ny fast förbindelse mellan Sverige och Danmark för att finna den bästa möjliga lösningen, om jag avser att inleda samtal med Danmark för att hantera frågan om en ny förbindelse i syfte att finna möjliga lösningar för de återstående alternativen och om jag anser att en framtida förbindelse med Danmark i första hand ska tillgodose behovet av järnvägskapacitet eller vägkapacitet.

Frågorna ställs mot bakgrund av att folketinget i Danmark i december 2015 hade en första behandling och debatt om ett förslag om att upphäva vägkorridoren Ring 5.

Som jag svarade i en interpellationsdebatt för drygt ett år sedan har den befintliga Öresundsförbindelsen kapacitetsproblem, vilket gör den sårbar för händelser som dåligt väder, fel på järnvägen och olyckor. Samtidigt är en ny förbindelse förknippad med betydande kostnader och förutsätter ett stort engagemang från dansk sida.

Av direktiven till Sverigeförhandlingen framgår också att järnvägens tillgänglighet och kapacitet på sikt kan behöva stärkas mot kontinenten genom ytterligare en fast förbindelse över Öresund. Det framgår också att förutsättningarna för en sådan investering dock behöver utredas vidare och att Danmarks engagemang i frågan är avgörande, oavsett kommande bedömningar. Sverigeförhandlingen har därför i uppdrag att ta initiativ till och föra samtal med företrädare för Danmark om ytterligare en fast förbindelse mellan Sverige och Danmark och att lämna ett förslag till process för fortsatt hantering av frågan.

Sverigeförhandlingen har nyligen lämnat sitt andra delbetänkande. I det ges en lägesrapport för Sverigeförhandlingens arbete med en ny fast förbindelse över Öresund. Där framgår att Sverigeförhandlingen hittills har bedrivit ett utredningsarbete ensidigt på svensk sida, för att få ett bra beslutsunderlag avseende såväl befintlig infrastrukturens nyttjande som kapacitet och om hur länge kapaciteten kan räcka utifrån prognosbedömningar.

Sverigeförhandlingens plan är att under 2016 fortsätta arbetet med att uppdatera uppgifter om bland annat anläggningskostnader, samhällsekonomiska effekter, miljömässiga förutsättningar och tänkbara finansieringssätt för förbindelse över Öresund. Sverigeförhandlingen avser att återkomma med resultat av utredningsuppdragen under 2016.

Sverigeförhandlingens delbetänkande är nu ute på bred remiss till den sista mars, samtidigt som vi analyserar det inom Regeringskansliet.

Trafikverkets så kallade inriktningsunderlag för infrastrukturplaneringen inför planperioden 2018–2029, som överlämnades till regeringen den 30 november förra året, är också ute på remiss.

Detta kommer att utgöra underlag för en proposition i höst med förslag till inriktning för infrastrukturplaneringen och ekonomiska ramar för planperioden. När riksdagen har slagit fast en inriktning följer åtgärdsplanering i syfte att ta fram en trafikslagsövergripande nationell plan samt länsplaner för transportinfrastrukturen. Fastställelse av planerna beräknas till våren 2018. Regeringen tar ställning till frågan om konkreta åtgärder i den kommande åtgärdsplaneringen.

Mot bakgrund av det jag nu redovisat blir mina svar på Anders Åkesons frågor att jag utifrån Sverigeförhandlingens redovisning uppfattar det som att Sverigeförhandlingen redan har, och ser det som en del av sitt uppdrag, att studera olika alternativ i fråga om en ny fast förbindelse mellan Sverige och Danmark. I det arbetet ingår bland annat att belysa konsekvenserna för Sverige om planerna på Ring 5 läggs ned och att studera om en framtida förbindelse med Danmark i första hand ska tillgodose behovet av järnvägskapacitet eller vägkapacitet. Med utgångspunkt i vad som kommer fram i det arbetet finns en bättre grund för fortsatta samtal mellan Sverige och Danmark.

Jag har nyligen tagit initiativ till ett samarbete med de nordiska grannländerna om gränsöverskridande infrastruktur och transporter. Vid mitt besök i Köpenhamn för ett par veckor sedan, då jag träffade min danske kollega, kom vi också överens om att samarbeta om fortsatta åtgärder för att stärka Öresundsregionens utveckling och integration.

Anf. 79 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Johansson för svaret.

Bakgrunden till min interpellation är att gränsöverskridande persontransporter ned mot kontinenten över Danmark är något av ett fundamenta i svensk infrastrukturplanering och har varit det under mycket lång tid. Planerna för vad vi ska göra den dagen Öresundsbronns fulla kapacitet har tagits i anspråk har också byggt på just det.

Det finns en tanke om någon form av fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör. Den har i sin tur byggt på Ring 5, den västra förbindelsen förbi Köpenhamn ned mot kontinenten. Detta har vår svenska nationella planering byggt på. Ett av uppdragen till Sverigeförhandlingen är, precis som statsrådet säger, att kika på förutsättningen att bygga på detta.

Tiden då Öresundsbronns fulla kapacitet är tagen i bruk är snart här, kanske i synnerhet som vi kan förvänta oss ett ökat tryck när den dansktyska förbindelsen över Fehmarn bält är byggd. Man talar om ökad transitförbindelse, gods, på sträckan från Oslo längs med svensk västkust och ned över Danmark mot kontinenten.

Då kommer det att fordras en ny fast förbindelse över Öresund, och precis som statsrådet säger är detta ett danskt-svenskt projekt som förutsätter högt engagemang i båda länderna.

Det var mot bakgrund av det jag interPELLERADE när det blev känt att den danska riksdagen, folketinget, helt uppenbart kan vara i färd med att ta bort en del av förutsättningarna för Ring 5 och därmed en fast förbindelse över det danska fastlandet ned mot Tyskland.

För den som går in och tittar på uppdraget eller utredningsdirektivet till Sverigeförhandlingen, fru talman, blir det uppenbart att det förutsätter en Helsingör–Helsingborg-förbindelse. Förhandlarna skriver själva i ett pm från september i fjol om Öresundsförbindelsen att uppdraget är att ”redovisa de ekonomiska förutsättningarna för en ny förbindelse HH (för väg och järnväg), inklusive alternativa finansieringsmöjligheter”. Lite längre in i materialet skriver de att ”med utgångspunkt i tidigare inriktning på svensk och dansk regeringsnivå, Region Skånes politiska inriktning samt hittills framtaget utredningsmaterial förefaller Helsingborg–Helsingör vara den geografiska utgångspunkten för fortsatta studier av en ny fast förbindelse mellan länderna”.

Därför, fru talman, tackar jag än en gång statsrådet för svaret. Det bekräftar ju min fråga. Men på vilket sätt, vill jag upprepa, har man kommunicerat med Sverigeförhandlingen om den nya situationen i Danmark så att inte Sverigeförhandlingen utreder från en förutsättning som möjligen inte finns? Det är ju det som är det intressanta.

Anf. 80 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Sverigeförhandlingen håller sig naturligtvis à jour med vad som händer på olika områden som berör dess uppdrag. Det här har inte

varit föremål för någon särskild diskussion mellan regeringen och förhandlingen, men jag förutsätter att Sverigeförhandlingen håller sig uppdaterad.

Jag vill dock påminna om att det som har skett i folketinget i Danmark ingalunda är något upphävande av Ring 5, utan vad det handlar om är att tre mindre partier har upptryckt en sådan önskan. Det gäller dock inte de tre stora partierna. Det gäller inte heller den nuvarande transportministern i Danmark, Hans Christian Schmidt, så det finns inget överhängande hot om att det här vägreservatet ska upphävas – i alla fall inte inom den närmaste tiden.

Jag är dessutom övertygad om att det finns behov av att förstärka de politiska kontakterna mellan den svenska och den danska regeringen men också mellan den svenska och den finska regeringen och den svenska och den norska regeringen om den gränsöverskridande arbetspendlingen och godstrafiken.

Jag har som jag nämnde i mitt svar tagit initiativ till ett gemensamt ministermöte – inte för att synkronisera eller lägga ihop våra respektive planer men för att hålla varandra informerade och identifiera gemensamma utmaningar som kan behöva gemensamma planprocesser.

Jag har som sagt också tagit initiativ till en bilateral kontakt med den danska ministern om hur vi kan stärka utvecklingen av Öresundsregionen bortom det som just nu är aktuellt för Öresundsbron, det vill säga att vi tillfälligt har tvingats minska framkomligheten.

Detta har också visat på behovet av att ha en strategi för hur vi går vidare. Vi har nått väldigt långt i integreringen av den svenska och den danska sidan av Öresund, men vi är övertygade om att det finns ytterligare saker vi kan göra. Det kan handla om infrastruktur för transporter, men det kan också handla om regelverk, skatteregler, biljettsystem och annat. Jag har tagit initiativ till att träffa den danske ministern och fortsätta diskutera de gemensamma behov och utmaningar som vi står inför. Jag har hittills haft väldigt konstruktiva och bra samtal med ministern och hoppas att det kommer att fortsätta.

Däremot kan vi i den svenska regeringen självklart inte i någon större utsträckning påverka hur den danska regeringen eller den danska riksdagen, folketinget, väljer att hantera sin transportplanering. Vi kan möjligen ha synpunkter. Men jag hade inte uppskattat att den danske ministern talade om för oss i Sverige vilka vägreservat vi ska ha kvar, och jag förutsätter att det danska folketinget vill råda i den typen av frågor. Därför har vi egentligen ingen möjlighet att påverka detta. Vi har däremot ett stort intresse av att diskutera gemensamma frågor på det här området.

Anf. 81 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Ministern tog själv upp integrationsfrågan i Öresundsregionen. Det är klart att den just nu är extremt hårt påverkad av de id-krav som Sveriges ensidigt infört. Det är en annan fråga, men det är klart att det stör relationen Sverige–Danmark. Det är ju en nordisk gränsunion som varat i decennier som hux flux rivs upp, och det vet vi skapar problem för transportslagen, både färjetrafik och fasta förbindelser.

Men för att återgå till Ring 5 och internationell trafikplanering, kan man säga, för det är vad det handlar om: Att bygga broar är som att dansa tango – det krävs minst två, och det är bra om man dansar i samma takt och i samma riktning. Det är klart att det underlättar om den svenska planeringen för internationell transportinfrastruktur kan förutse och ha en god dialog med och inblick i våra grannländers motsvarande planering. Annars blir planeringen omöjlig och näst intill meningslös.

Vi vet båda att Sverigeförhandlingen är ett väldigt stort infrastrukturprojekt som vi förväntar oss finns med i eller kopplas till den infrastrukturproposition som regeringen förväntas lägga fram under hösten. Då är det såklart bra om den siktar någorlunda rätt och är i samsyn med ministerns danska kollega på den del av den gemensamma kusten eller Öresundsregionen där en förbindelse är möjlig att upprätta.

Jag har inte riktigt samma bild av betydelsen av det danska initiativet. Jag kan konstatera att det danska folketinget i likhet med den svenska riksdagen är engagerat i frågan och håller på med infrastrukturplanering. Det diskuteras att ta bort något som varit ett fundament i de internationella förbindelserna under mycket lång tid: Ring 5 väster om Danmark.

Därför måste jag upprepa frågan. Tittar regeringen och Sverigeförhandlingen på några alternativa lösningar i händelse av att det som ministern framställer som en liten politisk kraft kanske trots allt blir större och framgångsrikt? Vad gör den svenska regeringen i ett sådant läge? Vårt höghastighetståg måste ju landa någonstans. Det är inte tänkt att det ska stanna i Öresundsregionen.

Anf. 82 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det ligger som sagt i uppdraget till Sverigeförhandlingen att titta på olika alternativ, och förhandlarna konstaterar själva att de behöver utreda både hur kapaciteten ser ut i befintlig förbindelse, när det kan tänkas finnas behov av ytterligare förbindelse samt var och på vilket sätt det i så fall kan genomföras.

Man ska inte sticka under stol med att intresset från dansk sida för att stå för den anslutande infrastrukturen vid en Helsingborg–Helsingör-förbindelse har varit ganska ljumt. Delvis beror det självklart på den miljö i vilken en sådan järnväg skulle gå genom Danmark. Det är också ett av skälen till att jag har tagit initiativ till samtal med både den förutvarande och den nuvarande transportministern i Danmark. Jag ser behovet och nödvändigheten av att så gott det går ha politisk samsyn på gemensamma projekt och utmaningar.

Fehmarn Bält-förbindelsen kommer självklart att utgöra en oerhört viktig länk mot Kontinentaleuropa också ur svenskt perspektiv. Förutsättningen för att vi ska kunna använda den för att få bättre fungerande både godstransporter på järnväg och persontransporter ned mot Kontinentaleuropa är att vi får en förbindelse genom Danmark som fungerar.

Det här är verkligen en högaktuell fråga som jag har för avsikt att fortsätta att resonera om med våra danska vänner. Men jag tror att man ska ha viss respekt för att det brinnande intresse som Sverige möjligen har för att komma till när Fehmarn Bält-förbindelsen är byggd kanske inte riktigt delas av Danmark. De har fullt upp, kan man nog säga, med att få förbindelsen på plats.

Det innebär inte att vi inte ska fortsätta att föra resonemang. Jag uppfattar att det finns en konstruktiv anda för att diskutera gemensamma satsningar både med Danmark och med våra andra nordiska grannländer. Det blir alltmer tydligt att vi är en integrerad region. Vi kommer att behöva stärka våra regionala samband i de delar där vi har gränsöverskridande trafik och omfattande pendling samt inte minst godstransporter. Det kommer att vara ett fokusområde för regeringen framgent.

Anf. 83 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Tack än en gång för svaret och samtalet, statsrådet! Sverige är ett av de mest exportberoende länderna i världen. Det förutsätter att vi kan exportera, landvägen eller sjövägen, de kullager, Volvobilar, skogsprodukter och annat som vi tillverkar. I det fallet kommer Fehmarn Bält att vara en nyckelinvestering som vi inte har rådighet över, utan det har danskar och tyskar.

Samtidigt har danskarna säkert förutspått rätt mycket trafik över Fehmarn Bält-förbindelsen, vilket i sin tur ger trafikavgifter och i stor utsträckning bygger på en samplanering, Skandinavien-Danmark-kontinenten. Det kan inte vara helt omöjligt att föra dialog med dem. De är säkert inte beredda att göra en dålig affär.

Om jag tolkar statsrådet så att uppdraget till Sverigeförhandlingen och den svenska infrastrukturplaneringen är att titta på flera trafikalternativ över Öresund blir jag lugn, men jag vill gärna få det bekräftat.

Jag vill också fråga om det finns motsvarande insikt på den danska sidan. Vi känner båda till att det sedan länge har varit småljudmet på den danska sidan vad gäller en västlig förbindelse förbi Köpenhamn. Finns motsvarande insikt om Skandinavien-Danmark-Tyskland, om Fehmarn Bält och möjligheten att tjäna pengar på den förbindelsen? Det underlättar säkert dialogen i så fall.

Om jag tolkar statsrådet rätt och det tydligt framgår för Sverigeförhandlingen och andra infrastrukturplanerare att titta på flera alternativ så är jag lugnad.

Anf. 84 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Om det är tydligt uttryckt kan man möjligen fundera på, men självklart ingår det i uppdraget att se på vilket sätt vi kan stärka kapaciteten i Öresundsregionen. I det ingår som en naturlig del att om man ser att man av olika skäl inte kan komma fram en väg måste man givetvis utreda andra möjligheter.

Jag vidhåller att ett danskt intresse och en aktiv medverkan i en sådan diskussion är helt nödvändig för att vi ska kunna ta steg framåt. Jag hoppas därför att vi får konstruktiva samtal på ministernivå mellan Sverige och Danmark, men också mellan myndigheter, för att säkerställa att vi har en planering som går hand i hand och för att stärka det skandinaviska samarbetet och sambandet mellan Norden och Kontinentaleuropa. Det är definitivt i linje med regeringens ambitioner på området.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2015/16:294 om nordiskt samarbete och id-kontroller

Anf. 85 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat ministern för strategi- och framtidsfrågor samt nordiskt samarbete om det i regeringen och Statsrådsberedningen gjorts någon särskild analys av hur de nya tillfälliga id-reglerna och transportörsansvaret slår mot det nordiska samarbetet i allmänhet och mot Öresundsintegrationen i synnerhet.

Vidare har Hans Wallmark frågat om ministern för nordiskt samarbete på förhand haft kontakter med sina nordiska samarbetskollegor i allmänhet och den danska samarbetsministern i synnerhet inför det svenska beslutet att införa id-kontroller. Slutligen har han frågat hur ministern för nordiskt samarbete i övrigt kommer att arbeta mot gränshinder som ett prioriterat område för nordiskt samarbete i ljuset av det som nu sker i Öresundsregionen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Bakgrunden till beslutet om id-kontroller var att regeringen bedömde att viktiga samhällsfunktioner var hotade med anledning av det stora antalet asylsökande under senhösten. Bestämmelserna syftar till att säkerställa att grundläggande samhällsfunktioner inte sätts ur spel. Arbetet med att ta fram lagen (2015:1073) om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet samt den förordning som reglerar id-kontrollerna skedde under kort tid eftersom omständigheterna krävde detta.

Inför regeringsbeslutet den 18 december 2015 om att anta lagen och besluta om förordningen informerades det danska Trafikministeriet löpande av Regeringskansliet. Den 11 januari 2016 besökte jag Öresundsregionen och träffade den danske transportministern samt företrädare för Region Skåne och Malmö stad. Den 21 januari 2016 träffade jag på nytt den danske transportministern i samband med ett EU-möte i Amsterdam.

Regeringens avsikt är att bestämmelserna om id-kontrollerna inte ska gälla för längre tid än vad som är nödvändigt för att säkerställa att viktiga samhällsfunktioner inte hotas. Påverkan på integrationen och utvecklingen i regionen blir givetvis mindre om kontrollerna är kortvariga, men det är i dag inte möjligt att säga hur länge behovet av id-kontrollerna kvarstår. Ännu har det gått för kort tid för att en ordentlig utvärdering av de nya bestämmelserna ska kunna göras.

Den integrationsprocess som vuxit fram i Öresundsregionen sedan Öresundsförbindelsen öppnades år 2000 är mycket viktig för de svensk-danska relationerna, och det pågår sedan länge ett arbete med att avlägsna gränshinder för att skapa jobb och tillväxt. Vi samarbetar därför nära med våra danska grannar för att ytterligare stärka den dynamiska utvecklingen i Öresundsregionen.

Jag har också nyligen tagit initiativ till ett samarbete med de nordiska grannländerna om gränsöverskridande infrastruktur och transporter och vid mina möten med den danske transportministern kommit överens om att samarbeta om fortsatta åtgärder för att stärka Öresundsregionens utveckling och integration.

Anf. 86 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Som noterades ställde jag ursprungligen min fråga till den nordiska samarbetsministern Kristina Persson, för jag ville lyfta fram dimensionerna av Öresundsintegration och nordiskt samarbete med anledning av id-kontrollerna. Nu kan Kristina Persson inte svara, eller så vill hon inte svara.

Det var på liknande sätt för ett par månader sedan när vi hade Nordiska rådets session i Reykjavík. Då kunde Margot Wallström inte komma, utan man fick skicka Kristina Persson. Det är lite märkligt att regeringen skickar fram andra personer än de som förväntas svara på en del av dessa frågor. Det blir lite för mycket hipp, hipp och lite för mycket hopp, hopp. Det stärker inte respekten för regeringen, fru talman.

Om man varit stolt över det man gjort, över de insatser man kommit fram till och den praktiska lösning man fått då hade det väl varit bra om flera ministrar hade förklarat hur man tänkt och vad man gjort. Nu är det i praktiken bara Anna Johansson som får stå till svars för regeringens politik. Det är möjligtvis en rätt ansträngande arbetsuppgift. Jag tycker att fler ministrar skulle ha klivit fram och markerat de olika dimensioner som finns i detta.

Fru talman! Socialdemokraterna sökte regeringsmakten 2014. Socialdemokraterna fick regeringsmakten 2014. Det är därför Socialdemokraterna måste utvärderas beträffande hur de använder regeringsmakten sedan 2014. Därför finns det skäl att se på hur de regler som började gälla från den 4 januari har genomförts.

För de boende i Öresundsregionen, för dem som är de dagliga pendlarna, är det en stor sak. Det är stor sak eftersom det har inneburit bök och stök. Det har blivit jobbigare. Det har blivit förseningar. Det har blivit stora osäkerheter. Det gäller inte så mycket för dem *till* Köpenhamn, däremot för dem som pendlar från Köpenhamn.

När det blir stök och bök och människor blir oroliga och bekymrade är det viktigt, fru talman, att man visar ett tydligt ledarskap. Det var en av utgångspunkterna för min interpellation, nämligen vilka kontakter man försökt skapa, vad man försökt göra för att förbereda detta. Det är ingen hemlighet för statsrådet Anna Johansson att jag dessutom har ställt några skriftliga frågor om exakt vilka möten som genomförts. Jag fick det senaste svaret så sent som i dag.

Vad jag förstår hade i alla fall Anna Johansson som minister inte någon ministerkontakt innan reglerna infördes den 4 januari. Det hade varit intressant att veta om Kristina Persson haft några kontakter med de andra nordiska samarbetsministrarna eller specifikt med den danske samarbetsministern.

Fru talman! Jag kom från Helsingfors i dag, från ett möte i Nordiska rådets presidium. En fråga som återkommande diskuteras i den nordiska kontexten är hur integrationen och det nordiska samarbetet påverkas av det sätt på vilket man genomfört reglerna i Sverige. Därför borde vi ha sett ett tydligare ledaransvar från den svenska regeringens sida. Inte minst hade det behövts en tydlighet för de människor som drabbas av osäkerhet, som drabbas av förseningar, som frågar sig om de kommer med på tåget eller inte.

Prot. 2015/16:58

26 januari

Svar på
interpellationer

Därför skulle man ändå kunna ställa frågan till Anna Johansson, som får representera hela regeringen och alla dimensioner av detta med id-kontroller: Finns det något som man självkritiskt kan se tillbaka på och säga att man kunde ha gjort bättre? Finns det något i implementeringen, regel-tillämpningen, som man kunde ha sagt kunde ha gjorts bättre, så att man kunde ha minskat osäkerheten och oklarheten?

Dessutom ställde jag en mycket konkret fråga i min interpellation: Innan man fattade beslutet och utfärdade direktiven, gjordes det någon reflektion om hur detta påverkar det nordiska samarbetet och hur människor uppfattar det?

Anf. 87 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Detta är faktiskt en ganska viktig fråga. Under de senaste 25 åren har regionaltrafiken här i Sverige ökat med 200 procent. Så mycket mer reser svenskarna inom regionen. Arbetsmarknadsutvidgningar har den senaste tiden inträffat många gånger om. Därför är det intressant att se hur detta påverkar.

Om man någon gång i livet har pendlat, vilket jag har gjort ett antal år, förstår man att 10–15 minuter är väldigt viktiga. Därför måste man behandla den här frågan med stor respekt för dem som pendlar.

Jag skulle vilja säga en sak till Hans Wallmark. Den här åtgärden är viktig, det är viktigt att man gör det rätt och att regeringen gör det hela på ett korrekt sätt. Nu ser man att de stora farhågor som fanns före den 4 januari inte har besannats i den omfattning man varnade för. Där har det blivit bättre än vad man varnade oss i trafikutskottet för innan gränskontrollerna infördes.

Hans Wallmark säger att man måste utvärdera vad vi socialdemokrater har gjort. Under åtta år har vi haft en regering, ledd av Fredrik Reinfeldt och Moderaterna, som hade som sin viktigaste målsättning att sänka skatter.

För oss som bor i Norrland, som jag, finns det inga tullar eller gränskontroller på vägen ned till Stockholm, utan det är ett och samma land. Men ändå har restiderna för tågen blivit längre under den tid som Hans Wallmarks parti tillhörde majoriteten här. Det finns inga kontroller eller poliser som stoppar tågen, men ändå har restiderna ökat.

Under 25 år har regionaltrafiken ökat med 200 procent. På bara 15 år har restiden med tåg från Sundsvall till Stockholm ökat med mellan 35 och 40 minuter. Det mesta av detta skedde under ditt partis regeringstid, Hans Wallmark, då underhåll av järnvägen inte var prioriterat.

Man måste se helhetsbilden. När man talar om nordiskt samarbete skulle det vara bra om man hade en bild av hur det är i Sverige. Som jag sa har restiden ökat med 40 minuter. Samtidigt som vi har byggt bron för att kunna skapa ett större arbetsmarknadsområde har vi i Norrland minskat möjligheterna.

Anf. 88 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag får börja med att tacka Hans Wallmark för hans omsorg om min person, att jag ensam får stå till svars för regeringens politik. Jag vet inte hur det fungerade i den borgerliga regeringen på sin tid, men i vår regering har vi den ordningen att det är den som har hand om en fråga

som är ansvarig. Och den här frågan är det jag som har hand om. Jag tycker inte att det är särskilt besvärande att svara på frågor om den.

Jag menar inte att det här är en åtgärd som regeringen har önskat vidta eller som vi har haft som målsättning, men till en regerings uppgifter hör att ta ansvar. Det innebär att man ibland också behöver fatta beslut som man inte älskar eller känner sig särskilt stolt över men som i en uppkommen situation är av nöden. Detta är ett sådant beslut.

Jag är stolt över att vi som regering agerar när det krävs. Vi tar det ansvar som svenska folket kan förvänta sig.

Jag kan samtidigt konstatera att Moderaterna, som Hans Wallmark företräder, var eniga med regeringen om behovet av precis den här åtgärden ända fram till dess beslutet skulle fattas i Sveriges riksdag. Man röstade inte emot, för man insåg naturligtvis behovet av att åtgärden kom på plats, men man valde att inte aktivt delta i beslutet. Där kan man snacka om ledarskap och ansvarstagande!

För att återvända till ämnet för interpellationen skulle jag vilja säga att vi har ganska täta kontakter med den danska regeringen. Jag har träffat den danska ministern vid ett par tillfällen, och det har varit andra kontakter dessförinnan. Man ska också komma ihåg bakgrunden till att beslutet fattades. Det finns i dag en del som hävdar att det borde ha gjorts mycket tidigare. Det finns en del som hävdar att vi redan i somras eller till och med för många år sedan borde ha gjort saker.

Man ska dock komma ihåg att det såg ganska bra ut fram till september. Det var en hög nivå på flyktmottagandet, men det var en hanterlig nivå. Under månaderna oktober och november hände något väldigt dramatiskt i asylmottagandet, då en stor mängd människor – 80 000 personer – under två månader sökte asyl i Sverige. I det läget såg sig regeringen tvingad att fatta dramatiska och drastiska beslut för att få ordning på mottagandet och för att säkerställa att våra samhällssystem skulle klara av detta, inte bara i den akuta situationen utan långsiktigt. Detta är bakgrunden till att vi inte hade några eoner av tid för att förankra detta och utreda det i långbänk, utan vi var tvungna att fatta ett beslut ganska snabbt.

Jag skulle vilja säga att den danska regeringen har en förståelse för att Sverige har vidtagit åtgärder. I mina kontakter med den danska ministern och med regionala företrädare för Malmö kommun och Skåne regionen framförs det en stor förståelse för att åtgärderna var nödvändiga, samtidigt som man naturligtvis kan ha synpunkter och förbättringsförslag när det gäller enskilda delar.

Vi är väldigt öppna och deltar gärna i en sådan diskussion om hur vi kan se till att detta fungerar på ett sätt som minskar störningarna så mycket som möjligt och som medverkar till att åtgärden kan få full effekt utan att det drabbar till exempel pendlare mer än nödvändigt. Man ska också påminna om att ifall vi inte hade vidtagit de här åtgärderna hade det förmodligen fått än mer förödande konsekvenser, också i ett längre perspektiv, inte minst för den region som Hans Wallmark nu säger sig värna om.

Anf. 89 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jasenko Omanovic använder liknelser med inställda tåg och trafik som inte går. Det är ett farligt resonemang. Den här regeringen kommer också att utvärderas utifrån de tåg som inte kommer och de tåg

Prot. 2015/16:58

26 januari

Svar på
interpellationer

som inte går. Jag tror heller inte att det är ett argument när man ställer olika landsdelar mot varandra.

Det som nu sker i Öresundsregionen handlar om den osäkerhet och oklarhet som det innebär när man implementerar de här reglerna. Det tycker jag inte att man ska skoja bort, för det är allvarligt för dem det gäller. Jag avstår därför från vidare inrikespolitiskt kurr med Jasenko Omanovic.

Sedan gäller det statsrådet Anna Johansson. Ja, så är det. Det är enskilda delar som bildar helheten. Även om statsrådet är tilldelad det här ansvarsområdet för hela regeringens del var det så att mina frågor just handlade om Öresundsintegrationen och det nordiska samarbetet. Det tycker jag fortfarande är relevant.

Jag delar bedömningen att vi behöver lätta på trycket. Där har Moderaterna varit synnerligen konstruktiva. Vi har deltagit i uppgörelser som har slutits med regeringspartierna. Vi har också kontinuerligt lämnat konkreta och konstruktiva förslag på hur man skulle kunna göra. Men regeringen kan inte rymma från sitt ansvar. Det är här och nu som man genomför de beslut som riksdagen har fattat. När det blir problem och svårigheter är det regeringen som uppvisar handhavandefel. Det är återigen som jag sa. Socialdemokraterna har sökt regeringsmakten. Socialdemokraterna har fått regeringsmakten. Då måste Socialdemokraterna också utvärderas för hur man handhar regeringsmakten. Det är där min kritik kommer.

Jag konstaterar också att det inte har varit mer samtal på ministernivå innan reglerna infördes den 4 januari.

Fru talman! Åtminstone i min värld är det en fördel att man pratar med varandra om man ska göra någonting stort, allvarligt och dramatiskt. Det är alldeles uppenbart att det sätt på vilket regeringen har infört de här reglerna har kommit att påverka en hel region. Det har också, såvitt jag kan bedöma, kommit att påverka relationerna mellan Sverige och Danmark, inte minst mellan svenskar och danskar.

Det är konkreta frågor som har lyfts fram i debatten nere i Öresundsregionen. Dem vill jag ställa till Anna Johansson. Det har framförts önskemål om någon form av ekonomisk kompensation till regionen. Är det något som regeringen har reflekterat över sedan reglerna infördes den 4 januari? Det har framkommit kritik mot hur kontrollen sker på en specifik station: Hyllie. Man gör det först på Kastrup. Sedan gör man det på Hyllie station. Finns det någon möjlighet att inte ha det dubbelkommandot? Ett annat önskemål har varit att man skulle kontrollera pass och id-handlingar på tågen när de lämnar Danmark och är på väg mot Sverige, så att tiden därmed kan kortas. Är det något som regeringen reflekterar kring? Detta är konkreta förslag som har uppkommit i debatten där nere.

Det hade varit intressant att höra just hur man ser på detta. Detta är nämligen, återigen, ett beslut fattat av riksdagen, men det genomförs och implementeras av regeringen. Det är därför man inte kan ta ifrån sig själv det ansvaret. Till det kommer, fru talman, att inrikesminister Ygeman för någon dag sedan själv konstaterade att detta kan få negativa konsekvenser för Öresundsekonomin. Uppenbarligen har åtminstone någon i regeringskretsen suttit och funderat på det.

Då vill jag återkomma till min första fråga. Jag undrar hur det var när man funderade på de här reglerna och hur det hela skulle genomföras. Jag

undrar om det fanns någon i regeringskretsen som sa: Hur kan detta påverka känslan för nordiskt samarbete? Hur kan detta påverka Öresundsintegrationen? Eller var det frågeställningar som var totalt ointressanta i Statsrådsberedningen?

Prot. 2015/16:58
26 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 90 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Nej, jag pratar inte om inställda tåg, utan jag pratar om att resan från Sundsvall ned till Stockholm har blivit längre, 40 minuter, på grund av allt det som jag nämnde förra gången. Jag tycker inte att Hans Wallmark är ärlig när han nu försöker ändra det till att handla om inställda tåg. Nej, resan har blivit längre. Jag gjorde den jämförelsen – det är 40 minuter längre restid. Jag tog upp resan mellan Sundsvall och Stockholm i förhållande till det som vi ser i Öresundsregionen.

Jag har varit nere och besökt den regionen. Det var intressant när Region Skåne skulle bjuda dit oss. Då bjöd man oss till Köpenhamn för att visa på vilken integrerad region det är, vilket samarbete man har och hur framgångsrikt man har jobbat med det under dessa år.

Jag har bara en sak att tillägga i den här debatten. Hade andra nordiska länder tagit sitt ansvar i flyktingfrågan hade vi inte behövt göra det här i dag, för då hade fördelningen varit jämn mellan länderna.

Anf. 91 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag vet inte vilket anförande Hans Wallmark lyssnade på när jag svarade för en stund sedan. Men jag tror att de flesta andra som hörde mig inte uppfattade att jag gjorde något som helst försök att smita undan mitt ansvar. Tvärtom underströk jag flera gånger vikten av att en regering tar ansvar och att en regering också fattar beslut som inte nödvändigtvis är bekväma eller lättvindiga. Den här regeringen tar det ansvaret. Och jag står som företrädare för den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen och säger: Vi har tagit ansvar, och vi kommer att fortsätta ta ansvar för den frågan.

Självklart får den här typen av åtgärder effekter som inte är positiva för rörelserna i Öresundsregionen. Men jag vidhåller att konsekvenserna av att inte vidta åtgärderna hade varit betydligt värre, framför allt på lite längre sikt. Vi har nära kontakt med min danska kollega, som jag nämnde, som jag har träffat. Jag uppfattar inte att vi har en dålig relation – tvärtom. Det har varit konstruktiva samtal där vi har lyssnat på de synpunkter som man har haft från den danska sidan. Vi har också försökt beskriva vilka åtgärder vi vidtar för att minimera störningarna. Jag har på samma sätt nära kontakter med region och kommun i Skåne för att lyssna av: Vad är det för någonting som vi möjligen kan förändra för att det här ska fungera bättre?

När det däremot gäller den exakta utformningen av hur kontrollerna ska ske har vår inställning hela tiden varit: De som ska genomföra arbetet har förmodligen betydligt bättre förutsättningar att göra en adekvat bedömning av exakt hur det ska gå till än vad vi som regering har. Därför har vi överlåtit åt transportörerna att själva avgöra hur de ska genomföra kontrollerna och till våra myndigheter att utfärda föreskrifter om vilka krav de ställer på transportörerna.

Det betyder inte att vi är passiva. Hans Wallmark lyfter i sin senaste fråga fram det som uppfattas som att det är dubbla kontroller, det vill säga

att man först får visa id en gång på Kastrup och sedan en gång i Hyllie. Det är en fråga som det arbetas med ganska intensivt på Regeringskansliet.

Skälet till att det är två kontroller är att det är två helt olika funktioner. Det som sker på Kastrup är inte myndighetsutövning där någon ska fastställa en persons identitet. Det som sker på Kastrup är att transportörsföretagen kontrollerar att en person har id-handling innan personen reser in i Sverige. Det som händer på den svenska sidan är att svensk polis genomför inre gränskontroll, som innebär att man fastställer personers identitet för att säkerställa vilka personer som kommer in i Sverige.

Det pågår ett arbete för att se: Finns det praktiska och juridiska förutsättningar för att förenkla den hanteringen? Också på en del andra områden pågår det arbete. Det handlar om hur vi kan vidta andra åtgärder för att stärka Öresundsregionens integration. Det pågår också ett arbete kring frågor som handlar om olika typer av ersättning eller kompensation och så vidare. Där fortsätter jag självklart att ha kontakt med dem som är berörda.

Men apropå ansvar: Ja, vi gör uppgörelser. Frågan är vad de är värda. Vi hade nämligen en uppgörelse om identitetskontroller som Moderaterna valde att krypa ur i elfte timmen när det skulle tas beslut i frågan i riksdagen. Det är inte att ta ansvar. Det är inte att stå för ingångna avtal.

Anf. 92 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Stort tack för det här utbytet, Anna Johansson! Det som gör mig bekymrad är den skorrade rösten, som många känner i Öresundsregionen. Det handlar om de festtal som vi håller – det gäller inte bara Anna Johansson, utan det gäller mig och alla andra som är engagerade i nordiska frågor, nordiskt samarbete och nordisk integration – och att den här typen av saker sedan inträffar. När verkligheten blir annorlunda jämfört med hur talen utformas är det klart att det finns en risk för frustration.

Vi som har arbetat med nordiska frågor ett antal år har gjort vad vi har kunnat för att på olika sätt rulla tillbaka ett antal gränshinder som har försvårat rörelser mellan länderna, inte minst i Öresundsområdet.

Då är problemet, vilket väl även Anna Johansson får erkänna, och det tror jag att hon i någon mening också redan har gjort, att detta såklart skapar svårigheter och uppfattas som hinder. Det viktiga är då vad man kan göra för att lätta på det. Hur kan man handha detta på ett bättre och enklare sätt?

Fru talman! Jag uppskattar ändå att höra att det pågår ett arbete i regeringskretsen med att se hur man kan hantera Hyllie, att man eventuellt kan genomföra kontroller på tågen så att den dubbla kontrollfunktionen kanske kan avskaffas. Det är ett starkt önskemål från många i Öresundsregionen.

Den fråga som statsrådet inte berörde – men det kan hon ju göra i sitt sista inlägg på två minuter – är detta med den ekonomiska kompensationen och huruvida det finns några sådana planer i regeringskretsen.

Sedan får jag väl i andra sammanhang leta upp den nordiska samarbetsministern Kristina Persson för att fråga vilka bakgrundsreflektioner man gjorde när det gällde nordiskt samarbete och Öresundsintegration och vad det här långsiktigt får för konsekvenser för det nordiska samarbetet.

Anf. 93 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag noterar att det egentligen inte har kommit några alternativa förslag från Hans Wallmark. Någonstans är det så att Moderaterna

inser behovet av den här åtgärden. Moderaterna var med hela vägen. Man gjorde en uppgörelse och var med på förslaget – fram tills att man skulle fatta beslut i riksdagen. Då valde man att krypa ur. Det är tråkigt och beklagligt.

Regeringen har självklart en ambition att de här åtgärderna ska få så få negativa konsekvenser som möjligt, men när man inför en sådan här gränskontroll får det självklart negativa konsekvenser för både pendlare och näringsliv. Vår bedömning är dock att dessa störningar är betydligt mindre omfattande och betydligt mindre skadliga än vad alternativet att inte genomföra dessa åtgärder hade varit på lite längre sikt.

Jag nämnde i mitt föregående inlägg att det också pågår ett arbete kring olika typer av kompensationsåtgärder som vi kommer att återkomma till, vid sidan av att också förfinna och utveckla hur själva kontrollerna ska gå till. Där pågår självklart ett arbete både i myndigheterna och hos transportföretagen för att man ska göra det här så smidigt som det är möjligt.

Det finns ingen ambition från regeringen att genomföra dessa åtgärder för att försvåra för Öresundsregionen. Problemet har varit att den utmaning som vi var tvungna att hantera hade sitt ursprung i den regionen, och därför var det också där vi vidtog åtgärderna.

Jag står för den politik som vi driver. Jag ska göra allt jag kan för att det här ska bli så lindrigt som möjligt, men jag är stolt över att vi som regering agerar när det krävs och tar ansvar för Sverige fullt ut. Det kommer vi att fortsätta med.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2015/16:299 om brister i valideringen av vårdrken

Anf. 94 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Lotta Finstorp har frågat ministern för högre utbildning och forskning vad hon avser att göra för att valideringen av kompetenser av utbildning inom hälso- och sjukvårdsyrken ska bli mer effektiv. Vidare frågar Finstorp vad statsrådet anser om Moderaternas förslag om att ansvaret för validering av legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården ska övergå till Universitets- och högskolerådet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Det är angeläget att effektivisera handläggningstiderna för validering av hälso- och sjukvårdsutbildningar utanför EU/EES. Av denna anledning gör regeringen flera satsningar på området.

För att upprätthålla en hög kvalitet och patientsäkerhet i den svenska sjukvården måste det samtidigt ske en systematisk prövning av kunskaperna hos dessa individer innan svensk legitimation utfärdas. Socialstyrelsen ansvarar för att bedöma om den sökande har de kunskaper och färdigheter som krävs i enlighet med gällande lagstiftning. Själva valideringsprocessen består dock av flera steg, där ansvaret åligger flera olika aktörer.

I takt med att antalet asylsökande har ökat i Sverige har också ansökningarna om att få sin utländska hälso- och sjukvårdsutbildning prövad och att få svensk legitimation ökat. Antalet ansökningar om legitimation

från den här gruppen har fördubblats de senaste tre åren. Detta i kombination med att dokumentationen ibland är bristfällig eller obefintlig försvårar utredningsarbetet för Socialstyrelsen.

Mot denna bakgrund avsatte regeringen redan förra året 18,5 miljoner kronor extra för att myndigheten skulle korta handläggningstiderna för det första beslutet som avser om en utbildning utanför EU/EES är likvärdig med svensk hälso- och sjukvårdsutbildning. År 2014 avsatte Socialstyrelsen drygt 13 miljoner kronor från sitt förvaltningsanslag för denna verksamhet. I 2016 års budgetproposition föreslog regeringen en satsning på 65 miljoner kronor 2016 för att effektivisera hela processen, från den första ansökan för bedömning av likvärdighet till beslut om svensk legitimation. Från och med 2017 beräknas 42 miljoner kronor årligen för ändamålet. Tillskott motsvarar således en ansevärd resursförstärkning för det här området.

Socialstyrelsen arbetar med att korta sina handläggningstider genom att effektivisera de interna processerna och förbättra informationen gentemot de sökande. Socialstyrelsen har dessutom inlett en dialog med alla relevanta aktörer på området för att säkerställa en effektivisering av hela valideringsprocessen. Diskussionerna avser bland annat kunskapsprov som är en del i valideringsprocessen. Proven ska omfatta alla legitimationssyrken på hälso- och sjukvårdsområdet och syftar till att pröva de grundläggande kunskaperna.

Regeringen har en särskild satsning på kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning motsvarande en svensk högskoleutbildning som i dag omfattar utbildningar för bland annat läkare, tandläkare och sjuksköterskor. Dessa utbildningsinsatser förstärks under innevarande år genom att ytterligare 25 miljoner kronor, inklusive studiemedel, avsatts för ändamålet. I budgetpropositionen för 2016 beräknas för samma ändamål 75 miljoner kronor 2017, 220 miljoner kronor 2018 och 340 miljoner kronor 2019.

Detta innefattar bland annat att fler personer ska ha möjlighet att delta i de befintliga utbildningarna men också att utbildningar inom fler yrkesområden byggs upp, däribland kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk psykologutbildning samt biomedicinsk analytikerutbildning.

Parallellt med detta arbete har ett så kallat snabbspår för de 21 reglerade hälso- och sjukvårdsyrkena tagits fram av arbetsmarknadens parter i samarbete med Arbetsförmedlingen. Syftet med snabbspåret är att vägen till arbetsmarknaden och legitimation för nyanlända personer som har ett reglerat hälso- och sjukvårdsyrke ska vara förutsägbar, rättssäker och så kort som möjligt.

Snabbspåret utgår från de största grupperna nyanlända inom området, det vill säga läkare, sjuksköterskor, tandläkare och apotekare. Snabbspåret ska möjliggöra att information om vägen till svensk legitimation ges systematiskt och redan vid ansökan om uppehållstillstånd. Svenskundervisningen påbörjas tidigt och följs av möjligheter till studier i yrkessvenska. Så kallade introduktionskurser inför Socialstyrelsens kunskapsprov anordnas som ett stöd inför provet och yrkeskompetensbedömningar ska ge individen bättre förutsättningar att praktisera under valideringsprocessens gång.

Vad gäller den framtida strukturen för det nationella valideringsarbetet pågår för närvarande ett långsiktigt utvecklingsarbete inom Regeringskansliet. Bland annat har en valideringsdelegation tillsatts. Delegationens uppdrag är att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på den nationella och regionala nivån.

Sammantaget innebär de satsningar på valideringsprocessen som görs inom ramen för årets budget en betydande förstärkning. Regeringen har en regelbunden dialog med Socialstyrelsen i ärendet, och vi får nu indikationer på att processen håller på att bli effektivare. Att nyanlända snabbt kommer i arbete innebär en vinst för både individen och samhället.

Anf. 95 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det behövs större effektivitet i bedömningen och komplettering av kompetens så att människor ska kunna börja arbeta tidigare och för att vi ska kunna möta rekryteringsbehovet inom hälso- och sjukvården. Därför har Moderaterna föreslagit att ansvaret för valideringen ska övergå till Universitets- och högskolerådet, som har ansvar för en stor del av högskolevalideringen.

Många människor som kommer till Sverige i dag har kort utbildningsbakgrund och begränsad erfarenhet från en arbetsmarknad som ser ut som Sveriges. Under 2014 hade 36 procent av dem med etableringsplan nio års utbildning eller mindre. Inom gruppen finns stora skillnader. Vissa har nästan nio års utbildning medan andra har endast ett par års utbildning, vilket beror på att de kommer från länder i krig.

Flera stora grupper av dem som invandrar har högre utbildning än inrikes födda, inte sällan inom ett bristyrke på svensk arbetsmarknad. Vi vet att landstingen verkligen skriker efter läkare, psykologer, specialistsjuksköterskor och lärare. Det kommer dagligen till Sverige människor med den kompetensen. All den kompetens de för med sig är ovärderlig för att fortsätta att bygga Sverige starkt. För varje år som går utan att validera och ta till vara deras kompetens blir sveket mot såväl en arbetsmarknad med stora rekryteringsbehov som individen allt större.

Diskussionen om behovet av en snabbare validering har under flera år varit aktuell, trots de satsningar som har gjorts på området. Jag är tacksam för det regeringen har gjort. Det är självklart att ju fler som kommer, desto mer resurser måste tillföras Socialstyrelsen. Det har regeringen absolut gjort. Men någonstans i systemet är det ändå fel.

Det får inte gå för fort att validera. Då kan man gå miste om kvaliteten. Det är oerhört viktigt inom hälso- och sjukvården.

Jag saknade svar på en av mina frågor. Jag kan upprepa min fråga och hoppas få svar under debatten. Vad anser statsrådet om Moderaternas förslag om att ansvaret för validering av legitimationsyrken även inom hälso- och sjukvården ska övergå till Universitets- och högskolerådet?

Anledningen till min interpellation är att jag strax före jul träffade fem syrier på torget i Eskilstuna. De är specialistläkare inom bland annat gynekologi och dermatologi. Någon är tandläkare. De ansökte om legitimation för mer än ett år sedan. Deras ärenden har fastnat hos Socialstyrelsen. Det besked de har fått är att det ska komma en ny lagstiftning. Det har inneburit att Socialstyrelsen har lagt undan ett antal ärenden med examinationsbevis

och så vidare. Deras ärenden har fastnat i processen. Nu har de i dagarna fått veta att Socialstyrelsen ska titta på deras ärenden.

Dessa fem högkompetenta invånare som talar bra svenska och som har specialistkompetens som behövs i mitt landsting och i andra landsting är otroligt oroliga för att tappa kompetens. Om man är specialist behöver man arbeta inom sitt område hela tiden, operera, delta i fortbildning och så vidare. De pratar om att skaffa sig taxikort och börja köra taxi för att slippa gå på försörjningsstöd när tiden för etableringsplanen är över för deras del.

Vad säger ministern till dem? Vi behöver dem, och de behöver komma igång och jobba. Någonstans är det en bugg i systemet.

Anf. 96 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka Lotta Finstorp för att hon har väckt interpellationen.

Det här är ett oerhört angeläget ämne för regeringen, inte minst eftersom regeringspartierna gick till val och formade regeringen på att sänka arbetslösheten och öka sysselsättningen i Sverige. Det här är också oerhört angeläget ur ett individperspektiv, precis som Lotta Finstorp beskriver.

Jag har också träffat läkare och andra grupper med sjukvårdsutbildning som just talar om att deras händer förtvinar eftersom de går dag ut och dag in, månad ut och månad in och kanske år ut och år in utan att få använda de kunskaper och erfarenheter de har med sig.

Det är också därför som regeringen gör dessa stora satsningar på Socialstyrelsen. Mig veterligen har man inte tidigare i modern tid ökat anslag riktade till just arbetet med validering på det sättet. Det handlar under innevarande år om en nästan femdubbling av anslaget jämfört med hur det var 2014.

Det är också viktigt att påpeka att med den nya generaldirektören på Socialstyrelsen har det blivit en nystart i arbetet. Socialstyrelsen har sett över sina processer och snabbt fått ett nytt arbetssätt på gång som jag tycker mig se redan börjar ge resultat. Jag hoppas verkligen att vi kan korta ned handläggningstiderna kraftigt för de individer som snabbt vill komma i arbete och inte minst för att hälso- och sjukvården ska klara av sitt rekryteringsbehov även i framtiden.

När det gäller den specifika fråga som Lotta Finstorp ställer, huruvida ansvaret för valideringsprocesserna ska övergå från Socialstyrelsen till Universitets- och högskolerådet, är det ett av de alternativ som vi tittar på i Regeringskansliet. Men eftersom beredning fortfarande pågår och vi inte har kommit till några beslut i frågan är det alldeles för tidigt för mig att uttala mig om vilken väg regeringen kommer att välja.

Även om regeringen skulle gå i den riktning som Lotta Finstorp pekar på, att flytta över ansvaret till Universitets- och högskolerådet, är det ändå viktigt att fokusera på vad vi kan göra här och nu för att stärka processerna och korta handläggningstiderna. En förflyttning av ansvaret tar åtminstone ett par tre år. Under den tiden måste vi se till att stärka Socialstyrelsens verksamhet.

Anf. 97 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Då förstår jag varför jag inte fick svar på frågan. Det pågår en beredning, och vi ska naturligtvis avvakta den. Det är bra att det finns

med i beredningens uppdrag att titta på frågan om att låta Universitets- och högskolerådet ha huvudansvaret för all validering.

Det är intressant att titta på Norge. Norge nämns ofta som ett gott exempel i fråga om validering. Volymerna är inte lika stora i Norge som i Sverige, men vi kan titta i närområdet. Jag hörde för ett antal år sedan att man i Finland kan validera 60 000 olika yrken. Det kanske finns bra modeller att titta på så att vi inte behöver uppfinna hjulet på egen hand.

De högutbildade syrierna jag träffade sa att de är specialistutbildade. De har redan specialistkompetens i sina examina, men nu måste de gå igenom samma procedur som de med grundutbildning. Syrierna menar att med tanke på alla nyanlända borde specialisterna få gå i snabbspåret. Vi delar regeringens uppfattning att detta måste ske utan att minska på kvalitetskraven. Det är viktigt.

Nu vet jag inte hur länge snabbspåret har varit igång. Det vore intressant att höra från ministern om det går att se någon skillnad. Har det gått fortare eller inte?

De fem specialisterna som jag träffade tidigare mejlade mig häromdagen och berättade att de äntligen hade fått besked från Socialstyrelsen att processen för deras del har börjat rulla. Vi ska inte diskutera myndigheter här, men de har under snart två år försökt att få svar på frågan varför det inte händer något med deras betyg. Betygen finns hos Socialstyrelsen. Svaret från myndigheten är att man inte vet. Det är inte okej. Myndigheten måste ändå kunna svara att det beror på en anhopning av ärenden. I det här fallet hade man sagt att det berodde på att det skulle komma en ny lagstiftning, och då lades ärenden på vänt. Men nu rullar det i alla fall.

En effektiv validering är ett viktigt led i integrationen. Snart går vi över från de stora volymerna av migration – som säkert kommer att fortsätta länge – in i integrationsdelen. Det är en gigantisk utmaning. För de människor som har en specialistutbildning i bristyrken, där svenska landsting verkligen behöver folk, är det oerhört viktigt att få igång dem direkt. De kan vara brobyggare till sina landsmän och de som talar samma språk. Vi behöver deras kompetens på alla sätt och vis.

SKL och SCB har gjort en sammanställning av vad som faktiskt behövs framgent. Det kommer att fattas ungefär en halv miljon människor i välfärdssektorn.

I till exempel vård och omsorg i kommun inklusive socialtjänst kommer det 2022 att fattas 144 000 enligt SKL och SCB. Tack och lov att det kommer människor till Sverige! Vi behöver verkligen var och en av dem.

I hälso- och sjukvården måste 89 000 anställas, och det är på grund av pensionsavgångar. Vi blir också fler människor i landet som behöver vård, omsorg, socialtjänst etcetera. Vi måste få till detta så att det blir bra rull på valideringsinstrumentet.

Anf. 98 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Det låter som att jag och Lotta Finstorp är överens i mångt och mycket.

När det gäller de läkare och tandläkare som inte har fått besked och där processen har dröjt har jag svårt att kommentera enskilda fall. Men, som sagt, det är viktigt att påpeka att Socialstyrelsen har haft en väldigt ansträngd situation. Man har helt enkelt haft för få handläggare. Vid sidan av processen som kanske inte har varit up-to-date och vid sidan av samverkan

Prot. 2015/16:58

26 januari

Svar på
interpellationer

och samarbete som kanske hade behövt förnyas och moderniseras har man också haft för få handläggare. Det är bland annat till det som de här nya pengarna faktiskt har gått. Jag hoppas att detta ska vara en av de punkter som Socialstyrelsen ska kunna åtgärda i det nya arbete som man har påbörjat.

Snabbspåret presenterades ju av mig själv och arbetsmarknadsminister Ylva Johansson före jul. Det gjorde vi när överenskommelsen mellan Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter var klar. Snabbspåret rullar igång nu, så det är alldeles för tidigt att säga vilka effekter det har. Men förhoppningen är naturligtvis att det ska ha stora effekter. Det som alla inblandade aktörer tror är att tiden från det att man går in i en valideringsprocess till det att man kommer ut och jobbar i hälso- och sjukvården ska kunna förkortas med kanske flera år. Det vore fantastiskt om vi kunde genomföra detta. Man kan bara räkna på vilka samhällsekonomiska – vid sidan av personella – vinster det finns att göra på att dessa personer snabbare kommer ut i arbete.

Låt mig också säga någonting om de rekryteringsbehov som vi står inför. De är stora. Jag har ingen anledning att ifrågasätta de siffror som finns. Vi ska också veta att vi har stora utmaningar framför oss med kompetensförsörjningen redan i dag inom hälso- och sjukvården. Det är just därför som regeringen har påbörjat ett arbete inom ramen för nationell samling för kompetensförsörjning.

Vi har samlat relevanta aktörer inom hälso- och sjukvårdssektorn, alltifrån fackföreningar, professionsberedningar till arbetsgivare, representanter för privata vårdgivare och också patienter från brukarföreningar för att tillsammans diskutera hur problembilder ser ut. Är det något som behöver förändras i ansvarsförhållanden mellan till exempel stat, landsting och andra aktörer? Vad kan vi gemensamt göra för att lösa de problem och utmaningar som vi ser framför oss? Vad skulle behöva komma till extra för att möta de rekryteringsbehov som vi ser?

Vi har haft väldigt bra samtal i grupperna. Vi har behandlat alltifrån utbildningarnas innehåll och dimensionering till hur vi använder våra resurser inom hälso- och sjukvården. Med dessa samtal som grund tror jag att vi har möjlighet att ge myndigheter i uppdrag att i budgetprocesserna anslå medel, men också naturligtvis i nära samverkan med inte minst Sveriges kommuner och landsting. Vi kommer att ta itu med en stor del av de utmaningar som vi har på rekryteringsområdet.

Anf. 99 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag kan konstatera att vi har en samsyn kring att vi måste bli effektivare, absolut, och det är gott så.

Jag hörde att hälften av de nyanlända som har kommit hit under den senaste tiden kommer att ha arbete inom åtta år. Det betyder att den andra halvan inte kommer att ha något arbete inom åtta år.

Landstingen har redan nu ett jättestort behov av högutbildade inom hälso- och sjukvård. Jag undrar om man kunde införa ett snabbspår direkt redan när personer kommer till Sverige. Naturligtvis måste valideringen ske med kvalitet, och det är vi också överens om.

När handläggningstiderna på Migrationsverket stiger i takt med att allt fler söker sig till Sverige gäller det att så snabbt som möjligt erbjuda förutsättningar för att få ett jobb. Därför tycker vi att Migrationsverket borde få ett tydligt uppdrag att fokusera på jobb vid placering av asylsökande.

Om man kunde införa ett snabbspår kanske man direkt skulle tänka att personer inom hälso- och sjukvård borde komma till ett asylboende i den region där det behövs sjukvårdspersonal. Redan när asylsökande anvisas till ett asylboende borde det finnas ett snabbspår.

Sfi-undervisningen behöver stärkas. De som har långa universitetsutbildningar är ofta väldigt duktiga på att lära sig språk fortare. Man ska inte placera alla i sfi och tro att alla har samma förutsättningar. I dag är man bättre på det, men tidigare läste den som var läkare tillsammans med den som inte hade högskoleutbildning, kanske inte ens grundskoleutbildning.

Anf. 100 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Vi är absolut överens om att man borde kunna göra mer, men det är också viktigt att påminna inte minst kammaren om att med tanke på det stora mottagandet som har varit under hösten har det många gånger handlat om att få de mest grundläggande funktionerna att fungera och att tillfredsställa de mest grundläggande behoven. Det har kanske varit svårt att göra det lilla extra som många gånger hade underlättat inte minst valideringsprocessen. Det är också därför som det har varit så viktigt att få till det andrum som nu börjar ge effekt. Vi ser ett minskat antal asylsökande, men också större möjligheter för det svenska samhället att ta hand om och börja etablera de människor som kommer hit.

Nu har vi en period framför oss där vi behöver vända och vrida på varje sten. En stor del som vi hittills inte har talat så mycket om i den här debatten är just landstingens roll. Landstingen spelar en enormt stor roll. Det finns många väldigt goda exempel runt om i landet där landstingen har gått före för att utforma system, rutiner och processer för att identifiera vilka som har en vårdutbildning eller vårderfarenhet. Hur ser den ut? Sedan måste man kunna anordna svenskundervisning eller hitta praktikplatser för att personer snabbare ska kunna komma in i verksamheten. Detta tycker jag är väldigt positivt.

De erfarenheter som finns från Västra Götaland, Kalmar och andra ställen tar vi nu med oss på central nivå för att se hur man sprida goda exempel och se till att det som fungerar i de enskilda exemplen blir en standard över hela landet.

Jag välkomnar Lotta Finstorps interpellation och ser fram emot att samarbeta i dessa frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2015/16:301 om vaccinationsprogrammet

Anf. 101 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Sotiris Delis har frågat mig om det finns beredskap och vilja att garantera att vaccinationsprogrammet upprätthålls samt om jag har

någon handlingsplan för hur jag och regeringen ämnar hantera denna utmaning.

Jag vill inleda mitt svar med att framhålla vaccinationers betydelse för att upprätthålla folkhälsan i Sverige. Den uppkomna bristen av vissa vacciner är allvarlig. Hitintills har folkhälsan inte påverkats, men situationen måste hanteras för att minimera risken för att det sker. Problemet är dock inte ett isolerat nationellt problem, och orsakssambanden är komplexa då läkemedel till största del hanteras på en global marknad. Frågan är föremål för diskussioner på såväl EU-nivå som global nivå.

Det allmänna vaccinationsprogrammet för barn är framgångsrikt och effektivt både i omfattning och täckningsgrad, och det är av största vikt att det även fortsättningsvis ska förbli så.

Enligt smittskyddslagen är landsting och kommuner skyldiga att erbjuda de vacciner som omfattas av nationella vaccinationsprogram. I denna skyldighet ligger även att upphandla och säkerställa tillgången till de vacciner som krävs för att genomföra programmen. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bedriver sedan hösten 2015 ett samarbete med berörda myndigheter i syfte att säkra vaccinationstillgången på såväl kort sikt som på lång sikt.

Myndigheterna på nationell nivå som arbetar med de nationella vaccinationsprogrammen ska bistå landsting och kommuner med att hantera och underlätta i en situation när brist på ett vaccin hotar eller brist redan har uppstått. Folkhälsomyndigheten, som har ett nationellt samordningsansvar, ska till exempel bedöma lämpligheten för alternativa produkter som ersätter vaccin vid brist i programmen och göra Anpassningar i nationella vaccinationsprogram i samråd med Läkemedelsverket samt göra prioriteringar för hur vaccin kan användas vid bristsituationer. Läkemedelsverket granskar och beslutar om inkomna licensansökningar. I den mån det framkommer att det finns alternativ till vacciner i det allmänna vaccinationsprogrammet för barn är det Läkemedelsverket som ska hantera licensansökningar för ersättningsvacciner.

Läkemedelsverket har på regeringens uppdrag kartlagt restnoteringar av läkemedel och analyserat vad de beror på samt hur information om dessa på ett mer systematiskt sätt kan göras tillgänglig för att underlätta hanteringen vid bristsituationer. En rapport lämnades till regeringen i maj 2015. Rapporten remitterades den 12 januari 2016 och ska besvaras senast den 15 april.

SKL har på sin webbsida publicerat vilka åtgärder som de tillsammans med Folkhälsomyndigheten och Läkemedelsverket har för att säkra tillgången på vaccin på kort sikt men också på lång sikt. Det är bland annat följande åtgärder:

- Folkhälsomyndigheten, Läkemedelsverket och Sveriges Kommuner och Landsting har ställt sig bakom en gemensam rekommendation om att vaccin till spädbarn bör prioriteras.
- Folkhälsomyndigheten har tagit fram rekommendationer för att de barn som löper störst risk att utsättas för tuberkulosmitta ska kunna få vaccin.

- För att förbättra förutsättningarna för att säkra tillgången på vaccin på kort sikt har SKL föreslagit att rekommendera landstingen att göra en volymuppskattning inför beställningar av vaccin för 2016 och 2017 så fort som möjligt. SKL påbörjar också en utredning av hur kommande upphandlingar kan genomföras för att långsiktigt säkra tillgången på vacciner.

Prot. 2015/16:58

26 januari

Svar på

interpellationer

Min bedömning är att den nuvarande ansvarsfördelningen mellan aktörerna inom området är tydlig. Jag ser positivt på de åtgärder som vidtagits och som samordnats av SKL med stöd av berörda nationella myndigheter. Syftet med åtgärderna är att hantera följderna av de uppkomna bristerna på vacciner samt motverka att sådana uppstår på nytt. Jag kommer fortsatt att noga följa frågan såväl nationellt som internationellt.

Anf. 102 SOTIRIS DELIS (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Egentligen skulle vi ha kunnat avsluta denna debatt här och nu genom att statsrådet här och nu lovade att Folkhälsomyndigheten skulle få ett tydligt mandat att nationellt ansvara för samordning beträffande vaccininköpen.

Men det gör inte statsrådet. I sitt svar delar han min bedömning om det allvarliga i det rådande läget. Han hänvisar till mycket annat, inklusive tillsatta utredningar, internationella bristtrender, utmaningar i hanteringen etcetera. Det som saknas är det som jag och många med mig, såsom föräldrar till ettåringar och femåringar hemma i Jönköping och annorstädes i Sverige, hade väntat oss: kraften och beslutsamheten att agera.

Statsrådet avslutar sitt svar genom att säga: ”Jag kommer fortsatt att noga följa frågan såväl nationellt som internationellt.” Därmed har statsrådet av egen kraft hänvisat sig själv till åskådarläktaren. Detta tyder på att statsrådet aktar sig för att peka med hela handen, trots att han kanske borde göra det och trots att frågan – om jag spetsar till det – handlar om liv och död. Statsrådet vet att dagens system inte är vare sig hälsoekonomiskt eller kostnadseffektivt.

Mina frågor kvarstår, herr talman. Varför har vi inte ett nationellt beredskapslager för vaccin? Varför hanteras och i praktiken styrs inköpsprocessen av 21 regioner eller landsting? Varför tar inte statsrådet intryck av den norska respektive den finska modellen, som utgår från samordnat nationellt vaccininköp?

Sverige har som bekant fått 160 000 nya människor under 2015. Prognoserna är alltså osäkra för innevarande år. Dessa människor har också vaccinationsbehov. Hur tänker statsrådet?

Vi har haft dödsfall i kikhosta i Sverige hos spädbarn. I USA och Storbritannien vaccinerar man sina gravida mammor för att skydda spädbarnen. Vi i Sverige gör inte det.

Det är bråttom, herr talman. Risken för en epidemi ökar medan de byråkratiska kvarnarna rullar. Varje beslut i frågan har enligt initierade bedömare en ledtid på hela två år. När vi fattar ett beslut i dag kommer alltså verkan om två år.

Glädjande nog kommer vaccin mot hepatit B, vilket Världshälsoorganisationen har rekommenderat sedan 1992. Det är på väg in i barnvaccinationsprogrammet, enligt dagens info från Sydsvenskan.

Situationen bedöms som allvarlig. Leveranserna för det kortsiktiga behovet lider av störningar, och för det långsiktiga behovet garanteras inga leveranser. Regeringen har nu vant oss vid mycket långsamma beslutsrörelser, eller än värre: passivitet.

Vacciner räddar liv och skapar skydd. Är ministern utöver löftet om att personligen följa utvecklingen beredd att bli en del av vaccinverkligheten?

Anf. 103 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Det är en mycket angelägen fråga som vi nu har att diskutera. Som jag sa i mitt interpellationssvar är vacciner många gånger grunden för att upprätthålla en god folkhälsa i Sverige och naturligtvis även globalt.

Men att förenkla problematiken så gravt som Sotiris Delis gör tror jag inte gynnar saken. Det är inte något som kommer att underlätta för oss att hitta lösningar på de problem och utmaningar som vi i dag ser. Som jag försökte säga i mitt svar lever vi i en globaliserad värld. Det här är preparat och vacciner som upphandlas på en global marknad. Det kommer inte att hjälpa om man centraliserar upphandlingen. Det kommer inte att lösa problematiken med att det finns brister i att få fram vacciner.

Det system som vi har i dag och den ansvarsfördelning som råder mellan centrala myndigheter och regioner och landsting är en ordning som i mångt och mycket fungerar. Nu handlar det om att se vad vi kan göra för att förbättra denna genom att till exempel utbyta information i större skala och vara mer förutseende än hittills. Att leka ”hela havet stormar” och göra om systemet tror jag inte på. Jag tror att det i värsta fall kommer att ta enormt mycket energi och kraft utan att leda till att vi får fram de nödvändiga vaccinerna för att hjälpa inte minst barn och unga.

Anf. 104 SOTIRIS DELIS (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet, men det är just där vi skiljer oss åt.

Jag har i mina händer en rapport från utredningstjänsten beträffande vaccinationer. Jag beställde denna rapport just för att situationen bedömdes som så allvarlig. Jag har även intervjuat en hel del folk, bland annat ordföranden i Smittskyddsläkarförbundet, som är verksam hemma i Jönköping. Han bekräftar att situationen är allvarlig.

Nej, det är inte fråga om ”hela havet stormar”.

Ansvar ligger tungt på oss som politiker när det kommer till att skydda medborgarnas liv. Att förhindra att risk för epidemier uppstår och ha en god beredskap är för mig en plikt som kräver direkt handling och inte är någon byråkratisk övning.

Smittskyddslagen har ej individperspektivet, utan fokus ligger på att skydda befolkningen. I dessa sammanhang som berör nationen bör vi se till att systemet och ansvaret är sammanhållet och koncentrerat, så att allt fungerar snabbt och effektivt. I motsats till statsrådet, herr talman, gör jag bedömningen att det finns oklara mandat som leder till brister i programmet och därmed ineffektivitet i programmet.

Det föreligger oklarheter i mandat mellan Folkhälsomyndigheten, regioner och landsting då Folkhälsomyndigheten ansvarar för beredning medan regioner och landsting ansvarar för inköp genom möten med till och med enskilda leverantörer. Den synpunkten delar smittskyddsläkarna i Sverige. De efterlyser också klarspråk i frågan då det föreligger risk för

liv. Statsrådet är väl medveten om detta men undviker trots det att ta styrpinnen i sina händer.

Det som är intressant i sammanhanget är att det är en organisationsfråga. Oavsett hur statsrådet eller undertecknad vill se på saker och ting talar verkligheten ett annat språk. Vi har försäljningar och inga garantier att tempot i vaccinationsprogrammen kan upprätthållas 2016 och 2017.

Det som riktigt rejält sätter fart på stresshormonerna i mig är ledtiderna. När statsrådet fattar beslut i dag dröjer det cirka två år till dess att beslutet verkställs i verkligheten. Det handlar om unga liv. Det sas att det är att leka ”hela havet stormar”, eller hur statsrådet vill formulera det, att lyfta upp frågan här. Men innerst inne tror jag att statsrådet delar bedömningen.

Anf. 105 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag beklagar om jag var otydlig i mitt svar. Jag tycker att det är bra att frågan kommer upp. Det är viktigt att det diskuteras. Vaccinationsprogrammet är grunden för en god folkhälsa.

Jag hakade upp mig på resonemanget att man tycker att ledtiderna i dag är alldeles för långa. Jag är den första att skriva under på att vi många gånger har väldigt långa ledtider. Jag skulle önska att det gick fortare med väldigt många processer i det politiska beslutsfattandet.

Det som Sotiris Delis använder som resonemang är att ledtiderna i det nuvarande systemet skulle vara för långa och att man därför måste göra om det från grunden och ha ett centralt inköp av vacciner. Men kan fråga sig hur långa ledtiderna blir för att komma till den ordningen och göra om systemet. Det handlar också om ett par tre år innan man skulle kunna vara i en situation där man kan ha centrala inköp.

Frågan är: Är det inte bättre att se till att dagens system fungerar lite bättre? Vi kan avhjälpa de eventuella avarter som finns och reda ut om det finns eventuella missförstånd eller brister i ansvarsförhållanden mellan olika delar i syfte att snabbare kunna få tillgång till de vacciner som skulle behövas. Vore det inte bättre än att vi ska ställa vår förhoppning till att ett helt nytt system som kanske kan vara på plats om två tre år ska lösa den situation vi står inför just här och nu?

Det tycker jag är huvudfrågan. Det är också därför som mina ansträngningar har handlat om att se över det nuvarande systemet och hur vi från nationell nivå kan understödja den regionala nivån i att möta bristen på vaccin. Det handlar naturligtvis också om att samla in information, vara behjälplig och se över vad vi kan göra för att stärka den svenska positionen på den globala marknaden. Det är en bättre väg att gå än att i en situation med brist börja göra om systemet. Det är bättre att få det system som redan existerar att fungera bättre.

Anf. 106 SOTIRIS DELIS (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för diskussionen! Jag tror att statsrådet försöker skapa en genväg. Det handlar inte om att göra om det. Som jag tolkar det är Folkhälsomyndigheten relativt ny i sin roll. Det finns underlag från Sveriges Kommuner och Landsting om vaccinbrist etcetera.

Vad man möjligtvis kan titta på är hur samordningen mellan Folkhälsomyndigheten och de olika regionerna och landstingen fungerar. Med mina ögon och öron konstaterar jag att det kan finnas en form av konkurrens

sinsemellan alla dessa 21 myndigheter. När konkurrens kryper in i de situationerna skapar man en viss ineffektivitet.

Jag har hört talas om att varje region eller landsting separat träffar leverantörerna. Då blir det ännu värre. Förmodligen handlar det inte om att göra om hela systemet. Men det gäller att, tillåt mig använda uttrycket, hitta buggarna i systemet.

Jag återkommer till den känsla jag hade. Jag tror innerst inne att statsrådet och jag har en gemensam tankeplattform. Det gäller bara att agera. Det kan vara motiverat med två års leddtid. Men om det är motiverat kan vi tappa kontrollen över situationen. Då kan riskerna för en epidemi dyka upp från ingenstans. Det vore väldigt besvärande och tråkigt för landet.

Anf. 107 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag är glad att debatten har tagit den vändning som den har gjort. Nu verkar vi börja vara överens om vad som behöver göras. Vi ska inte göra om systemet från grunden, eftersom det tar en massa tid och energi. Vi ska snarare koncentrera oss på att få det nuvarande systemet att fungera bättre.

Det är precis som Sotiris Delis säger. Folkhälsomyndigheten har i dag ett samordningsansvar. Det handlar bland annat om att samla in information och se över hur det egentligen ser ut med behoven de närmaste åren. Det handlar också om att kunna vara behjälplig när man ska göra inköp på en marknad som tyvärr har drabbats av en bristsituation.

Jag tror att den bästa vägen framöver är att jobba i de befintliga strukturerna. Det handlar om att se till att samarbetena eventuellt förbättras på de ställen som de behöver förbättras. Det gäller framför allt att inte leka ”hela havet stormar” och att göra om något system från grunden. Det tror jag vore djupt olyckligt.

Jag är glad att kunna konstatera att även om det har varit en svår situation under det senaste året har det aldrig vid något tillfälle hotat folkhälsan, utan man har lyckats bemästra situationen. Det tycker jag visar på robustheten i det nuvarande systemet. Det visar att vi har en bra grund att stå på också för framtiden.

Avslutningsvis vill jag dock säga att även om jag tror på den nuvarande ordningen måste man alltid kunna titta med kritiska ögon. Vi vet att globala hälsohot förmodligen kommer att bli mer vanliga i framtiden. Vi behöver hela tiden ompröva det sätt vi arbetar på och de system vi har för att kunna möta hälsohoten och trygga den svenska folkhälsan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2015/16:307 om åtgärder beträffande cannabisbruk

Anf. 108 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Barbro Westerholm har frågat mig vad jag avser att göra för att motverka de skadeverkningar som cannabisbruk kan föra med sig.

Det är nu snart fem år sedan riksdagen antog regeringens proposition om en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken för åren 2011–2015. Det är därför dags att ta nya steg, och regeringen kommer inom kort att lägga fram en förnyad men fortsatt samlad ANDT-strategi för kommande femårsperiod.

Under våren 2015 inbjöd jag till fyra hearingar för att föra dialog med berörda aktörer om framtida utmaningar inom ANDT-området. Vid hearingarna deltog representanter från myndigheter, forskarsamhället, kommuner och landsting liksom civilsamhällets organisationer. Dessa, tillsammans med andra underlag, har legat till grund för mål och inriktning för strategiperioden 2016–2020.

Cannabis är den narkotika som missbrukas mest. Bruk av cannabis är vanligare bland unga människor än bland äldre. Därför är barn och unga den viktigaste målgruppen för det cannabisförebyggande arbetet. Cannabisbruket bland unga är lågt jämfört med andra länder i Europa, och vi ser ingen ökning. Men vi vet samtidigt att cannabis är vanligare bland unga människor i storstäderna jämfört med riket i övrigt. Därför finansierade staten under 2012–2015 en satsning i de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Syftet var att främja ett gemensamt preventivt arbete mot cannabis bland annat genom kompetenshöjande insatser bland dem som arbetar med unga och inom vård- och behandling.

Folkhälsomyndigheten fick samtidigt i uppdrag att ställa samman forskningsresultat och utvärderingar av genomförda insatser som rör framför allt cannabismissbruk och att sprida kunskapen om effektiva metoder och strategier när det gäller såväl förebyggande som tidiga insatser.

Genom att ta till vara och sprida den kunskap som vi nu har fått liksom att fortsätta följa upp och utvärdera de insatser som görs skapas goda förutsättningar för en fortsatt utveckling av det cannabisförebyggande arbetet i hela landet. Länsstyrelsernas ANDT-samordnare och de processledare som finns för att utveckla missbruks- och beroendevården utgör viktiga resurser för att stödja kommunernas och även landstingens arbete för att motverka cannabisbruk och missbruk, framför allt bland barn och unga.

Sverige verkar även för en folkhälsobaserad politik genom samarbetet inom EU och FN, men också i bilaterala kontakter med andra länder. Sverige har också förstärkt WHO genom att finansiera en svensk nationell expert som arbetar inom områdena prevention samt vård och behandling till och med april 2016. För att ytterligare stärka kunskapen inom cannabisområdet har Sverige vid två tillfällen stått värd för internationella forskningsmöten om skadliga effekter på hälsan för dem som använder cannabis.

Min ambition är att öka engagemanget och aktiviteten inom ANDT-området för att bidra till regeringens mål om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

För att uppnå detta ambitiösa och viktiga mål måste både jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet tydliggöras och genomsyra det fortsatta ANDT-arbetet på alla nivåer. Insatser för att skydda barn och unga mot eget och andras skadliga bruk utgör fortsatt grunden för det hälsofrämjande och förebyggande ANDT-arbetet.

Anf. 109 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Tack för svaret! Anledningen till att jag tog upp frågan inför att strategin ska presenteras om ett par veckor är att inställningen till cannabis och dess risker varierar i samhället och varierar också över tid. Jag kände att det är väsentligt att cannabis inte kommer bort i strategin. Vi har ju alkohol, tobak och annat drogmissbruk att diskutera.

Låt oss se historiskt på cannabis. Under 60-talet fick vi en topp. Då var det 15–16 procent av pojkar och flickor, unga människor, som använde cannabis. Det var under hippieperioden. Sedan tog man tag i frågan, och siffrorna sjönk. I dag ligger det ganska lågt, omkring 10 procent, men det är ändå inte så få i årskurs 2 i gymnasiet och i 9:an i skolan som har provat cannabis.

Jag möter, tyvärr inte minst i mitt eget partis ungdomsförbund, krav på legalisering. Det finns ungdomar i andra grupperingar som också reser detta krav. Vi är frihetsälskande, och vi ska fritt kunna välja hur vi lever våra liv, säger de. Sedan har de inte en aning om, herr talman, att om man blir drogberoende är man ofri. Då har drogen tagit makt över ens fria vilja.

Om man tittar på cannabis och jämför det med alkohol tycker många att det är samma sak. Men alkohol förbränns fort i kroppen, medan cannabis däremot ligger kvar i veckor. Det kan också förorsaka flashbacks flera veckor efter användning, då man kanske inte ens kopplar ihop symtomen med att man använde cannabis några veckor tidigare.

Om man tittar på den övriga biverkningslistan ser man beroendeframkallande, fördubblad risk vid bilkörning, panikångest och diskussion om huruvida det kan framkalla schizofreni eller om det bara har schizofreniliknande effekter. Där finns också missbildningar hos nyfödda. Om vi i dag hade fått cannabis som preparat för smärtlindring – det finns en del som hävdar att det är bra för smärtlindring – är jag tveksam till att vi hade registrerat det som läkemedel. Vi kanske hade försett det med väldiga varningstexter, eller det hade eventuellt bara kunnat få förskrivnas på licens. Det här är ingenting att leka med.

Det finns rapporter, som inte är forskningsmässigt dokumenterade, om att en del vansinnesdåd som har begåtts i Sverige har skett under haschpåverkan. Jag skulle vilja se mer forskning. Är det här en hypotes som kan avfärdas, eller är det sant?

Det jag gärna skulle vilja höra mer om är vilken informationsstrategi man ska ha för att nå ut till dagens ungdomar. Jag skulle gärna vilja höra ministern, som är ganska ung själv, ta upp frågan.

Anf. 110 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka Barbro Westerholm för att hon lyfter frågan. Den är oerhört viktig, och jag är glad att vi kan diskutera den också innan regeringen lägger fram ANDT-strategin.

Däremot vill jag direkt säga att när det gäller de konkreta åtgärderna och aktiviteterna som egentligen ligger något under ANDT-strategins abstraktionsnivå får vi återkomma till debatten.

Det som jag skulle vilja lyfta upp som en förutsättning för den debatt som behöver föras – snarare än att tala om vad vi skulle behöva göra i informationskampanjer i skolan och liknande – är det övergripande ansvar som jag tycker att den nationella politiken har för att kunna föra en debatt och en offensiv politik på internationell nivå. Jag tror nämligen att med

tanke på den globaliserade tid vi lever i och med tanke på hur vi alla – inte bara unga människor utan alla – får oss till livs debatter och influenser från andra länder och andra kontinenter är det viktigt att se vad Sverige kan spela för roll på en internationell nivå för att stävja den liberaliseringstrend som vi har kunnat se under ett stort antal år.

Jag skulle vilja hävda att den liberaliseringstrend som vi har sett har framför allt två olika karaktärer. Den ena kommer ur ett slags resignation inför en utveckling som man tycker har gått över styr. Det gäller kanske framför allt länderna i Mellanamerika och Latinamerika, där man är drabbad av stora brottssyndikat som delvis har sin grund i fattigdom och tycker att det kanske är dags att legalisera eftersom kriget mot knarket helt enkelt har misslyckats. Den andra grogrunden till den liberaliseringsväg vi kan se kommer från mer ideologiskt övertygade hemvister, där en del delstater i USA men också en del länder i Europa driver på för en legalisering med just den motivering som Barbro Westerholm tar upp om individens fria val.

Var har då Sverige befunnit sig i den internationella debatten? Jag skulle vilja hävda att ett misstag från svensk sida har varit att vi har låtit oss utpekas som en extremist i sällskap av länder som Saudiarabien, Ryssland med flera. Man har misstänkliggjort Sveriges intentioner just för att Sverige många gånger har intagit samma ståndpunkt som nämnda länder. Därmed har också Sveriges engagemang för de mänskliga rättigheterna ifrågasatts.

Jag tror att det blir viktigt, inte minst inför det möte, Ungass, som ska hållas i FN nu under våren och inför det fortsatta arbetet, att Sverige kan förflytta sig från det hörn som man har låtit sig målas in i till att bli en brygga och föra en dialog mellan de olika intressen som finns i världen – inte för att vi ska göra avkall på våra principer, inte för att vi ska rucka på de goda och i grunden väldigt bra konventioner som finns på internationell nivå, utan för att vi inte kan låta debatten föras utifrån extrema ståndpunkter. Vi måste föra den utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet, och vi måste hitta vad vi kan göra för att komma framåt för att värna folkhälsan i första hand.

Anf. 111 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Det här var musik för mina öron. Min nästa fråga till ministern handlade nämligen om det internationella, men ministern föregick mig här.

Vi har en stolt historia när det gäller att arbeta mot droger i olika former. Bror Rexed, generaldirektör för Socialstyrelsen på 70-talet, blev ju verkligen ett stort namn inom FN-systemet och WHO när det gällde att komma åt missbruk av narkotika men även av psykotropa ämnen. Jag är glad om Sverige återtar den här stafettpinnen och gör sig ett namn, därför att drogliberaliseringen som finns i vissa länder i Mellanamerika och andra länder – Nederländerna hör ju dit – är någonting som vi tydligt måste ta avstånd från internationellt.

Herr talman! Jag är nöjd med svaret, och kvällen är sen. Jag tror att vi båda som står här gärna går över till nästa fråga. Men har ministern någonting att fylla på med hör jag på.

Anf. 112 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag är glad att vi kan lyfta fram det internationella perspektivet, därför att det här hänger som sagt ihop. Jag har ända sedan jag tillträdde som minister för drygt 15 månader sedan haft nöjet att träffa mellan 20 och 30 av mina hälsoministerkollegor världen över. Vid varje tillfälle har jag lyft upp narkotikafrågan – hur man ser på de internationella konventionerna och hur man ser på det arbete som vi står inför. Jag har varit glad över att kunna konstatera att de farhågor som har funnits från flera håll – man tänker sig att det kommer att bli en bred anstormning mot konventionerna och att det nu kommer att finnas en vilja att riva upp dessa för en mer liberal tolkning – har kommit på skam. Det finns ingen sådan ambition på bred front. Däremot sitter många av hälsoministerkollegorna mer eller mindre i en sits där det finns en stark inhemsk opinion som driver på för legalisering. Man behöver ha argument och råg i ryggen för att stå emot detta. Jag tror att Sverige kan göra det, men då måste Sverige i ökad utsträckning just fungera som den här bryggan mellan olika perspektiv.

Låt mig också säga att på samma gång som vi måste ha ett internationellt perspektiv när vi pratar om de här frågorna måste vi också kunna se på de svenska metoderna och den svenska politiken. Vi måste kunna vara självkritiska när det gäller det som inte har fungerat.

Det som vi pratar om här, cannabis och att förebygga att barn och unga över huvud taget börjar pröva cannabis, har Sverige varit framgångsrikt i. Samtidigt måste vi konstatera att när det gäller de tunga missbrukarna och den narkotikarelaterade dödligheten har vi varit sämre. Jag tror att för att kunna upprätthålla ett förtroende för den svenska narkotikapolitiken och ett folkligt engagemang för och stöd bakom narkotikapolitiken måste vi koncentrera oss på de delar där vi inte har varit lika framgångsrika.

Det är inte minst därför som regeringen nu har lagt förslag på att göra om lagen om sprututbyte i syfte att underlätta för fler sprututbyten. Det är också därför vi har gett i uppdrag till Socialstyrelsen att se över varför den narkotikarelaterade dödligheten ökar – inte bara konstatera att det är ett problem utan verkligen gå ned på individnivå och se vad vi skulle kunna göra annorlunda.

Som sagt, genom att få politiken att hänga ihop, från det förebyggande arbetet som beskrivs i ANDT-strategin till vården och det internationella arbetet, tror jag att vi bättre kan möta den utmaning som vi står inför.

Anf. 113 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Jag tolkar det här som att det kommunala vetot mot sprututbyte kommer att tas bort. Jag som har jobbat med sprututbytesfrågan sedan slutet av 80-talet ser med glädje att man nu kan hjälpa människor som är fast i ett narkotikamissbruk att inte drabbas av hepatit C och hiv.

Anf. 114 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag hoppas att allt går vägen och att det blir resultatet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 115 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Barbro Westerholm har frågat mig vad jag avser att göra för att människor med sällsynta diagnoser ska kunna få tillgång till optimal behandling, särskilt med sär läkemedel.

Inledningsvis vill jag säga att jag instämmer med Barbro Westerholm om att det finns problem som rör vård och behandling av patienter med sällsynta diagnoser. Det handlar bland annat om hur vården är organiserad och om dyra läkemedel. Min bedömning är därför att ingen enskild åtgärd kommer att kunna lösa hela problembilden.

I Regeringskansliet pågår för närvarande ett beredningsarbete i syfte att pröva hur stödet till patienter med sällsynta diagnoser och deras anhöriga, inom ramen för de ordinarie strukturerna, kan förbättras. Socialstyrelsen har bland annat ett regeringsuppdrag som innefattar att lämna förslag på hur Nationella funktionen för sällsynta diagnoser (NFSD) ska organiseras efter 2017. Uppdraget ska slutredovisas i april 2016.

Även betänkandet från utredningen om högspecialiserad vård (SOU 2015:98) utgör ett led i översynen av området sällsynta diagnoser. Utredningen föreslår i sitt betänkande att Socialstyrelsen ges i uppdrag att utse en särskild grupp med uppdrag att se över samtliga i Sverige kända sällsynta diagnoser och om diagnostik och behandling av dessa kan bedömas vara högspecialiserad vård och därmed bör koncentreras i högre utsträckning än i dag.

Vad gäller prissättningen av läkemedel till patienter med sällsynta tillstånd finns en särskild problematik. I en värdebaserad prissättningsmodell kommer dessa sällan att kunna uppvisa kostnadseffektivitet, trots att det kan vara läkemedel för behandling av mycket allvarliga tillstånd. TLV ska dock, när de fattar beslut om subvention, även ta hänsyn till människovärdesprincipen och behovs- och solidaritetsprincipen. I de allra flesta fall har Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket fattat beslut om att sär läkemedel ska ingå i förmånerna när de haft en sådan ansökan. I betänkandet *Läkemedel för djur, maskinell dos och sällsynta tillstånd* (SOU 2014:87) föreslås en särskild prissättningslösning för läkemedel för sällsynta tillstånd. TLV bedömer dock i sitt remissvar att det går att hitta lösningar inom ramen för TLV:s utvecklingsarbete av den värdebaserade prissättningen även för dessa läkemedel.

Som Barbro Westerholm nämner är finansieringen ytterligare en svårighet vad gäller läkemedel för sällsynta tillstånd. Staten ger landstingen ett bidrag för kostnader för läkemedel inom förmånerna. I överenskommelsen om statens bidrag till landstingen för kostnaderna för läkemedelsförmånerna finns det en särskild hantering för läkemedel som används vid behandling av sjukdomar som är mycket ojämnt fördelade mellan landstingen och där användningen kan medföra en betydande merkostnad för ett enskilt landsting.

Ytterst är det dock landstingens ansvar hur de fördelar budgeten inom ramen för deras verksamhet så att även patienter med sällsynta diagnoser får en effektiv vård och behandling.

Det pågår inom flera områden och på olika nivåer ett utvecklingsarbete för att förbättra vård och behandling av patienter med sällsynta diagnoser.

Som jag nämnde inledningsvis tror jag inte att lösningen finns i någon enskild åtgärd. En strategisk utveckling av området förutsätter en noggrann analys av utvecklingen och de förslag som ligger på regeringens bord. Först därefter kan regeringen ta ställning till eventuella åtgärder.

Anf. 116 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret.

Det här inrymmer en rad olika problem. De här sjukdomarna förekommer för kanske 1 på 10 000 invånare, eller mindre än så. Det är några hundra olika tillstånd som är kända. En del uppträder tidigt i livet. Andra diagnostiseras sent. Människor går då, under kanske många år i livet, med hälsoproblem som ingen riktigt vet vad de ska göra åt innan diagnos ställs.

Ministern tog upp Ågrenska som är ett nationellt kompetenscentrum för sällsynta sjukdomar. Men det är mer av en mötesplats för barn och ungdomar med sådana tillstånd och deras familjer. Det är inte specialiserat på vilka vårdinsatser som ska till.

Före jul hölls ett seminarium på LäkeMedelsverket. En medarbetare där, som har arbetat mycket med sÄrlÄkeMedel för just de här tillstånden men också för cancrar av olika slag, höll i ett seminarium. Jag tyckte att det kom fram ganska bra förslag om hur man skulle kunna arbeta vidare.

Till att börja med måste behandlingen vara grundad på medicinska behov. Det finns sociala behov också. Men när hälso- och sjukvården ska in är det de medicinska behoven det gäller. Det ska vara vetenskaps- och evidensbaserad behandling.

Det var också tydligt att diagnostik och insättande av behandling måste centraliseras. Vad som kan göras lokalt och vad som behöver göras vid ett specialiserat center kan man sedan ta upp med en vårdcentral där personen bor.

Ministern nämnde Måns Roséns utredning om högspecialiserad vård. Jag tror att vi måste ha rikscentrum för de olika grupperna av tillstånd. Göran Stiernstedts utredning om effektiv vård går också i den riktningen.

Till de centrumen behövs diagnosbaserade register för att man ska kunna följa behandlingsresultat. Det finns för en del av hälsoproblemen. En del patientorganisationer har byggt upp egna register. Några har tagits över av landstingen. Men staten borde se till att det finns för alla tillstånden.

Det underströks också att det är viktigt att det finns behandlingsmål, att man bestämmer sig för att sätta in en behandling men också att man ska kunna avsluta behandlingar som inte ger någon effekt. Vården fungerar inte på det sättet för de här patienterna.

Det här är det som jag har tänkt beröra när det gäller diagnostikbehandling. Jag återkommer mer specifikt till läkeMedlen i nästa inlägg.

Anf. 117 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka Barbro Westerholm för interpellationen.

Precis som jag sa i mitt svar tittar vi just nu på hur den nationella funktionen ska se ut efter 2017. Med i den beredningen finns alla frågor som Barbro Westerholm tar upp.

Det är värt att nämna att det i dagsläget pågår ett arbete för att inrätta centrum för sällsynta diagnoser i respektive sjukvårdsregion. Det är positivt. Det kan många gånger koka ned till att vara en resursfråga eller till att

man inte har tillgång till kompetenser på områden där det kan vara svårt att hitta, just eftersom det handlar om sällsynta diagnoser. Men att etablera de regionala centrumen är ändå ett steg i rätt riktning.

Jag tror också att det är viktigt att se de övriga förändringarna som vi gör inom hälso- och sjukvården. Det handlar om alltifrån att vi ser över hur vi ska gå vidare med Måns Roséns utredning om den högspecialiserade vården till det arbete som pågår med att bilda större regioner. Det är viktigt att se att situationen för människor med sällsynta diagnoser kommer att hjälpas av det utvecklingsarbete som pågår på flera håll inom hälso- och sjukvården. Det innebär att vi kan koncentrera mer kunskap och erfarenhet. Det kommer definitivt att gynna dem som lider av sällsynta sjukdomar i dag.

Jag tycker att det är ett bra arbete som är på gång. Jag har redogjort för mycket i mitt svar. Det här var några komplement.

Som jag ständigt återkommer till tror jag att nyckeln är att vi inte ska tro att det finns någon enskild lösning som kommer att möta behoven. Det är just genom att göra olika åtgärder över ett brett spektrum som vi kan ta oss an problemen.

Anf. 118 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Erfarenheten från Regionala cancercentrum kan också hjälpa oss i sammanhanget. Socialutskottet håller på och följer upp hur det har gått med det riksdagsbeslutet. Det ger effekt när man skapar sådana kunskapsrika enheter.

När det gäller läkemedlen utgör sär läkemedel en ganska liten del av den totala läkemedelsnotan. Men när det kommer till behandling av en enskild patient kan en klinik säga att den inte klarar det inom den budget som den har fått. Det är beklagligt.

På läkemedelsområdet har den europeiska läkemedelskontrollen nämligen snabbat på godkännandeprocessen. Det finns ett patient- och konsumentråd inom den europeiska läkemedelskontrollen där det finns företrädare för olika sällsynta diagnoser. De är behjälpliga i värderingen av de här preparaten. Registreringstiderna har kortats där. Man godkänner att det gör nytta, att nyttan överstiger riskerna. Sedan kommer läkemedlet till Sverige, och där gör Läkemedelsverket allt för att snabba på godkännandet. Men då kan patienterna inte få läkemedlen eftersom prisfrågan kommer in.

Hur bedömer TLV hälsoekonomin för de individerna? Alla kan ju inte befinna sig i yrkeslivsverksamhet. De hälsoekonomiska sätten att värdera om det är hälsoekonomiskt lönsamt stöter på klara etiska problem.

Nu har man gått in för det ordnade införandet av de mycket dyra läkemedlen. Men det tar också lång tid. Det finns andra modeller. I Norge betalar staten, vad jag har förstått, under de första två åren av registreringen, för att slippa den diskussionen. Under tiden får man då ökad erfarenhet av preparaten. Naturligtvis följs de som använder medlen upp noga. Där kan man då ha glädje av ett patientregister.

Vi måste alltså hitta en bättre metod än den långsamma som vi har i dag. Jag vet att det kommer att komma en proposition ganska snart och hoppas på en lösning. Det är möjligt att ministern inte kan berätta om den ännu. Men jag vill ändå få fram den här reflektionen. Den här frågan är nämligen på tapeten också i Statens medicinsk-etiska råd.

Det här är en liten del av läkemedelsnotan, men av skälet att det blir så dyrt för en enskild klinik eller ett enskilt sjukhus kommer inte preparaten patienterna till del inom rimlig tid.

Anf. 119 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Det är flera delar i det som Barbro Westerholm tar upp som jag skulle vilja kommentera.

En del är TLV:s arbete. Det pågår just nu ett utvecklingsarbete på myndigheten – när man på grundval av den värdebaserade prissättningen genomför sina analyser och sätter priserna ska man också titta på vad man skulle kunna göra för att inom ramen för utvecklingsarbetet ta större hänsyn till sär läkemedel. Jag tycker att det är positivt att man tar tag i den här frågan, för det kan hjälpa oss på vägen.

Det ska också sägas att inom nuvarande system, alltså inom ramen för de statsbidrag på 22 ½ miljard som staten ger till landstingen för läkemedel inom förmånen, finns det en så kallad solidarisk finansiering av enskilda läkemedel mellan landstingen. Det här är ett sätt att hantera en ojämn fördelning av patienter som kräver dyra behandlingar så att inte ett enskilt eller några enskilda landsting ska drabbas extra hårt. I många fall kan sär läkemedel uppfylla kriterierna för att inkluderas i den här solidariska finansieringen, och då ingår naturligtvis även dessa.

Vad det kokar ned till och vad som många gånger har varit beklämmande i enskilda fall, där vi kan tycka att byråkratin jobbar mot individen, är precis det Barbro Westerholm tar upp: Enskilda kliniker har fått bära stora kostnader som de egentligen inte haft råd med, och de kanske har känt sig tvingade att hitta lösningar som inte har varit till gagn för patienten.

Här är det viktigt att framhålla att landstingen har möjligheten att budgetera på ett annat sätt så att man inte lägger hela ansvaret på enskilda kliniker eller enskilda sjukhus utan faktiskt tar ett solidariskt ansvar inom landstingen.

Ur ett landstingsperspektiv är sär läkemedel inte ett särskilt stort problem, inte ens för de allra minsta landstingen, utan det är på klinisknivå eller sjukhusnivå som de möjligtvis kan stjälpa en budget. För landstingen som helhet borde de inte göra det, och det vore faktiskt värt att titta på vilka budgeteringstekniker man skulle kunna använda för att ta ett helhetsansvar.

Anf. 120 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! När riksdagen 1998 beslöt att landstingen skulle ta över ansvaret för läkemedelsnotan var ju tanken att landstingen skulle bli mer kostnadsmedvetna och se till att läkemedel inte överanvändes eller felanvändes. Då såg vi inte att det skulle medföra den här komplikationen.

Jag tycker att man före godkännande av ett läkemedel ska kräva att läkemedelsföretaget på ett transparent sätt visar vad de olika delarna, forskning och så vidare, har kostat för att få en registrering. Så var det faktiskt för länge sedan – då var man tvungen att presentera detta på ett tydligt sätt.

En kanske lite vild idé: Det kommer ju en forskningsproposition som ministern inte har ansvar för fullt ut, men man skulle ju kunna tänka sig att det görs en satsning med statliga medel på forskning om framtagande av

läkemedel för sällsynta diagnoser och att man därmed från statens sida följer med i vad det kostar och vad det är för resurser som krävs från början. Då får man liksom egen erfarenhet av var det hela landar.

Det finns säkert många fler idéer, men det är inte sista gången vi diskuterar den här frågan.

Anf. 121 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Det är definitivt inte sista gången vi diskuterar den här frågan. Det är en stor utmaning, inte bara i dag utan också för framtiden. Alla idéer, vilda eller ej, är välkomna även om Barbro Westerholm naturligtvis förstår att jag inte kan svara vare sig bu eller bä i den här debatten.

Jag är väldigt glad över det engagemang som Barbro Westerholm och andra visar i den här frågan, för läkemedelsfrågan är som sagt en strategiskt viktig fråga för utvecklingen av den framtida hälso- och sjukvården.

Det handlar om en fantastisk utveckling där vi med hjälp av nya läkemedel kan bota och lindra på ett sätt som tidigare generationer bara har kunnat drömma om. Samtidigt står vi inför organisatoriska, administrativa och ekonomiska utmaningar där det finns risk att läkemedlen blir en gökunge som äter upp annan verksamhet.

Vi måste hantera den här frågan på olika nivåer för att kunna ta till vara de fördelar som finns utan att det tränger undan annan behandling eller annan verksamhet. Det är det vi jobbar med på nationell nivå men också i mycket nära samarbete med landstingen, inte minst via SKL.

Tack än en gång för interpellationen, Barbro Westerholm! Vi återkommer i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2015/16:83 Genomförande av EU:s direktiv om penningförfalskning

2015/16:84 En fråga om konsumentskyddet vid semesterboende

§ 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 22 januari

2015/16:324 Hotande inbördeskrig i Turkiet

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:325 Nytt regelverk om upphandling

av *Per Åsling* (C)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

Prot. 2015/16:58

26 januari

Svar på

interpellationer

Prot. 2015/16:58
26 januari

2015/16:326 Ett ändamålsenligt strandskydd
av *Johan Hultberg* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

den 25 januari

2015/16:327 Samhällets krisberedskap i migrationsfrågan
av *Allan Widman* (L)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2015/16:328 Förenklade biståndsbedömningar
av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:329 Särskilda boendeformer för äldre
av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:330 Brister i äldreomsorgen
av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 januari

2015/16:663 Reglerad gårdsförsäljning

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:664 Anklagelser om övergrepp av peshmerga i Irak
av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:665 Upphandlingsmyndighetens uppdrag

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:666 Sluten ungdomsvård

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:667 Krafttag mot hedersrelaterade brott

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:668 Barnäktenskap

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:669 Tillgång till brandstoppande medel

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:670 Reglerad gårdsförsäljning på lika villkor

av *Cecilia Widegren* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

av *Robert Halef* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:672 Terrororganisationers kulturella rensning

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

den 25 januari

2015/16:673 Strandskyddet

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:674 Livsmedelsstrategin

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:675 Dröjande utredning av föräldraförsäkringen

av *Solveig Zander* (C)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:676 Svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i norra Irak

av *Kerstin Lundgren* (C)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:677 Kommunernas svårigheter att klara arbetet med ensamkommande barn

av *Mikael Cederbratt* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:678 Bredbandsstrategins tidsplan

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:679 Hjälp för bortförda människor i Kina

av *Sofia Damm* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:680 Den samhällsomfattande posttjänsten enligt postlagen

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:681 Lärarexamen

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:682 Offentlig upphandling

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:683 Körkortslösa som kan köra bil utan att bli straffade

av *Kent Ekeröth* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:684 Relationskod 291

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

Prot. 2015/16:58
26 januari
-----

§ 22 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 22 januari

2015/16:587 Sms-lån som finansieringskälla till terrorresor
av *Elisabeth Svantesson* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

§ 23 Kammaren åtskildes kl. 21.06.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med § 7
anf. 34 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 98 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Aktuell debatt om Sveriges deltagande i kampen mot

Daish	1
Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M).....	1
Anf. 2 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	1
Anf. 3 KARIN ENSTRÖM (M).....	3
Anf. 4 KENT EKEROOTH (SD).....	4
Anf. 5 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	6
Anf. 6 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	7
Anf. 7 STIG HENRIKSSON (V).....	9
Anf. 8 ALLAN WIDMAN (L).....	10
Anf. 9 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	11
Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	12
Anf. 11 KARIN ENSTRÖM (M).....	14
Anf. 12 KENT EKEROOTH (SD).....	15
Anf. 13 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	16
Anf. 14 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	17
Anf. 15 STIG HENRIKSSON (V).....	18
Anf. 16 ALLAN WIDMAN (L).....	19
Anf. 17 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	20
Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	20
Anf. 19 KARIN ENSTRÖM (M).....	21
Anf. 20 KENT EKEROOTH (SD).....	22
Anf. 21 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	22
Anf. 22 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	22
Anf. 23 STIG HENRIKSSON (V).....	23
Anf. 24 ALLAN WIDMAN (L).....	24
Anf. 25 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	24
Anf. 26 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	24

§ 2 Justering av protokoll..... 25

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer..... 25

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott 27

§ 5 Ärenden för bordläggning..... 27

§ 6 Svar på interpellation 2015/16:291 om överstatligt

beslutsfattande i FN:s säkerhetsråd med parlamentarisk

förankring..... 27

Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	27
Anf. 28 ALLAN WIDMAN (L).....	28
Anf. 29 OLLE THORELL (S).....	28
Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	29
Anf. 31 ALLAN WIDMAN (L).....	29
Anf. 32 OLLE THORELL (S).....	30
Anf. 33 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	30

§ 7 Svar på interpellation 2015/16:296 om den svenska

kreativa näringen 31

Anf. 34 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	31
Anf. 35 JÖRGEN WARBORN (M).....	32

Anf. 36 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	33
Anf. 37 JÖRGEN WARBORN (M).....	34
Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	34
Anf. 39 JÖRGEN WARBORN (M).....	35
Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	36
§ 8 Svar på interpellation 2015/16:269 om ett säkrare och modernare regelverk för drönare i Sverige.....	37
Anf. 41 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	37
Anf. 42 ERIK OTTOSON (M)	37
Anf. 43 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	38
Anf. 44 ERIK OTTOSON (M)	39
Anf. 45 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	40
Anf. 46 ERIK OTTOSON (M)	41
Anf. 47 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	41
§ 9 Svar på interpellation 2015/16:270 om flygets gröna omställning	42
Anf. 48 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	42
Anf. 49 EDWARD RIEDL (M)	42
Anf. 50 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	43
Anf. 51 EDWARD RIEDL (M)	44
Anf. 52 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	45
Anf. 53 EDWARD RIEDL (M)	45
Anf. 54 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	46
Ajournering.....	46
Återupptagna förhandlingar	46
§ 10 Svar på interpellation 2015/16:272 om byggandet av Norrbotniabanan	46
Anf. 55 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	46
Anf. 56 EDWARD RIEDL (M)	47
Anf. 57 LEIF PETTERSSON (S).....	48
Anf. 58 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	49
Anf. 59 EDWARD RIEDL (M)	49
Anf. 60 LEIF PETTERSSON (S).....	50
Anf. 61 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	51
Anf. 62 EDWARD RIEDL (M)	51
Anf. 63 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	52
§ 11 Svar på interpellation 2015/16:277 om minskade konkurrenshinder på kollektivtrafikmarknaden.....	52
Anf. 64 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	52
Anf. 65 ERIK OTTOSON (M)	53
Anf. 66 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	54
Anf. 67 ERIK OTTOSON (M)	54
Anf. 68 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	55
Anf. 69 ERIK OTTOSON (M)	56
Anf. 70 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	57
§ 12 Svar på interpellation 2015/16:278 om åtgärder för att minska utflaggnigen av flygplan	57

Anf. 71	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	57
Anf. 72	EDWARD RIEDL (M)	58
Anf. 73	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	58
Anf. 74	EDWARD RIEDL (M)	59
Anf. 75	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	59
Anf. 76	EDWARD RIEDL (M)	59
Anf. 77	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	60
§ 13	Svar på interpellation 2015/16:293 om konsekvenserna för svensk landgränsöverskridande infrastruktur om vägkorridor Ring 5 i Danmark stoppas	60
Anf. 78	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	60
Anf. 79	ANDERS ÅKESSON (C)	62
Anf. 80	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	62
Anf. 81	ANDERS ÅKESSON (C)	63
Anf. 82	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	64
Anf. 83	ANDERS ÅKESSON (C)	65
Anf. 84	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	65
§ 14	Svar på interpellation 2015/16:294 om nordiskt samarbete och id-kontroller	66
Anf. 85	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	66
Anf. 86	HANS WALLMARK (M)	67
Anf. 87	JASENKO OMANOVIC (S)	68
Anf. 88	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	68
Anf. 89	HANS WALLMARK (M)	69
Anf. 90	JASENKO OMANOVIC (S)	71
Anf. 91	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	71
Anf. 92	HANS WALLMARK (M)	72
Anf. 93	Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	72
§ 15	Svar på interpellation 2015/16:299 om brister i valideringen av vårdyrken	73
Anf. 94	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	73
Anf. 95	LOTTA FINSTORP (M)	75
Anf. 96	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	76
Anf. 97	LOTTA FINSTORP (M)	76
Anf. 98	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	77
Anf. 99	LOTTA FINSTORP (M)	78
Anf. 100	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	79
§ 16	Svar på interpellation 2015/16:301 om vaccinationsprogrammet	79
Anf. 101	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	79
Anf. 102	SOTIRIS DELIS (M)	81
Anf. 103	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	82
Anf. 104	SOTIRIS DELIS (M)	82
Anf. 105	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	83
Anf. 106	SOTIRIS DELIS (M)	83
Anf. 107	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	84
§ 17	Svar på interpellation 2015/16:307 om åtgärder beträffande cannabisbruk	84
Anf. 108	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	84
Anf. 109	BARBRO WESTERHOLM (L)	86

Anf. 110 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	86
Anf. 111 BARBRO WESTERHOLM (L).....	87
Anf. 112 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	88
Anf. 113 BARBRO WESTERHOLM (L).....	88
Anf. 114 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	88
§ 18 Svar på interpellation 2015/16:309 om behandling med sär läkemedel för människor med sällsynta sjukdomar.....	89
Anf. 115 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	89
Anf. 116 BARBRO WESTERHOLM (L).....	90
Anf. 117 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	90
Anf. 118 BARBRO WESTERHOLM (L).....	91
Anf. 119 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	92
Anf. 120 BARBRO WESTERHOLM (L).....	92
Anf. 121 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	93
§ 19 Bordläggning.....	93
§ 20 Anmälan om interpellationer	93
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar	94
§ 22 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	96
§ 23 Kammaren åtskildes kl. 21.06.	96